A 2 * dono Henrici Stephani. 2

89

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡ-νασέως πρὸς Γναῖον Πομπήϊον ἐπιστολή.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Ἀμμαῖον.

DIONYSII HALICARNAS-ſei reſponſio ad Gn. Pompeij epiſtolam, in qua ille de reprehenſo ab eo Platonis ſtylo conquerebatur.

Eiuſdem ad Ammæum epiſtola.

Alia præterea, quæ tertia pagina recenſentur.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LVTETIAE,
Apud Carolum Stephanum, Typographum Regium.
M. D. LIIII.

69. 2. A. 23

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡ-ναςέως πρὸς Γναῖον Πομπήϊον ἐπιστολή.

Τοῦ αὐτοῦ, σύγκρισις Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου, Ξενοφῶντός τε καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἀμμαῖον ἐπιστολή, κατὰ τῶν λεγόντων τὸν Δημοσθένην παρὰ τοῦ Ἀριστοτέλους τὰς ῥητορικὰς τέχνας ἐκμαθεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ τινα, ἐκ τοῦ περὶ τῆς τῶν λόγων ἐξετάσεως κεφαλαίου.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΥΤΩΝ ἀντιθέσεων.

DIONYSII HALICARNASſei *reſponſio ad* Gn. *Pompeij epiſtolam, in qua ille de reprehenſo ab eo* Platonis *ſtylo conquerebatur.*

Eiuſdem, Comparatio Herodoti *cum* Thucydide, *&* Xenophontis, Philiſti, Theopompi, *inter ſe.*

Eiuſdem ad Ammæum *epiſtola, aduerſus eos qui* Demoſthenem *ab* Ariſtotele *præcepta eloquentiæ didiciſſe contendebant.*

Eiuſdem, De *præcipuis linguæ* Græcæ *autoribus elogia.*

MAXIMI ILLIVS QVI IVliani *Imperatoris præceptor extitit*, Libellus *de oppoſitionibus inſolubilibus.*

[illegible] Ο [illegible]

Ἀμβροσίῳ Ὀφέλτῳ Σέλβᾳ τῷ τοῦ μεγάλου τῶν Κελτῶν βασιλέως πρὸς τὴν τῶν Ἐνετῶν γερουσίαν πρεσβευτῇ, εὖ πράττειν.

BIBLIOTECA N... ROMA VITTORIO EMANU...

ΑΠΕΛΘΩΝ παρὰ σοῦ, καὶ ἀφικόμενος ἐνταῦθα, ὦ φίλη μούσαις κεφαλή, ἐκομισάμην βιβλία ἄττα παρά τινος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ φίλων· ὃν ἐγὼ τέως μὲν ἡγούμην μείζους ποιεῖσθαι τὰς ὑποσχέσεις ὧν ἤμελλεν ἐπιτελεῖν· νῦν δὲ παρ' αὐτοῦ καὶ μείζω τῶν ἐπαγγελιῶν δεξάμενος, ἐκεῖνον μὲν τῆς σπουδῆς ἄγαμαι, ἐμαυτοῦ δὲ πολλὴν ἀκρισίαν καταγινώσκω. ἐν γοῦν τοῖς ἄλλοις οἷς ἔπεμψεν, ἦν καὶ ταῦτα τὰ τοῦ Διονυσίου συγγράμματα, ὅσῳ καλλίω, τοσούτῳ χαλεπώτερα εὑρίσκεσθαι ὄντα, ὁμολόγως νὴ δία τῇ παροιμίᾳ. καίτοι ἔχει μὲν αὐτὰ καὶ Ἐρρῖκος ὁ Σκριμγέρος, ἀνὴρ διὰ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα παντὸς ἐπαίνου κρείττων, διὰ δὲ τὴν σπουδὴν ἣν ὁσημέραι περὶ τὴν τῶν παλαιῶν βιβλίων συγκομιδὴν ποιεῖται, καὶ ἐν τῷ τῶν μουσῶν πρυτανείῳ τρέφεσθαι ἄξιος. ἀλλὰ γραφικῶν ἁμαρτημάτων γέμει ἃ ἔχει Διονυσίου ἀντίγραφα. παραλαβὼν οὖν ἓν ἐγὼ εἰ καὶ οὐχ ὅλως ἀναμάρτητον ὄν, πολλῷ γε ἀκριβέστερον γραφέν, ταῦτα τὰ συντάγματα ἐν ἀφανεῖ κεῖσθαι ἐπὶ πλείω χρόνον οὐκ εἴασα· πᾶσι μὲν τοῖς φιλομαθῶς ἔχουσι χαρίσεσθαι οἰόμενος, ἐκείνοις δὲ μάλιστα οἳ ξένοις καὶ παραδόξοις χαίρουσιν ἀκούσμασι. τί γὰρ τῶν πάντων ἔχοι τις παραδοξότερον εἰπεῖν, ἢ τὸ τοῦ δίου τῶν φιλοσόφων Πλάτωνος τολμᾶν καθάπτεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ᾧ αὐτὸς ἑαυτοῦ κρείττων εἶναι νομίζεται; λέγω δὲ ἐν τῷ χαρακτῆρι, ὃν πάντες ὑπερεκπεπληγμένοι, κανόνα ἑαυτοῖς πα-

σῶν τῶν ἐν τῷ λόγῳ ἀρετῶν περιῆπται; μήποτέ γε εὐθυνῶν δεῖσθαι νομίζουσιν; εἰ δὲ καὶ αὐτὸς παρανόμων ἁλίσκεται καὶ δίκην ὀφλισκάνει, τίνα περὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων ἔχοιμεν ἂν διάνοιαν; τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις τῶν ἀρχομένων, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἤδη πολεμουμένου; οὐ γὰρ ἂν καταπολεμουμένου ὑπομείναιμι εἰπεῖν· οὐχ οὕτω μαίνομαι· εἴγε ὑπερασπιστὴν τὸν Πομπήϊον ἔχει. ἀλλὰ πρὸς τῶν θεῶν, βούλει καὶ συνηγορῶμέν τι τῷ Πομπηΐῳ, Ο δέτε βέλτιστε, καὶ τῷ φιλαλήθειαν προφασιζομένῳ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀλήθειαν ἀποπτάσωμεν, τοῖς λογισμοῖς αὐτῆς χρώμενοι; ἀλλ' οὐδέν, οἶμαι, κωλύει παρρησιάζεσθαι, αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀργυραμοιβικῶς ἐξετάζειν πειρώμενον. λέξω οὖν τὰ δοκοῦντά μοι, τοῦτο προειπών, ἵνα ἐὰν μὲν ὀρθῶς εἰρηκέναι δόξω, σπουδάζειν με νομίζῃς· ἐὰν δὲ μή, τοὺς ἐμοὺς λόγους, ἀνδρὸς εἶναι ὑπολάβῃς παίζειν προῃρημένου. ἄκουσον δὴ ἐμοῦ τὸν Διονύσιον τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι, καθάπερ βέλεσί τισιν, ἀποτοξεύοντος. εἰ μὲν γὰρ ὁ Πλάτων ὅτε εἰς τοσοῦτον ὄγκον ἐξαίρει τὸν λόγον, ὥστε καὶ διθυράμβοις τινὰ ποιεῖν παραπλήσια, τοῦτο ποιοῦντος ἑαυτοῦ οὐκ αἰσθάνοιτο, τὴν αὐτοῦ ἀμαθίαν καὶ ἀκρισίαν εἰκότως ἄν τις διαβάλλοι· εἰ δὲ οὐ μόνον αἰσθάνεται, ἀλλὰ καὶ ὁμολογεῖ, πῶς οὐ φανερὸν ὅτι τοῦτο ἐξεπίτηδες ἐποίησεν; οὔκουν λανθάνει ἑαυτὸν τοῦτο ποιῶν. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. πῶς γάρ; ὃς καὶ κατ' ἐπιτήδευμα εἰς τοσοῦτον ὕψος ἐγείρει τὸν λόγον, ὡς τοιούτῳ εἴδει χαίρων; ἤτοι οὖν τοῦτο οὐχ ἁμάρτημά ἐστιν, ἢ ἁμάρτημά γε ἑκούσιον. ἀλλ' εἰ μὲν ἁμάρτημα ὅλως οὐκ ἔστι, τί σε ἐχρῆν τοιούτου καταβέχειν ἀνδρός; εἰ δὲ ἑκούσιον εἶναι φῂς ἁμάρτημα, ὅρα ὦ Διονύσιε μὴ βουλόμενος εἶναι διορθωτής, λάθῃς σεαυτὸν παραδιορθωτὴς γινόμενος. τίνα γὰρ τῶν πάντων καὶ τίσι λόγοις

πείσαιας ἂν, οὕτω κακοήθη εἶναι τὸν ἄνδρα, ὥστε καὶ ἐκ προαιρέσεως ἁμαρτάνειν; ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως, αἰσθάνεται μὲν ἑαυτοῦ ἁμαρτάνοντος ὁ ἀνὴρ, καὶ μάλα ἂν καὶ φυλάξασθαι βούλοιτο. ἀλλ' οὐ δύναται· τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἔμφυτόν ἐστι. καὶ πῶς ὦ βέλτιστε φυλάξασθαί τις τὸν τόπον βούλεται, ᾧ ἐμφιλοχωρεῖ; ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι ἡ μεγαλόνοια τοῦ ἀνδρὸς εἰς μεγαλοφωνίαν αὐτὸν προσκαλεῖται. εἰ οὖν τὴν ἁρμονίαν ἐντειναμένος, ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ Τιμόθεος, εὐθέως καὶ χαλάσαι βούλεται, τί ἄτοπον ποιεῖ; ἢ τί παρὰ τοῦτο; ἴσως δὲ καὶ τόδε τις εἰπὼν οὐχ ἁμαρτήσεται, ὅτι προσήκει ἡμᾶς περὶ τοῦ Πλάτωνος ὡς δαιμονίου ἀνδρὸς διανοουμένους, οὕτω γνώμης ἔχειν, ὅτι οὐδὲν ἄτοπον ἐν τούτοις ἐκεῖνος ποιεῖ, μᾶλλον δὲ ἄτοποί εἰσιν οἱ σμικρολογεῖσθαι καὶ τὰ θεῖα περιεργάζεσθαι βουλόμενοι, πρὸς τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν αὐτὰ διαφέροντες. εἰ γὰρ νυμφόληπτος, ὡς αὐτὸς λέγει, γενόμενος, ἀλλοκοτώτερά τινα καὶ ξένα ἡμῖν δοκοῦντα τοῖς χαμαὶ ἑρπύζουσι φθέγγεται, τί θαυμαστόν; ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ καὶ ὁ Πομπήϊος τοιοῦτος ἀνὴρ τῷ Διονυσίῳ, οἷα δὴ τὰ τοιαῦτα, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, δεινῷ ὄντι, παραχωρεῖν τῆς κρίσεως οὐκ ἠξιώθη, συγγνώμην σε ἔχειν ἐμαυτῷ παραιτοῦμαι, τολμήσαντι προσέτι καὶ ἀπελέγχειν. βέλτιον οὖν σε, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον, ἅπαντα ὃν περὶ τούτων ἐποιησάμην λόγον, οὐ σπουδῆς, ἀλλὰ παιδιᾶς εἶναι νομίζειν. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. ἴσως δὲ ἔπεισί τινι σοφώτατε Οδέτιε, τοῦ Διονυσίου θαυμάζειν, πῶς εἰς τοσοῦτο τόλμης προῆλθεν, ὥστε καὶ τοῦ μεγάλου Πλάτωνος ἐπιλαβέσθαι. ἐγὼ δὲ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι, βέλτιον ἡγοῦμαι αὐτὸν ἑαυτῷ συνήγορον παρασχέσθαι. ἀγχινούστατος γὰρ ὢν ἀνὴρ ἐκεῖνος, τῆς ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις ἐγγίνεσθαι δυναμένης περὶ αὐτοῦ ὑπολή-

ψίως ἢ ἀθέτω, ὡς αὐθάδους τινὸς καὶ ἀλαζόνος ὄντος. ὅτι ἔνιοι ἴσως πολλὴν αὐτοῦ ἀκρισίαν, ἢ καὶ ἄνοιαν ἐγκαλέσουσιν, εἰ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει τῇ περὶ τοὺς λόγους θαρρῶν, τοὺς τῶν ἄλλων χαρακτῆρας ἐξετάζειν ἐπεχείρησεν. Οὐδὲν δὲ χεῖρον ἴσως καθάπερ εἰς μέσον προελθόντι, οὕτως αὐτῷ διαλέγεσθαι, Εἰπέ μοι πρὸς τῶν θεῶν ὦ φίλτατε Διονύσιε, τί παθὼν σὺ οὕτω θερμῶς ἐπεχείρησας ἔργῳ, ὥστε οὐκ ἀρκεσθῆναι τῇ τοῦ Θουκυδίδου καταδρομῇ, καὶ ἄλλων πολλῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ δαιμονίου Πλάτωνος καθάψασθαι, ὃς τοῖς ἄλλοις ἀντὶ κανόνος ἐστίν; ἆρα νομίζων ἡττᾶσθαί σου ἐκεῖνον τῇ ἐν τοῖς λόγοις δεινότητι; τούτοις μὲν ἢ τούτοις γε παραπλησίοις ἔχοι τις ἂν αὐτῷ λόγοις προσενεγκεῖν. νῦν δὲ ὥρα ἐστὶν ἀκοῦσαι τί πρὸς τούτοις ἀποκρίνεται ἐν τῷ πρὸς τὸν Κόϊντον Αἴλιον Τουβέρωνα ὑπομνηματισμῷ, τῷ περὶ τοῦ Θουκυδίδου. μετὰ γὰρ ἄλλα πολλά, τελευτῶν καὶ

» τάδε φησίν, Ἓν ἔτι λείπεταί μοι μέρος ἀπολογιῶν δεόμενον,
» ἐπίφθονον μέν τι κατηγόρημα, καὶ τοῖς πολλοῖς κεχαρισμέ-
» νον, ῥᾳδίως δὲ ἐξελεγχθῆναι δυνησόμενον, ὡς οὐκ ἔστιν
» ὑγιές. οὐ γὰρ εἰ τῇ δυνάμει λειπόμεθα Θουκυδίδου τε καὶ
» τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, καὶ τὸ θεωρητικὸν αὐτῶν ἀπολωλέκαμεν.
» οὐδὲ γὰρ τὰς Ἀπελλοῦ καὶ Ζεύξιδος καὶ Πρωτογένους καὶ τῶν
» ἄλλων γραφέων τῶν διωνομασμένων τέχνας, οἱ μὴ τὰς αὐ-
» τὰς ἔχοντες ἐκείνοις ἀρετάς, κρίνειν κεκώλυνται· οὐδὲ τὰ
» Φειδίου καὶ Πολυκλείτου καὶ Μύρωνος ἔργα οἱ μὴ τηλικοῦτοι
» δημιουργοί. ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι πολλῶν ἔργων οὐχ ἧττον τοῦ τε-
» χνίτου κριτὴς ὁ ἰδιώτης, τῶν τε δι᾽ αἰσθήσεως ἀλόγου καὶ
» τοῖς πάθεσι καταλαμβανομένων· καὶ ὅτι πᾶσα τέχνη τούτων
» στοχάζεται τῶν κριτηρίων, καὶ ἀπὸ τούτων λαμβάνει τὴν ἀρ-
» χήν. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Διονύσιος. ἴσως δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἰσο-

κράτους εἰς ἀπολογίαν οὐκ ἀπεικότως ἄν τις παραλάβοι.
ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐκεῖνος, διὰ ποίαν αἰτίαν, τοὺς ἄλλους διδά-
σκων λέγειν, αὐτὸς σιωπᾷ, ἔφη, καὶ γὰρ ἡ ἀκόνη, αὐτὴ μὲν
οὐ τέμνει, τὰ δὲ ξίφη ὀξέα ποιεῖ. Καὶ περὶ μὲν τούτου ἀρκεῖν
οἶμαι τὰ ῥηθέντα, τοῖς γε νῦν ἔχουσιν. ἔστι δὲ καί τι ἄλλο πα-
ρὰ τῷ Διονυσίῳ, μέμψεώς τινος ἄξιον εἶναι δοκοῦν. ποῖον
δή ἐστιν ἐκεῖνο; ὅτι τοῦ μὲν Θουκυδίδου ἐν πᾶσιν ἀληθεύειν
προῃρημένου, τοῦ δὲ Ἡροδότου τῇ ἑαυτοῦ ἱστορίᾳ ψεύδη πολ-
λὰ ἐγκαταμίξαντος, τὸν Ἡρόδοτον τοῦ Θουκυδίδου προτι-
μᾷ ἐν τῇ τῆς ὑποθέσεως ἐκλογῇ. φέρε γάρ, εἰ πάντες Ἡρο-
δότου μιμηταὶ ἠβουλήθησαν εἶναι, παρὰ τίνι ἂν ἀληθὴς ἱστο-
ρία εὑρέθη; εἰ δὲ οὐχ οὕτω λαμπρὰ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Θου-
κυδίδου ὥσπερ ἡ τοῦ Ἡροδότου, αὐτὰ τὰ πράγματα αἴ-
τια. ἅπερ μνήμῃ παραδίδοσθαι ὑπό τινος ἔδει, εἰ μὴ τὸν
ἅπαντα χρόνον ἐν ἀφανεῖ κεῖσθαι ἔμελλε. τί δὲ τῶν τοῦ Ἡρο-
δότου μύθων ὄφελος; καί τις οὐκ ἂν εἰκότως αὐτὸν διαβάλοι,
ὡς αἰσχύνην μεγάλην καὶ ὄνειδος τοῖς ἱστορικοῖς
προστριψάμενον, διὰ τὴν ἑαυτοῦ μυθολογίαν; Καὶ περὶ
τούτου δὲ ἄξιον εἰς ἀπολογίαν τὰ τοῦ Διονυσίου ῥήματα πα-
ραθέσθαι, ἃ ἔγραψεν ἐν τῇ προειρημένῃ πραγματείᾳ. εἰ-
πὼν γὰρ ὅτι οὐδὲν μυθῶδες ὁ Θουκυδίδης τῇ ἱστορίᾳ προσῆ-
ψεν, μηδ᾽ εἰς ἀπάτην καὶ γοητείαν τῶν πολλῶν ἐξέτρεψε
τὴν γραφήν, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ πάντες ἐποίησαν, τούτοις
„ ὀλίγῳ ὕστερον ἐπιλέγει τάδε, Ταῦτα δή εἰπεῖν προήχθην, οὐκ
„ ἐπιτιμῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγ-
„ γνώμην εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς
„ καὶ τοπικὰς ἐκφέροντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις καὶ
„ κοινῇ κατὰ τόπους καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ μνῆμαί τινες ἐσώζοντο
„ καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην· ἃς διαδεχό-

„ μενοι παῖδες παρὰ τῶν πατέρων, ἐπιμελὲς ἐποιοῦντο παρα-
„ διδόναι τοῖς ἐκγόνοις. καὶ τοῖς βουλομένοις αὐτὰς εἰς τὸ κοι-
„ νὸν ἐκφέρειν, οὕτως ἠξίουν συγγράφειν ὡς παρὰ τῶν ἀρ-
„ χαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν οὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον
„ ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀνα-
„ γραφάς. Θουκυδίδῃ δὲ πῶς, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἔστιν οὖν ἐκ τού-
των καταμαθεῖν ὅτι καὶ ὁ Ἡρόδοτος δίκαιος συγγνώμης τυ-
χεῖν, τοῖς πρὸ αὐτοῦ μιμησάμενος, καὶ τῇ ἐκείνων χρησά-
μενος ἐξουσίᾳ. καὶ τούτοις δὲ ἐγὼ κατὰ τὸ παρὸν ἀρκεσθήσο-
μαι. νῦν δὲ σόν ἐστιν ὦ βέλτιστε Οδέπε, περὶ τούτων γνώ-
μην ἀποφαίνεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἀνάβιοὺς αὖθις ὁ Διονύσιος ὁ κρι-
τικὸς ἐπονομασθεὶς, ἡδέως ἂν σοι τὰ ἑαυτοῦ ἀναθείη, ἅτε
δὴ πάντων ἀνθρώπων ἀγχινοίᾳ διαφέροντι, καὶ τὸ κριτή-
ριον ὀξύτατον ἔχοντι. οὗ δείγματα πολλὰ καὶ ἐγὼ ὅτε ἦν
παρά σοι, καθεώρακα, καὶ σὺ νῦν καθ' ἑκάστην τοῖς
πρός σε πανταχόθεν προσιοῦσιν ἐκφέρειν εἴωθας. ἀλλὰ γὰρ
τί δεῖ μηκύνειν τὸν λόγον, περὶ τῶν πᾶσιν ὁμολογουμένων
διαλεγόμενον; ἐνταῦθα οὖν καταπαύσω τὴν ἐπιστολὴν,
δεόμενος κἀγὼ συγγνώμης τυχεῖν παρά σου, εἰ ἀντὶ πολλῶν
καὶ μεγάλων ὧν σοι ὑπεσχόμην, ὀλίγα τινὰ καὶ μικρὰ πέμ-
πω σοι. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ αἴτιος, ἀλλ' ἡ τῶν ἐμῶν πραγμάτων
πονηρὰ κατάστασις. ἐπειδὴ δὲ τὰ πράγματα οὐ γίνεται
ὡς βουλόμεθα, ὡς γίνεται βουλώμεθα. Ἔρρωσο, καί με
ἀγαπῶν διατέλει.

HENRICVS STEPHANVS PE-
tro Victorio patricio Florentino S. D.

Meum quidem erat conſilium, Petre Victori, hæc Dionyſii opuſcula tantiſper meis ſcriniis incluſa ſeruare, dum cæteros eiuſdem autoris eiuſdémque argumenti libellos nondũ uulgatos (eúmque præſertim qui ad Q. AElium Tuberonem ſcriptus eſt) illis addere, omnéſque unà edere poſſem. Sed quum mirũ in modum deprauati eſſent, expectandáque mihi forent alia exemplaria: hæc interim, amicorum conſilium meo anteponens, edenda cenſui: tum ut ijs, quibus debeo, morem gererem: tum ut his lectis, quaſi patefacta uia, unuſquiſque ad cætera ueniret paratior. Hæc igitur mi Victori nunc accipe, dum me ad Anacreontis Teij editionem comparo: cuius tu quidem certè poeſin una ex oda, uel potius ex odario uno, quod à me acceperas, (ut ille olim ex ungue leonem) æſtimaſti: quantum uerò ea in re iudicio ualueris, tum demum facilè intelliges, quum corpus totum protulero. Proferam autem, ut ſpero, propediẽ: & iam protuliſſem, niſi me uana ſpes tenuiſſet, fore ut ad duo eius exemplaria, quæ diuerſis in locis nõ ſine immenſo labore inuenire mihi contigit, tertium accederet. Nam ex duobus his alterum in membranis, alterum in cortice arboris ſcriptum erat: illud, confuſum, & alicubi non ſatis emendatum: hoc, adeò antiquum, ut in ſingulis uerbis litera aliqua oculos fugeret. ut taceam, adeò diuerſam fuiſſe elementorũ formam à noſtris, ut prius an poſſet legi, cogitandũ

fuerit, quàm an poſſet intelligi. Nec tamen interim ſum paſſus in meis manibus, ut ſine luce, ita ſine fructu, tanto tempore uerſari. ex uno enim Anacreonte tres feci: ut iam non Græcus tantùm, ſed Latinus etiam & Gallicus proditurus ſit hic poeta. ídque eo feci, ut etiam à linguæ Græcæ rudibus aliquam gratiam inirem. Sed iam Dionyſium, quem tibi in manum do, accipe: Anacreontem uerò, uti dixi, breui te accepturum confide: ea tamen lege, ut tu quoque ſtes promiſſis mi Victori, & tragœdiam illam Aeſchyli, quam mihi Florentiæ oſtendiſti, publicæ utilitati (cuius tu ſemper apprimè ſtudioſus fuiſti) largiaris: ut ita utrique de literis certatim bene mereri cupientes, cæteros exemplo noſtro ad idem faciendum inuitemus. Vale.

Προοίμιον τῆς τοῦ Διονυσίου περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων πραγματείας, ὃ λείπει ἐν τοῖς τετυπωμένοις βιβλίοις.

ΓΟΛΛΗΝ χάριν ἦν εἰδέναι τῷ καθ' ἡμᾶς χρόνῳ δίκαιον, ὦ κράτιστε Ἀμμαῖε, καὶ ἄλλων μὲν τινῶν ἐπιτηδευμάτων ἕνεκα νῦν κάλλιον ἀσκουμένων ἢ πρότερον, οὐχ ἥκιστα δὲ τῆς περὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους ἐπιμελείας, οὐ μικρὰν ἐπίδοσιν πεποιημένης ἐπὶ τὰ κρείττω. ἐν γὰρ δὴ τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις ἡ μὲν ἀρχαία καὶ φιλόσοφος ῥητορικὴ προπηλακιζομένη καὶ δεινὰς ὕβρεις ὑπομένουσα κατελύετο, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος τελευτῆς ἐκπνεῖν καὶ μαραίνεσθαι κατ' ὀλίγον, ἐπὶ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς ἡλικίας μικροῦ δεήσασα εἰς τέλος ἠφανίσθαι. ἑτέρα δέ τις ἐπὶ τὴν ἐκείνης παρελθοῦσα τάξιν, ἀφόρητος ἀναιδείᾳ θεατρικῇ καὶ ἀνάγωγος, καὶ οὔτε φιλοσοφίας, οὔτε ἄλλου παιδεύματος οὐδενὸς μετειληφυῖα ἐλευθερίου, λαθοῦσα καὶ παρακρουσαμένη τὴν τῶν ὄχλων ἄγνοιαν, οὐ μόνον ἐν εὐπορείᾳ καὶ τρυφῇ καὶ μορφῇ πλείονι τῆς ἑτέρας διῆγεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς προστασίας τῶν πόλεων ἃς ἔδει τὴν φιλόσοφον ἔχειν, εἰς ἑαυτὴν ἀνηρτήσατο· καὶ ἦν φορτική τις πάνυ καὶ ὀχληρά· καὶ τελευτῶσα παραπλησίαν ἐποίησε γενέσθαι τὴν ἑλλάδα ταῖς τῶν ἀσώτων καὶ κακοδαιμόνων οἰκίαις. ὥσπερ γὰρ ἐν ἐκείναις ἡ μὲν ἐλευθέρα καὶ σώφρων γαμετὴ κάθηται μηδενὸς οὖσα τῶν αὐτῆς κυρία· ἑταίρα δέ τις ἄφρων, ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ βίου παροῦσα, πάσης ἀξιοῖ τῆς οὐσίας ἄρχειν, σκυβαλίζουσα καὶ δεδιττομένη τὴν ἑτέραν· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν πάσῃ πόλει, καὶ οὐδεμιᾶς ἧττον ἐν ταῖς εὐπαιδεύτοις (τουτὶ γὰρ ἁπάντων τῶν κακῶν ἔσχατον) ἡ μὲν Ἀττικὴ μοῦσα καὶ ἀρχαία καὶ αὐτό-

χθων ἄτομον εἰλήφει σχῆμα, τῆς ἑαυτῆς ἐκπεσοῦσα ἀγα-
θῶν. ἡ δὲ ἔκ τινων βαράθρων τῆς Ἀσίας ἐχθὲς καὶ πρώην
ἀφικομένη μοῦσα ἢ Φρυγία τις, ἢ Καρικόν τι κακὸν, ἢ
βάρβαρον, Ἑλληνίδας ἠξίου διοικεῖν πόλεις, ἀπελάσασα τῶν
κοινῶν τὴν ἑτέραν, ἡ ἀμαθὴς τὴν φιλόσοφον, καὶ ἡ μαι-
νομένη τὴν σώφρονα. ἀλλὰ γὰρ οὐ μόνον ἀνδρῶν δικαίων χρό-
νος σωτὴρ ἄριστος, κατὰ Πίνδαρον, ἀλλὰ καὶ τεχνῶν νὴ Δία καὶ
ἐπιτηδευμάτων γε, καὶ παντὸς ἄλλου σπουδαίου χρήματος.
ἔδειξε δ᾽ ὁ καθ᾽ ἡμᾶς χρόνος, εἴτε θεῶν τινος ἄρξαντος, εἴ-
τε φυσικῆς περιόδου τὴν ἀρχαίαν τάξιν ἀνακυκλούσης,
εἴτε ἀνθρωπίνης ὁρμῆς ἐπὶ τὰ ὅμοια πολλοὺς ἀγούσης. καὶ
ἀπέδωκε τῇ μὲν ἀρχαίᾳ καὶ σώφρονι ῥητορικῇ τὴν δι-
καίαν τιμὴν, ἣν καὶ πρότερον εἶχε, καλῶς ἀπολαβεῖν· τῇ
δὲ νέᾳ καὶ ἀνοήτῳ παύσασθαι δόξαν οὐ προσήκουσαν
καρπουμένῃ, καὶ ἐν ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς τρυφώσῃ. καὶ οὐ καθ᾽
ἓν ἴσως τοῦτο μόνον ἐπαινεῖν τὸν παρόντα χρόνον καὶ τοὺς συμ-
φιλοσοφοῦντας ἀνθρώπους ἄξιον, ὅτι τὰ κρείττω τιμιώ-
τερα ποιεῖν τῶν χειρόνων ἤρξαντο (καίτοι μέρος γε τοῦ παν-
τὸς ἥμισυ ἀρχὴ λέγεταί τε καὶ ἔστιν) ἀλλ᾽ ὅτι καὶ ταχεῖαν τὴν
μεταβολὴν καὶ μεγάλην τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν παρεσκεύασε
γενέσθαι. ἔξω γὰρ ὀλίγων τινῶν Ἀσιανῶν πόλεων, αἷς δι᾽ ἀμα-
θίαν βραδεῖά ἐστιν ἡ τῶν καλῶν μάθησις, αἱ λοιπαὶ πέ-
παυνται τοὺς φορτικοὺς καὶ ψυχροὺς καὶ ἀναισθήτους ἀγα-
πῶσαι λόγους· τῶν μὲν πρότερον μέγα ἐπ᾽ αὐτοῖς φρονού-
των, αἰδουμένων ἤδη καὶ κατὰ μικρὸν ἀπαυτομολούντων
πρὸς τοὺς ἑτέρους, εἰ μή τινες παντάπασιν ἀνιάτως ἔχουσι·
τῶν δὲ νεωστὶ τοῦ μαθήματος ἁπτομένων, εἰς καταφρόνησιν
ἀγόντων τοὺς λόγους, καὶ γέλωτα ποιουμένων τὴν ἐπ᾽ αὐ-
τοῖς σπουδήν. αἰτία δ᾽ οἶμαι καὶ ἀρχὴ τῆς τοσαύτης με-

ταβολῆς ἐγένετο ἡ πάντων κρατοῦσα Ῥώμη, πρὸς ἑαυτὴν
ἀναγκάζουσα τὰς ὅλας πόλεις ἀποβλέπειν. καὶ ταύτης δὲ
αὐτῆς οἱ δυναστεύοντες, κατ' ἀρετὴν καὶ ἀπὸ τοῦ κρατίστου
τὰ κοινὰ διοικοῦντες, εὐπαίδευτοι πάνυ καὶ γενναῖοι τὰς
κρίσεις γενόμενοι· ὑφ' ὧν κοσμούμενον τό, τε φρόνιμον τῆς
πόλεως μέρος ἔτι μᾶλλον ἐπιδέδωκε, καὶ τὸ ἀνόητον ἠνάγ-
κασται νοῦν ἔχειν. τοιγάρτοι πολλαὶ μὲν ἱστορίαι σπουδῆς
ἄξιαι γράφονται τοῖς νῦν, πολλοὶ δὲ λόγοι πολιτικοὶ χα-
ρίεντες ἐκφέρονται, φιλόσοφοί τε συντάξεις, οὐ μὰ Δία εὐ-
καταφρόνητοι· ἄλλαι τε πολλαὶ καὶ καλαὶ πραγματεῖαι καὶ
Ῥωμαίοις καὶ Ἕλλησιν εὖ μάλα διεσπουδασμέναι προε-
ληλύθασί τε καὶ προελεύσονται, κατὰ τὸ εἰκός. καὶ οὐκ ἂν
θαυμάσαιμι, τηλικαύτης μεταβολῆς ἐν τούτῳ τῷ βρα-
χεῖ χρόνῳ γεγενημένης, εἰ μηκέτι χωρήσει προσωτέρω μιᾶς
γενεᾶς ὁ ζῆλος ἐκεῖνος τῶν ἀνοήτων λόγων. τὸ γὰρ ἐκ παν-
τὸς εἰς ἐλάχιστον συναχθὲν, ῥᾴδιον ἐξ ὀλίγου μηδὲν εἶναι.
ἀλλὰ γὰρ τὸ μὲν εὐχαριστεῖν τῷ μεταβαλόντι τὰ πράγματα
χρόνῳ, καὶ τοῖς τὰ κράτιστα προαιρουμένοις ἐπαινεῖν, καὶ τὸ
τὰ μέλλοντα ἐκ τῶν γεγονότων εἰκάζειν, καὶ πάντα τὰ πα-
ραπλήσια τούτοις, ἃ κἂν ὁ τυχὼν εἰπεῖν δύναιτο, ἀφήσω·
ἐξ ὧν δ' ἂν ἔτι μείζω λάβοι τὰ κρείττονα ἰσχὺν, ταῦτα
πειράσομαι λέγειν, ὑπόθεσιν τοῦ λόγου κοινὴν καὶ φιλάν-
θρωπον καὶ πλεῖστα δυναμένην ὠφελῆσαι λαβών. ἔστι δὲ
ἤδη, τίνες εἰσὶν ἀξιολογώτατοι τῶν ἀρχαίων ῥητόρων τε καὶ
συγγραφέων, καὶ τίνες αὐτῶν ἐγένοντο προαιρέσεις τοῦ τε
βίου καὶ τοῦ λόγου, καὶ τί παρ' ἑκάστου δεῖ λαμβάνειν ἢ φυ-
λάττεσθαι· καὶ θεωρήματα καὶ ἀναγκαῖα τοῖς ἀκούουσι τὴν
πολιτικὴν φιλοσοφίαν, καὶ οὐδέ που μὰ Δία κοινὰ, οὐδὲ
κατημαξευμένα τοῖς πρότερον. ἐγὼ γοῦν οὐδεμιᾷ τοιαύ-

τῇ περιτυχὼν οἶδα γραφῇ, πολλὴν ζήτησιν αὐτῶν ποιησά-
μενος. οὐ μὴν δὴ διαβεβαιοῦμαί γε, ὡς δὴ καὶ σαφῶς εἰ-
δώς. τάχα γὰρ ἂν εἶεν τινὲς αἱ ἐμὲ διαλανθάνουσαι τοιαῦ-
ται γραφαί. τὸ δὲ τῆς ἁπάντων ἱστορίας ὅρον ἑαυτὴν ποιεῖν,
καὶ περὶ τοῦ μὴ γεγονέναι τι τῶν δυνατῶν γενέσθαι, λέγειν,
αὔθαδες πάνυ καὶ οὐ πόρρω μανίας. περὶ μὲν οὖν τούτων
οὐδὲν ἔχω, καθάπερ ἔφην, διαβεβαιοῦσθαι. τῶν δὲ ῥητόρων
τε καὶ συγγραφέων ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος, πολλῶν πάνυ ὄντων καὶ
ἀγαθῶν, τὸ μὲν ὑπὲρ ἁπάντων γράφειν, μακροῦ λόγου
δεόμενον ὁρῶν, ἐάσω· τοὺς δὲ χαριεστάτους ἐξ αὐτῶν προ-
χειρισάμενος κατὰ τὰς ἡλικίας, ἐρῶ περὶ ἑκάστου· νῦν μὲν
περὶ τῶν ῥητόρων· ἐὰν δὲ ἐγχωρῇ, καὶ περὶ τῶν ἱστορικῶν.
ἔσονται δὲ οἱ μὲν παραλαμβανόμενοι ῥήτορες, τρεῖς μὲν ἐκ
τῶν πρεσβυτέρων, Λυσίας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος· τρεῖς δὲ ἐκ
τῶν ἐπακμασάντων τούτοις, Δημοσθένης, Ὑπερείδης, Αἰσχί-
νης. οὓς ἐγὼ τῶν ἄλλων ἡγοῦμαι κρατίστους. καὶ διαιρεθήσε-
ται μὲν εἰς δύο συντάξεις ἡ πραγματεία· τὴν δ' ἀρχὴν
ἀπὸ ταύτης λήψεται τῆς ὑπὲρ τῶν πρεσβυτέρων γραφεί-
σης. προειρημένων δὴ τούτων, ἐπανάγειν καιρὸς ἐπὶ τὰ προ-
κείμενα. ΛΥΣΙΑΣ ὁ Κεφάλου Συρακοσίων
μὲν ἦν γονέων, ἐγεννήθη δὲ Ἀθήνησι μετοικοῦντι τῷ πα-
τρί. καὶ τὰ ἑξῆς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΓΝΑΙΩ
Πομπηίῳ χαίρειν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ἣν ἀπέστειλας παρὰ σοῦ κομισθεῖσαν ἐδεξάμην εὐπαίδευτόν τε καὶ πάνυ μοι κεχαρισμένην· ἐν ᾗ γράφεις ὅτι τὰς συντάξεις τὰς ἐμὰς ἐπιχορηγοῦντός σοι Ζήνωνος τοῦ κοινοῦ φίλου διαπορευόμενος, καὶ πάνυ διατεθειμένος οἰκείως ἐν αὐταῖς, τὰ μὲν ἄλλα θαυμάζεις, ἐνὶ δὲ μέρει δυσχεραίνεις τῶν ἐν αὐταῖς κατακεχωρισμένων, τῇ Πλάτωνος κατηγορίᾳ. ὅτι μὲν οὖν σεβαστικῶς διάκεισαι πρὸς τὸν ἄνδρα, ὀρθῶς ποιεῖς· ὅτι δὲ περὶ ἡμῶν ταῦτα ὑπείληφας, οὐκ ὀρθῶς. εἰ γάρ τις ἄλλος ἐκπλήττεται ταῖς Πλατωνικαῖς ἑρμηνείαις, εὖ ἴσθι νῦν κἀγὼ τούτων εἷς εἰμι. ὃ δὲ πέπονθα πρὸς ἅπαντας ὅσοι τὰς αὐτῶν ἐπινοίας ἐς τὴν κοινὴν φέρουσιν ὠφέλειαν, ἐπανορθοῦντες ἡμῶν βίους τε καὶ λόγους, ἐρῶ σοι· καὶ πίστω γενὴ διὰ πιστεύειν καινὸν οὐδὲν δρᾶν οὐδὲ παράδοξον, οὐδ᾽ ὃ μὴ πᾶσιν ὁμοίως δοκεῖ. ἐγὼ οὖν νομίζω δεῖν, ὅταν μὲν ἔπαινον προέληται γράφειν τις πράγματος, εἴτε σώματος ὁποιουγέτινος, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ καὶ οὐ τὰ ἀτυχήματα, εἴ τι πρόσεστι τῷ πράγματι ἢ τῷ σώματι, δεῖν προφέρειν· ὅταν δὲ βούληται διαγνῶναι τί τὸ κράτιστον ἐν ὁτῳδήποτε βίῳ, καὶ τί τὸ βέλτιστον τῶν ὑπὸ ταυτὸ γένος ἔργων, τὴν ἀκριβεστάτην ἐξέτασιν προφέρειν,

καὶ μηδὲν παραλείπειν τῶν προσόντων αὐτοῖς εἴτε κακῶν, εἴτε ἀγαθῶν. ἡ γὰρ ἀλήθεια οὕτως εὑρίσκεται μάλιστα, ἧς οὐδὲν χρῆμα τιμιώτερον. τοῦτο δὲ προθέμενος, ἐκεῖνο λέγω, εἰ μὲν ἔστι μοι κατὰ Πλάτωνος λόγος τις, καταδρομὴν περιέχων τοῦ ἀνδρὸς, ὥσπερ Ζωΐλῳ τῷ ῥήτορι, ἀσεβεῖν ὁμολογῶ. καὶ εἴ γε βουληθεὶς ἐγκώμιον αὐτοῦ γράφειν, λόγους τινὰς συγκαταπλέκω τοῖς ἐπαίνοις νόμοις. οὐ γὰρ ὅτι διαβολὰς οἴομαι δεῖν γράφειν ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' οὐδὲ ἀπολογίας. εἰ δὲ χαρακτῆρας λόγου προελόμενος σκοπεῖν, καὶ τοὺς προτεύοντας ἐν αὐτοῖς φιλοσόφους τε καὶ ῥήτορας ἐξετάζειν, τρεῖς μὲν ἐξ ἁπάντων ἐξελεξάμην τοὺς δοκοῦντας εἶναι λαμπροτάτους, Ισοκράτην τε καὶ Πλάτωνα καὶ Δημοσθένη, ἐκ δὲ τούτων αὐτῶν πάλιν προέκρινα Δημοσθένη, οὐδὲν ᾤμην οὔτε Πλάτωνα οὔτε Ισοκράτην ἀδικεῖν. νὴ δία, φησὶν, ἀλλ' οὐκ ἔδει σε τὰ Πλάτωνος ἁμαρτήματα ἐξελέγχειν, βουλόμενον ἐπαινεῖν Δημοσθένην. ἔπειτα πῶς ἄν μοι τὴν ἀκριβεστάτην βάσανον ὁ λόγος ἔλαβεν, εἰ μὴ τοὺς ἀρίστους λόγους τῶν Ισοκράτους τε καὶ Πλάτωνος τοῖς κρατίστοις Δημοσθένους ἀντιπαρέθηκα, καὶ καθ' ὃ μέρος ἥττους οἱ τούτων λόγοι εἰσὶ τῶν ἐκείνου, μετὰ πάσης ἀληθείας ἐπέδειξα; οὐχ ἅπαντα τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ἡμαρτῆσθαι λέγων (μανίας γὰρ τοῦτό γε) ἀλλ' οὐδὲ ἅπαντα ἐπίσης κατωρθῶσθαι. εἰ δὲ τοῦτο οὐκ ἐποίουν, ἐπῄνουν δὲ Δημοσθένην, πάσας διεξιὼν αὐτοῦ τὰς ἀρετὰς, ὡς μὲν ἀγαθὸς ὁ ῥήτωρ, ἔπεισα πάντως ἂν τοὺς ἀναγνωσομένους· ὡς δὲ καὶ κράτιστος πάντων τῶν προτευσάντων περὶ λόγους, οὐκ ἂν ἔπεισα, μὴ παραθεὶς αὐτὸν τοῖς ἀρίστοις. πολλὰ γὰρ τῶν καθ' αὐτὰ φαινομένων καλῶν καὶ θαυμαστῶν, ἑτέροις ἀντιπαραλεχθέντα κρείττοσιν, ἐλάττω

τῆς δόξης ἐφαίνη. οὕτω γέ τοι καὶ χρυσὸς ἑτέρῳ χρυσῷ παραθεὶς, κρείττων τε καὶ χείρων εὑρίσκεται, καὶ πᾶν ἄλλο χειρούργημα, καὶ ὅσων ἐναργῆ τὸ τέλος. εἰ δὲ ἀχάριστον ὑπολήψεταί τις ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις τὴν ἐκ τῆς συγκρίσεως ἐξέτασιν, καὶ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον ἀξιώσει σκοπεῖν, οὐδὲν κωλύσει τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιεῖν, καὶ μήτε ποίησιν ἀντεξετάζειν ἑτέρᾳ ποιήσει, μήτε ἱστορικὴν σύνταξιν ἑτέρᾳ συντάξει, μήτε πολιτείαν πολιτείᾳ, μὴ νόμον νόμῳ, μὴ στρατηγὸν στρατηγῷ, μὴ βασιλεῖ βασιλέα, μὴ βίῳ βίον, μὴ δόγματι δόγμα. τοῦτο δ' οὐκ ἄν τις συγχωρήσειε νοῦν ἔχων. εἰ δὲ δεῖ καὶ τὰς ἐκ τῶν μαρτυριῶν παραθέσθαι σοι πίστεις, ἐξ ὧν μᾶλλόν σοι γενήσεται καταφανὲς ὅτι κράτιστος ἔλεγχος ἐστὶν ὁ κατὰ σύγκρισιν γινόμενος, ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, αὐτῷ χρήσομαι μάρτυρι Πλάτωνι. βουληθεὶς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐπιδείξασθαι τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἣν εἶχεν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις, οὐκ ἠρκέσθη ταῖς ἄλλαις γραφαῖς, ἀλλὰ καὶ κρά-* τιστον τῶν τότε ῥητόρων ἕτερον αὐτὸς ἐν τῷ Φαίδρῳ συνετάξατο λόγον ἐρωτικὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν. καὶ οὐδὲ ἄχρι τούτου προελθὼν ἐπαύσατο, καταλιπὼν ἐν τοῖς ἀναγνωσομένοις τὴν διάγνωσιν, ὁπότερός ἐστι κρείττων λόγος· ἀλλὰ καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἥψατο τῶν Λυσίου, τὰς μὲν λεκτικὰς μαρτυρῶν τῷ ἀνδρὶ ἀρετὰς, τῶν δὲ πραγματικῶν ἐπιλαμβανόμενος. ὁπότε οὖν Πλάτων τὸ φορτικώτατον καὶ ἐπαχθέστατον τῶν ἔργων προελόμενος, αὐτὸν ἐπαινεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν λόγων, οὐδὲν ᾤετο ποιεῖν κατηγορίας ἄξιον, εἰ παρὰ τὸν ἄριστον τῶν τότε ῥητόρων τοὺς ἰδίους ἐξετάζειν ἠξίου λόγους, ἐπιδεικνύμενος Λυσίαν τε ἐν οἷς ἡμάρτηκε, καὶ ἑαυτὸν ἐν οἷς κατώρθωκε, τί θαυμαστὸν ἐποίουν ἐγὼ τοὺς Δη-

μοσμένοις λόγοις συγκρίνων τοὺς Πλάτωνος, καὶ εἴ τι μὴ καλῶς ἐν αὐτοῖς ἔχειν ᾤμην, ἐπιλογιζόμενος; ἐῶ γὰρ τὰς ἄλλας αὐτοῦ γραφὰς παραφέρειν, ἐν αἷς κωμῳδεῖ τοὺς περὶ ἑαυτοῦ, Παρμενίδην τε καὶ Ἱππίαν, καὶ Πρωταγόραν, καὶ Πρόδικον, καὶ Γοργίαν, καὶ Πῶλον, καὶ Θεόδωρον, καὶ Θρασύμαχον, καὶ ἄλλους συχνούς, οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου πάντα περὶ αὐτῶν γράφων, ἀλλ' εἰ βούλει, καὶ ἀπὸ φιλοτιμίας. ἦν γὰρ ἦν μὲν τῇ Πλάτωνος φύσει πολλὰς ἀρετὰς ἐχούσῃ τὸ φιλότιμον. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο μάλιστα διὰ τῆς πρὸς Ὅμηρον ζηλοτυπίας, ὃν ἐκ τῆς κατασκευαζομένης ὑπ' αὐτοῦ πολιτείας ἐκβάλλει, στεφανώσας καὶ μύρῳ χρίσας, ὡς δὴ τούτων αὐτοῦ δέον ἐκβαλλομένῳ, δι' ὃν ἥ τε ἄλλη παιδεία πᾶσα παρῆλθεν εἰς τὸν βίον, καὶ τελευτῶσα φιλοσοφία. ἀλλὰ θῶμεν, ἀπὸ τοῦ βελτίστου δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν πάντα λέγειν ἀληθῆ Πλάτωνα. τί οὖν ἄτοπον ἐποιοῦμεν, τοῖς ἐκείνου νόμοις χρώμενοι, καὶ αἴ τι παρεξετάζειν αὐτοῦ τοὺς τῶν ἐπακμασάντων λόγους βουλόμενοι; ἔπειτ' οὐδὲ μόνος οὐδὲ πρῶτος ἐπιφανήσομαι περὶ Πλάτωνος ἐπιχειρήσας τι λέγειν. οὐδ' ἄν τις ἔχοι κατ' αὐτὸ τοῦτο μέμψασθαί με τὸ μέρος, ὅτι τὸν ἐπιφανέστατον τῶν φιλοσόφων, καὶ πλείοσιν ἢ δώδεκα γενεαῖς ἐμαυτοῦ πρεσβύτερον ἐξετάζειν ἐπεβαλόμην, ὡς δὴ διὰ τοῦτο δόξης τινὸς τευξόμενος. πολλοὶ γὰρ εὑρεθήσονται πρὸ ἐμοῦ τοῦτο πεποιηκότες, οἱ μὲν, κατὰ τὸν ἐκείνου γινόμενοι χρόνον, οἱ δὲ, λίαν ὕστερον ἐπακμάσαντες. καὶ γὰρ τὰ δόγματα διέβαλλον αὐτοῦ τινές, καὶ τοὺς λόγους ἐμέμψαντο. πρῶτον μὲν ὁ γνησιώτατος αὐτοῦ μαθητὴς Ἀριστοτέλης, ἔπειτα οἱ περὶ Κηφισόδωρόν τε καὶ Θεόπομπον καὶ Ζώϊλον καὶ Ἱπποδάμαντα καὶ Δημήτριον, καὶ ἄλλοι συχνοί, οὐ διὰ φθόνον, ἢ διὰ φιλαπεχθημοσύνην κωμῳδοῦντες, ἀλλὰ τὴν

ᾠήθησαν ἐξετάζοντες. τοσούτοις δὴ καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι παραδείγμασι χρώμενος, καὶ παρὰ πάντας τῷ μεγίστῳ Πλάτωνι, οὐδὲν ἡγούμην τῆς φιλοσόφου ῥητορικῆς ποιεῖν ἀλλότριον, ἀγαθοὺς ἀγαθοῖς ἀντεξετάζων. περὶ μὲν οὖν τῆς προαιρέσεως ἣν ἔχον ἐν τῇ συγκρίσει τῶν χαρακτήρων, ἱκανῶς ἀπολελόγισμαι, καί σοί γε ἡμῖν φίλτατε.

Λοιπὸν δ' ἐστί μοι καὶ περὶ αὐτῶν ὧν εἴρηκα λόγων περὶ τἀνδρὸς, ἐν τῇ περὶ τῶν Ἀττικῶν πραγματείᾳ ῥητόρων, εἰπεῖν. θήσω δὲ αὐταῖς λέξεσιν ὡς ἐκεῖ γέγραφα, Ἡ δὲ δὴ Πλατωνικὴ διάλεκτος βούλεται μὲν εἶναι καὶ αὐτὴ δεῖγμα ἑκατέρων τῶν χαρακτήρων, τοῦ τε ὑψηλοῦ καὶ ἰσχνοῦ, καθάπερ εἴρηταί μοι πρότερον· πέφυκε δὲ οὐχ ὁμοίως πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας εὐτυχής. ὅταν μὲν οὖν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἀφελῆ καὶ ἀποίητον ἐπιτηδεύῃ φράσιν, ἐκτόπως ἡδεῖά ἐστι καὶ φιλάνθρωπος. καθαρά τε γὰρ ἀποχρώντως γίνεται καὶ διαυγὴς, ὥσπερ τὰ διαφανέστατα τῶν ναμάτων· ἀκριβής τε καὶ λεπτὴ παρ' ἡντινοῦν ἑτέραν τῶν εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον εἰργασμένων· τήν τε κοινότητα διώκει τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν σαφήνειαν ἀσκεῖ, πάσης ὑπεριδοῦσα κατασκευῆς ἐπιθέτου. ὅ, τε πῖνος αὐτῇ καὶ χνοῦς ὁ τῆς ἀρχαιότητος ἠρέμα καὶ λεληθότως ἐπιτρέχει, χλοερόν τέ τι καὶ τεθηλὸς καὶ μεστὸν ὥρας ἄνθος ἀναδίδωσι· καὶ ὥσπερ ἀπὸ τῶν εὐωδεστάτων λειμώνων αὔρα τις ἡδεῖα ἐξ αὐτῆς φέρεται· καὶ οὔτε τὸ λιγυρὸν ἔοικεν ἐμφαίνειν λάλον, οὔτε τὸ κομψὸν θεατρικόν. ὅταν δ' εἰς τὴν περιττολογίαν καὶ τὸ κάλλιον εἰπεῖν (ὃ πολλάκις εἴωθε ποιεῖν) ἄμετρον ὁρμὴν λάβῃ, πολλῷ χείρων ἑαυτῆς γίνεται. καὶ γὰρ ἀηδεστέρα τῆς ἑτέρας καὶ κάκιον ἑλληνίζουσα καὶ παχυτέρα φαίνεται. μελαίνει τε γὰρ τὸ σαφὲς καὶ ζόφῳ ποιεῖ παραπλήσιον, ἕλκει τε μακρὸν

ἀποτείνουσα τὸν νοῦν. συστρέψαι δὲ δέον ἐν ὀλίγοις ὀνόμασιν, ἐκχεῖται εἰς ἀπειροκάλους περιφράσεις, πλοῦτον ὀνομάτων ἐπιδεικνυμένη κενόν. ὑπεριδοῦσά τε τῶν κυρίων καὶ ἐν τῇ κοινῇ χρήσει κειμένων, τὰ πεποιημένα ζητεῖ καὶ ξένα καὶ ἀρχαιοπρεπῆ· μάλιστα δὲ χειμάζεται περὶ τὴν τροπικὴν φράσιν· πολλὴ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, ἄκαιρος δὲ ἐν ταῖς ἐπωνυμίαις, σκληρὰ δὲ καὶ οὐ σώζουσα τὴν ἀναλογίαν ἐν ταῖς μεταφοραῖς γίνεται· ἀλληγορίας τε περιβάλλεται μακρὰς καὶ πολλάς, οὔτε μέτρον ἐχούσας, οὔτε καιρόν. σχήμασί τε ποιητικοῖς ἐσχάτην προσβάλλουσιν ἀηδίαν, καὶ μάλιστα τοῖς Γοργιείοις ἀκαίρως καὶ μειρακιωδῶς ἐναβρύνεται. καὶ πολυτέλειά τις ἐστὶν ἐν τοῖς τοιούτοις παρ' αὐτῷ, ὡς καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἴρηκέ που, καὶ ἄλλοι συχνοί· οὐ γὰρ ἐμὸς ὁ μῦθος. μηδεὶς δέ με ταῦτα ἡγείσθω λέγειν ἁπάσης καταγινώσκοντα τῆς εὐκατασκεύου καὶ ἐξηλλαγμένης λέξεως, ᾗ κέχρηται Πλάτων. οὐ γὰρ ἂν οὕτω σκαιός μηδ' ἀναίσθητος ἐγὼ γενοίμην, ὥστε ταύτην τὴν δόξαν περὶ ἀνδρὸς τηλικούτου λαβεῖν. ἐπεὶ πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν οἶδα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, καὶ ἀπὸ τῆς ἄκρας δυνάμεως ἐξενηνεγμένα ὑπ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα ἐν ταῖς κατασκευαῖς εἴωθεν ἁμαρτάνειν. καὶ χείρων μὲν αὐτὸς αὑτοῦ γίνεται ὅταν τὸ μέγα διώκῃ καὶ περιττὸν ἐν τῇ φράσει, μακρῷ δέ τινι ἀμείνων, ὅταν τὴν ἰσχνὴν καὶ ἀκριβῆ, καὶ δοκοῦσαν μὲν ἀποίητον εἶναι, κατεσκευασμένην δὲ ἀμωμήτῳ καὶ ἀφελεῖ κατασκευῇ διάλεκτον εἰσφέρῃ. ἢ γὰρ οὐδὲν ἁμαρτάνει καθάπαξ, ἢ βραχύ τι κομιδῇ, καὶ οὐκ ἄξιον κατηγορίας. ἐγὼ δὲ ἠξίουν τηλικοῦτον ἄνδρα πεφυλάχθαι πᾶσαν ἐπιτίμησιν. ταῦτα γὰρ οἵ τε κατ' αὐτὸν γενόμενοι πάντες ἐπιτιμῶσιν (ὧν τὰ

ὀνόματα οὐδὲν δεῖ με λέγειν) καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ. τοῦτο γὰρ δὴ
τὸ λαμπρότατον. ἥττητο γὰρ, ὡς ἔοικεν, τῆς ἰδίας ἀπειρο-
καλίας, καὶ ὄνομα ἔθετο αὐτῇ τὸν διθύραμβον· ὃ νῦν ἂν
ᾐδέσθην ἐγὼ λέγειν, εὐήθες ὄν. τοῦτο δὲ παθεῖν ἔοικεν, ὡς ἐγὼ
νομίζω, τραφεὶς μὲν ἐν τοῖς Σωκρατικοῖς διαλόγοις ἰσχνοτά-
τοις οὖσι καὶ ἀκριβεστάτοις, οὐ μείνας δ' ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τῆς
Γοργίου καὶ Θουκυδίδου κατασκευῆς ἐρασθείς. ὥστε οὐδὲν
ἔξω τοῦ εἰκότος ἔμελλε πείσεσθαι, σπάσας τινὰ καὶ τῶν ἁμαρ-
τημάτων ἅμα τοῖς ἀγαθοῖς ὧν ἔχουσιν οἱ τῶν ἀνδρῶν ἐκεί-
νων χαρακτῆρες. Παράδειγμα δὲ ποιοῦμαι τῆς γε ὑψη-
λῆς λέξεως ἐξ ἑνὸς βιβλίου τῶν πάνυ περιβοήτων, ἐν ᾧ τοῖς
ἐρωτικοῖς διαλέγεται λόγοις ὁ Σωκράτης πρὸς ἕνα τῶν
γνωρίμων Φαῖδρον, ἀφ' οὗ τὴν ἐπιγραφὴν εἴληφε τὸ βι-
βλίον. ἐν γὰρ δὴ τῷ συγγράμματι τούτῳ πολλὴν μὲν ὥραν
» ἔχει, καὶ χαρίτων ἐστὶ μεστὰ τὰ πρῶτα ταυτί, Ὦ φίλε Φαῖ-
» δρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν; Φαι. παρὰ Λυσίου, ὦ Σώκρατες τοῦ
» Κεφάλου· πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον ἔξω τείχους. συχνὸν
» γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον, καθήμενος ἐξ ἑωθινοῦ, μέχρι τῆς
ἀναγνώσεως τοῦ Λυσιακοῦ λόγου, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν,
ἕως τινός. Εἶτ' ὥσπερ ἐξ ἀέρος εὐδίου καὶ σταθεροῦ πολὺς
ἄνεμος καταρραγεὶς ταράττει τὸ καθαρὸν τῆς φράσεως,
εἰς ποιητικὴν ἐκφέρων ἀπειροκαλίαν, ἐνθένδε ἀρξάμενος.
» Ἄγετε δὴ ὦ μοῦσαι, εἴτε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γέ-
» νος τὸ Λιγύων μουσικὸν, ταύτην ἔσχετε τὴν ἐπωνυμίαν, ξύμ
» μοι λάβεσθε τοῦ μύθου. Ὅτι δὲ ψόφοι ταῦτ' ἐστὶ καὶ διθύ-
ραμβοι κόμπον ὀνομάτων πολὺν, νοῦν δὲ ὀλίγον ἔχοντες,
αὐτὸς ἐρεῖ. διεξιὼν γὰρ ἀφ' ἧς αἰτίας ἔρως ἐτέθη τῷ πάθει
» τοὔνομα, καὶ τοῖσδε ἐχρήσατο, Ἡ γὰρ ἄνευ λόγου δόξης ἐπὶ
» τὸ ὀρθὸν ὁρμώσης κρατήσασα ἐπιθυμία, πρὸς ἡδονὴν

» ἀχθεῖσα κάλλους, καὶ ὑπὸ αὖ τῶν ἑαυτῆς συγγενῶν ἐπι-
» θυμιῶν ἐπὶ σωμάτων κάλλος, ἐρρωμένως ῥωσθεῖσα νική-
» σασα ἀγωγῇ, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥώμης ἐπωνυμίαν λαβοῦσα,
» ἔρως ἐκλήθη. ἀτὰρ ὦ φίλε Φαῖδρε, δοκῶ τι σοι, ὥσπερ
» ἐμαυτῷ, πάθος πεπονθέναι; Φαι. Πάνυ μὲν οὖν ὦ Σώ-
» κρατες, παρὰ τὸ εἰωθὸς εὔροιά τις σε εἴληφε. Σω. Σιγῇ
» τοίνυν μου ἄκουε. τῷ ὄντι γὰρ θεῖος ἔοικεν ὁ τόπος εἶναι. ὥστε
» ἐὰν ἄρα πολλάκις νυμφόληπτος προϊόντος τοῦ λόγου γένω-
» μαι, μὴ θαυμάσῃς. τὰ νῦν γὰρ οὐκέτι πόρρω διθυράμβων
» φθέγγομαι. Ἐν τούτοις μὲν οὖν τὸ μὲν πραγματικὸν οὐδα-
μῇ μέμφομαι τοῦ ἀνδρός, τῆς δὲ λέξεώς τι μόριον τὸ περὶ
τὴν τροπικὴν καὶ τὴν διθυραμβικὴν φράσιν ἐκπίπτον, ἐν οἷς
οὐ κρατεῖ τοῦ μετρίου. ἐπιτιμῶ τε οὐχ ὡς τῶν τυχόντων τῳ,
ἀλλ' ὡς ἀνδρὶ μεγάλῳ καὶ ἐγγὺς τῆς θείας ἐληλυθότι φύσεως,
ὅτι τὸν ὄγκον τῆς ποιητικῆς κατασκευῆς εἰς λόγους ἤγαγε
φιλοσόφους, ζηλώσας τοὺς περὶ Γοργίαν, ὥστε καὶ διθυ-
ράμβοις τινὰ ποιεῖν ἐοικότα, καὶ μηδὲ ἀποκρύπτεσθαι τοῦτο
τὸ ἁμάρτημα, ἀλλ' ὁμολογεῖν. καί σύγε αὐτὸς ὦ βέλτιστε
Γναῖε, ὅμοιαν ἐμοὶ γνώμην περὶ τἀνδρὸς ἔχων φαίνῃ δι'
αὐτῆς γέ τοι τῆς ἐπιστολῆς, ἐν οἷς κατὰ λέξιν οὕτω γράφεις,
» ΕΝ μὲν γὰρ τοῖς ἑτέροις σχήμασι ῥᾴδιον τυχεῖν μέσον τι ἐπαί-
» νου καὶ μέμψεως· ἐν δὲ τῇ κατασκευῇ, τὸ μὴ ἐπιτυχεῖν,
» πάντη ἀποτυγχάνεται. διό μοι δοκεῖ τοὺς ἄνδρας
» οὐκ ἐκ τῶν ἐπικινδυνοτάτων, οὐδὲ ἐλαττόνων, ἀλλ' ἐκ τῶν
» πλείστων καὶ εὐτυχηθέντων ἐξετάζειν. Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν
» ἐπιλέγεις ταυτί, Ἐγὼ δὲ καίπερ ἔχων ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ
» ἁπάντων ἢ τῶν γε πλείστων, οὐ τολμῶ σοι ἐναντία λέγειν. ἓν
» δὲ τοῦτο διισχυρίζομαι, ὅτι οὐκ ἔστι μεγάλων ἐπιτυχεῖν ἐν οὐ-
» δενὶ τρόπῳ, μὴ τοιαῦτα τολμῶντα καὶ παραβαλλόμενον, ἐν

» οἷς καὶ σφάλλεσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον. Οὐδὲν διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. σύ τε γὰρ ὁμολογεῖς ἀναγκαῖον εἶναι, τὸν ἐπιβαλλόμενον μεγάλοις, καὶ σφάλλεσθαί ποτε· ἐγώ τέ φημι τῆς ὑψηλῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς καὶ παρακεκινδυνευμένης φράσεως ἐφιέμενον Πλάτωνα, μὴ περὶ πάντα τὰ μέρη κατορθοῦν, πολλοστὴν μέντοι μοῖραν ἔχειν τῶν κατορθουμένων τὰ διαμαρτανόμενα ὑπ' αὐτοῦ. καὶ κατὰ τοῦτο Πλάτωνά φημι λείπεσθαι Δημοσθένους, ὅτι παρ' ᾧ μὲν ἐκπίπτει ποτὲ τὸ ὕψος τῆς λέξεως τῶν λόγων εἰς τὸ κενὸν καὶ ἀηδές, παρ' ᾧ δὲ οὐδέποτε, ἢ πάνυ γε κομιδῇ. καὶ περὶ μὲν Πλάτωνος τοσαῦτα.

ΠΕΡΙ δὲ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γράψαι με περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος αὐτὴν περιείληφε τὴν περὶ τῆς ζητήσεως μίμησιν, ὁ δὲ δεύτερος περὶ τοῦ, τίνας ἄνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· περὶ τούτου δὲ ἁπλῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου. τούτους γὰρ ἐκκρίνων τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ἐπιτηδειοτάτους, τάδε γράφω. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

Πρῶτον ὅτι καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἁπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑπόθεσιν ἐκλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ Βαρβάρων πράξεων ἐξενήνοχεν ἱστορίαν, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προ-

οίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυ-
δίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον οὔτε καλὸν οὔτε εὐ-
τυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφελε μὴ γενέσθαι, εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ
λήθῃ παραδοθεὶς, ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἠγνοῆσθαι. ὅτι δὲ
πονηρὰν εἴληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν
ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φη-
σιν Ἑλληνίδας πολλάς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ
σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους οὔπω
πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλ-
λας πολλὰς συμφοράς. ὥστε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον,
ἠλλοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας
ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρείττων ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλοῦσα Ἑλ
λήνων τε καὶ Βαρβάρων γραφὴ, τῆς τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ
πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγγελλούσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος
Ἡρόδοτος Θουκυδίδου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως.
οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκην ἦλθεν ἐπὶ
ταύτην τὴν γραφὴν, ἐπιστάμενος ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος
δὲ μὴ ταυτὰ ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ
προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ
θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ
φανερός ἐστι ταῦτα ἑκὼν ἑλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε
τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων
Ἐλλανίκου τε καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκ-
δεδωκότων, οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῶν κρεῖσ-
σόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε. Δεύτερόν ἐστι τῆς ἱστο-
ρικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ
μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ κἀν τούτῳ Θουκυδίδου
πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἄρχεταί τε ἀφ' ἧς αἰτίας
ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ Βάρβα-

ροι, καὶ προφητῶν, εἰς τὴν Βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν ἥκει. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀρχὴν μὲν ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικόν, ὅπερ Ἕλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ τῶν ἔτι εἰρημμένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν προτέροις ἦγον Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες. καὶ οὕτω γε φανερῶς, ὥς τε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἑτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆς πατρίδος ἔργων, ἃ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἔπραξεν. ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς. διηγηθέντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὐνοίας, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τούτων φθόνῳ καὶ δέει προαχθέντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ὑποθέντες ἑτέροις, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δὲ τέλη πλείονος ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑπισχνούμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτᾷ τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα γενομένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατὰ ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δὲ ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἱστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούουσι κεχαρισμένην, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἐκομίσατο. Τρίτον ἐστὶν ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι κἀν τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. συνειδὼς γὰρ

Ἡρόδοτος ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν· ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ· ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἂν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ πόλεμον ἕνα καὶ τινας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις, καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθεὶς, ὥστε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροωμένων· κόρον δ' ἔχει, φη-
» σὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη δὲ ἐγὼ κἀκεῖνο ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίαις, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δύο ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ἐπί τε τῆς Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων. Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τῶν δηλουμένων ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἑκάτερος διαιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ ταῖς περιοχαῖς τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μὲν ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος. πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γινομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν, ἑτέρων ἅπτεται τῶν κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γινομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν, ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τοῦ Κροίσου καταβὰς, ἐπὶ Κῦρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἄρχεται διηγημάτων

καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξεληλυθώς τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ Βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γινομένας ἐν ταῖς τρισὶν ἠπείροις, καὶ καταστρέψας τὴν Ξέρξου φυγῆς τὴν ἱστορίαν, οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τῷ μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι, πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τῷ δὲ τὰς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἐοικυίας ὑποθέσεις προελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δὴ ἰδέας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἧττον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ᾗ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις ἐν ἅπασιν ἐπιεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ, καὶ τῇ πατρίδι τῆς φυγῆς μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τῶν δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἠναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὸν πραγματικὸν τόπον ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· κατὰ δὲ τὸν λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δὴ ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ὑπείληφα. Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἂν ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελός τις· ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς ἰάδος ἄριστος κανὼν, Θουκυδίδης τε τῆς ἀτθίδος. τρίτην ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία· ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω

περὶ τούτου. ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μὲν τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τὴν ἀρετήν, τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διῄρηνται τῆς ἀρετῆς ταύτην οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δέ γε ἤθη παραστῆσαι δεινότερος. μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι κἀν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἕπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἀν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι (οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων) διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ὄντων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

ΞΕΝΟΦΩΝ δὲ καὶ Φίλιστος οἱ τούτοις ἐπακμάσαντες, οὔτε φύσεις ὁμοίας εἶχον, οὔτε προαιρέσεις. Ξενοφῶν μὲν γὰρ Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. πρῶτον

μὲν γὰρ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἱστοριῶν ἐξελέξατο καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἀνδρὶ φιλοσόφῳ προσηκούσας· τήν τε Κύρου παιδείαν, εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος, καὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ νεωτέρου Κύρου (ᾧ καὶ αὐτὸς συνανέβη) μέγιστον ἐγκώμιον ἔχουσαν τῶν συστρατευσαμένων Ἑλλήνων. καὶ τρίτην ἔτι τὴν Ἑλληνικήν, καὶ ἣν κατέλιπεν ἀτελῆ Θουκυδίδης· ἐν ᾗ καταλύονταί τε οἱ τριάκοντα, καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων ἃ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον, αὖθις ἀνίστανται. οὐ μόνον δὲ τῶν ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. ταῖς τε γὰρ ἀρχαῖς αὐτῶν ταῖς πρεπωδεστάταις κέχρηται, καὶ τελευτὰς ἑκάστῃ τὰς ἐπιτηδειοτάτας ἀποδέδωκε. μεμέρικέ τε καλῶς καὶ τέταχε καὶ πεποίκιλκε τὴν γραφήν. ἦθός τε ἐπιδείκνυται θεοσεβὲς καὶ δίκαιον καὶ καρτερικὸν καὶ εὐπετές, ἁπάσαις τε συλλήβδην κεκοσμημένον ἀρεταῖς. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικός, πῆ μὲν ὅμοιος Ἡροδότου, πῆ δὲ ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφής, καθάπερ ἐκεῖνος· ἐκλέγει δὲ ὀνόματα συνήθη τε καὶ προσφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, οὐχ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ * τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν Ἡρόδοτος ἔχει. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἄν ποτε διεγεῖραι βουληθείη τὴν φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπόγειος αὔρα, ταχέως σβέννυται. μακρότερος γὰρ γίνεται τοῦ δέοντος ἐν πολλοῖς καὶ τοῦ πρέποντος, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος, ἐφάπτεται τῶν προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλίγωρός ἐστιν, αὖ τις ὀρθῶς σκοπῇ. ΦΙΛΙΣΤΟΣ δὲ Θουκυδίδῃ μᾶλλον δόξειεν ἐοικέναι, καὶ κατ' ἐκεῖνον

κοσμεῖ δὲ τὸν χαρακτῆρα. οὔτε γὰρ ὑπόθεσιν εἴληφε πολὺ ἀφελῆ καὶ κοινήν, ὥσπερ Θουκυδίδης, ἀλλὰ μίαν καὶ ταύτην τοπικήν. διῄρηκε δ' αὐτὴν εἰς ἐπιγραφὰς δύο, περὶ Σικελίας μὲν τὴν προτέραν ἐπιγράφων, περὶ Διονυσίου δὲ τὴν ὑστέραν. ἔστι δὲ μία· καὶ τοῦτο γνοίης ἂν ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς Σικελικῆς. τάξιν δὲ οὐ τὴν κρατίστην ἀποδέδωκε τοῖς δηλουμένοις, ἀλλὰ δυσπαρακολούθητον, χεῖρον τῆς Θουκυδίδου. καὶ πράγματα ἔξωθεν οὐ βούλεται παραλαμβάνειν, ὥσπερ οὐδὲ Θουκυδίδης, ἀλλ' ἔστιν ὁμοειδής. ἦθός τε κολακικὸν καὶ φιλοτύραννον ἐμφαίνει, καὶ ταπεινὸν καὶ μικρολόγον. τῆς δὲ λέξεως ἧ Θουκυδίδης κέχρηται, ἣ μὲν σημειῶδες καὶ περίεργον πέφυκε, τὸ δὲ στρογγύλον καὶ πικρὸν καὶ ἐνθυμηματικὸν μεμίμηται. τῆς μέντοι καλλιλογίας τῆς ἐκείνου καὶ τοῦ πλούτου τῶν ἐνθυμημάτων κατὰ πολὺ ὑστερεῖ. οὐ μόνον δὲ τούτοις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς σχηματισμούς· ἡ μὲν γάρ, πλήρης σχημάτων. καὶ οὐδὲν οἶμαι περὶ τῶν φανερῶν ἐπιπλέον δεῖν λέγειν. ἡ δὲ Φιλίστου φράσις ὁμοειδὴς πᾶσα δεινῶς καὶ ἀσχημάτιστός ἐστι. καὶ πολλὰς εὕροι τις ἂν περιόδους ὁμοίως ἐφεξῆς ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζομένας. οἷον ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας

,, τῶν περὶ Σικελίας, Συρακούσιοι δὲ παραλαβόντες Μεγα-
,, ρεῖς καὶ Ἐνναίους, Καμαριναῖοι δὲ Σικελοὺς καὶ τοὺς ἄλλους
,, συμμάχους, πλὴν Γελώων, ἀθροίσαντες, Γελῷοι δὲ Συρα-
,, κουσίοις, οὐκ ἔφασαν πολεμήσειν. Συρακούσιοι δὲ πυνθα-
,, νόμενοι Καμαριναίους τὸν Ὑρμινὸν διαβάντας.

Ταῦτα δὲ ἀηδῆ πάνυ ὄντα ἐμοὶ φαίνεται. μικρός τε περὶ πᾶσαν ἰδέαν ἐστὶ καὶ ἀτελής, ἐάν τε πολιορκίας διηγῆται, ἐάν τε οἰκισμούς, ἐάν τ' ἐπαίνους, ἐάν τε ψόγους διαπορεύηται. ἀλλ' οὐδὲ τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀνδρῶν συνεξισοῖ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ψοφοδεεῖς καὶ τοὺς δημηγοροῦντας καταλείπει τὰς

δυνάμεις καὶ τὰς προαιρέσεις ὁμοίως ἅπαντας ποιεῖ. εὐστομίαν δέ τινα φυσικὴν εἰσφέρεται κατὰ τὴν ἑρμηνείαν καὶ σύνεσιν ἐπιτευκτικὴν τοῦ μετρίου. πρὸς δὲ τοὺς ἀληθινοὺς ἀγῶνας ἐπιτηδειότερος Θουκυδίδου.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ δὲ Χῖος ἐπιφανέστατος πάντων Ἰσοκράτους μαθητῶν γενόμενος, καὶ πολλοὺς μὲν πανηγυρικούς, πολλοὺς δὲ συμβουλευτικοὺς συνταξάμενος λόγους, ἐπιστολάς τε τὰς ἀρχαϊκὰς γραφομένας καὶ ὑποθήκας ἄλλας, λόγου ἀξίαν ἱστορίαν πραγματευσάμενος, ἄξιος ἐπαινεῖσθαι· πρῶτον μὲν τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱστοριῶν· καλαὶ γὰρ ἀμφότεραι· ἡ μέν, τὰ λοιπὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου περιέχουσα· ἡ δέ, τὰ Φιλίππῳ πεπραγμένα· ἔπειτα τῆς οἰκονομίας· ἀμφότεραι γάρ εἰσιν εὐπαρακολούθητοι καὶ σαφεῖς· μάλιστα δὲ τῆς ἐπιμελείας τε καὶ φιλοπονίας τῆς κατὰ τὴν συγγραφήν. δῆλος γάρ ἐστιν, εἰ καὶ μηδὲν ἔγραφεν, πλείστην μὲν παρασκευὴν εἰς ταῦτα παρεσκευασμένος, μεγίστας δὲ δαπάνας εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν πεποιηκώς. καὶ πρὸς τούτοις, πολλῶν μὲν αὐτόπτης γεγενημένος, πολλοῖς δ᾽ εἰς ὁμιλίαν ἐλθὼν ἀνδράσι τοῖς τότε πρωτεύουσι καὶ στρατηγοῖς δημαγωγοῖς τε καὶ φιλοσόφοις διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας ἐποιήσατο· ἔργον δὲ τὸ πάντων ἀναγκαιότερον. γνοίη δ᾽ ἄν τις αὐτοῦ τὸν πόνον, ἐνθυμηθεὶς τὸ πολύμορφον τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ καὶ ἐθνῶν εἴρηκεν οἰκισμούς, καὶ πόλεων κτίσεις ἐπελήλυθε, βασιλέων τε βίους καὶ τρόπων ἰδιώματα δεδήλωκε, καὶ εἴ τι θαυμαστὸν ἢ παράδοξον ἑκάστη γῆ καὶ θάλασσα φέρει, συμπεριείληφεν ἐν τῇ πραγματείᾳ. καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ ψυχαγωγίαν ταῦτ᾽ εἶναι μόνον· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ πᾶσιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὠφέλειαν παρέχει. ἵνα δὲ πάντ᾽ ἀφῶ τἆλλα, τίς οὐχ ὁμολογήσει τοῖς ἀκοῦσι

τὴν φιλόσοφον ῥητορικήν, ἀναγκαῖον εἶναι πολλὰ μὲν ἔθνη καὶ Βαρβάρων καὶ Ἑλλήνων ἐκμαθεῖν, πολλοὺς δὲ νόμους ἀκοῦσαι, πολιτειῶν σχήματα, καὶ βίους ἀνδρῶν καὶ πράξεις, καὶ τέλη, καὶ τύχας. τούτοις τοίνυν ἅπασιν ἀφθονίαν δέδωκεν, οὐκ ἀπεσπασμένην τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ συμπαροῦσαν. πάντα δὲ ταῦτα ζηλωτὰ τοῦ συγγραφέως· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, ὅσα φιλοσοφεῖ παρ᾽ ὅλην τὴν δικαιοσύνην καὶ εὐσέβειαν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν πολλοὺς καὶ καλοὺς διεξερχόμενος λόγους. τελευταῖόν ἐστι τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ χαρακτηρικώτατον, ὃ παρ᾽ οὐδενὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων οὕτως ἀκριβῶς ἐξείργασται, καὶ δύναται οὔτε τῶν πρεσβυτέρων, οὔτε τῶν νεωτέρων. τί δὲ τοῦτό ἐστι; τὸ καθ᾽ ἑκάστην πρᾶξιν μὴ μόνον τὰ φανερὰ τοῖς πολλοῖς ὁρᾶν καὶ λέγειν, ἀλλ᾽ ἐξετάζειν καὶ τὰς ἀφανεῖς αἰτίας τῶν πράξεων καὶ τῶν πραξάντων αὐτάς, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἃ μὴ ῥᾴδια τοῖς πολλοῖς εἰδέναι· καὶ πάντα ἐκκαλύπτειν τὰ μυστήρια τῆς τε δοκούσης ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγνοουμένης κακίας. καί μοι δοκεῖ ὡς ὁ μυθευόμενος εἶναι, τῶν ψυχῶν ἀπολυθεισῶν τοῦ σώματος, ἐξετασμὸς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ δικαστῶν, οὕτως ἀκριβὴς εἶναι ὁ διὰ τῆς Θεοπόμπου γραφῆς γινόμενος. διὸ καὶ βάσκανος ἔδοξεν εἶναι, προσλαμβάνων τινὰ τοῖς ἀναγκαίοις ὀνειδισμοῖς καὶ τὰ τῶν ἐνδόξων προσώπων οὐκ ἀναγκαῖα πράγματα· ὅμοιόν τι ποιῶν τοῖς ἰατροῖς, οἳ τέμνουσι καὶ καίουσι τὰ διεφθαρμένα τοῦ σώματος, ὡς βάθους τὰ καυτήρια καὶ τὰς τομὰς φέροντες, οὐδὲ τῶν ὑγιαινόντων καὶ κατὰ φύσιν ἐχόντων στοχαζόμενοι. τοιοῦτος μὲν δή πως ὁ πραγματικὸς Θεοπόμπου χαρακτήρ.

Ὁ δὲ λεκτικὸς Ἰσοκράτει μάλιστα ἔοικε. καθαρὰ γὰρ ἡ λέξις, καὶ κοινὴ καὶ σαφής, ὑψηλή τε καὶ μεγαλοπρεπής, καὶ τὸ πομπικὸν ἔχουσα πολύ, συγκειμένη τε κατὰ τὴν μέσην

ἁρμονίαν, ἡδέως καὶ μαλακῶς ῥέουσα. διαλλάττει δὲ τῆς Ἰσο-
κράτους κατὰ τὴν πικρότητα καὶ τὸν τόνον ἐπ' ἐνίων, ὅταν
ἐπιτρέψῃ τοῖς πάθεσι. μάλιστα δ' ὅταν ἐνδείξῃ πόλεσιν ἢ
στρατηγοῖς πονηρὰ βουλεύματα καὶ πράξεις ἀδίκους. πο-
λὺς γὰρ ἐν τούτοις, καὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος οὐδὲ κατὰ μι-
κρὸν διαφέρει, ὡς ἐξ ἄλλων πολλῶν ἄν τις ἴδοι, κἀκ τῶν
ἀρχαϊκῶν ἐπιστολῶν, ἃς τῷ πνεύματι ἐπιτρέψας γέγρα-
φεν. εἰ δ' ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις ἐφ' οἷς μάλιστα ἂν ἐσπούδα-
κε, τῆς τε συμπλοκῆς τῶν φωνηέντων γραμμάτων, καὶ τῆς κυ-
κλικῆς εὐρυθμίας τῶν περιόδων, καὶ τῆς ὁμοειδείας τῶν σχη-
ματισμῶν, πολὺ ἀμείνων ἂν ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ κατὰ τὴν φρά-
σιν. ἔστι δὲ ἃ καὶ κατὰ τὸν πραγματικὸν τόπον ἁμαρτάνει, καὶ
μάλιστα κατὰ τὰς παραβολάς. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖαί τινες αὐ-
τῶν, οὔτ' ἐν καιρῷ γινόμεναι, πολὺ δὲ τὸ παιδιῶδες ἐμ-
φαίνουσαι. ἐν οἷς ἐστι καὶ περὶ Σειληνοῦ τοῦ φανέντος ἐν Μα-
κεδονίᾳ, καὶ τὰ περὶ τοῦ δράκοντος τοῦ διαναυμαχήσαντος
πρὸς τὴν τριήρη, καὶ ἄλλα τούτοις οὐκ ὀλίγα ὅμοια. Τούτοις
παραληφθέντες οἱ συγγραφεῖς ἀρκέσουσι τοῖς ἀσκοῦσι τὸν
πολιτικὸν λόγον, ἀφορμὰς ἐπιτηδείους παραδειγμάτων
παρέχειν εἰς ἅπασαν ἰδέαν.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΜ-
μαίῳ τῷ φιλτάτῳ πλεῖστα χαίρειν.

ΠΟΛΛΩΝ μετ' ἄλλων ξένων τε καὶ παραδόξων ἀκουσμάτων ὧν ἐνήνοχεν ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος, ἕν τι καὶ τοῦτο ἐφάνη μοι πρώτως ἀκοῦσαι παράδοξον· ὅτι τῶν φιλοσόφων τις τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου, πάντα χαρίζεσθαι βουλόμενος Ἀριστοτέλει τῷ κτίσαντι ταύτην τὴν φιλοσοφίαν, καὶ τοῦτο ὑπέσχετο ποιήσειν φανερὸν, ὅτι Δημοσθένης τὰς ῥητορικὰς τέχνας παρ' ἐκείνου μαθὼν, εἰς τοὺς ἰδίους μετήνεγκε λόγους, καὶ κατ' ἐκεῖνα κοσμούμενος τὰ παραγγέλματα, πάντων ἐγένετο τῶν ῥητόρων κράτιστος. κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ὑπελάμβανον τῶν πολλῶν ἕνα εἶναι τὸν ταῦτ' ἐπιχειρήσαντα λέγειν, καὶ παρῄνουν σοι μὴ πᾶσι τοῖς παραδόξοις προσέχειν· ὡς δὲ καὶ τοὔνομα τοῦ ἀνδρὸς ἐπυθόμην, ὃν ἐγὼ καὶ τῶν ἠθῶν ἕνεκα, καὶ τῶν λοιπῶν, ἀποδέχομαι, ἐθαύμασα, καὶ πολὺς ἐν ἐμαυτῷ γενόμενος, ἐπιμελεστέρας ὤμην δεῖσθαι σκέψεως τὸ πρᾶγμα, μή ποτε λέληθέ με τἀληθὲς οὕτως ἔχον, καὶ οὐδὲν εἰκῇ τῷ ἀνδρὶ εἴρηται· ἵνα ἢ τὴν δόξαν ἣν πρότερον αὐτὸς εἶχον, βε-
* βαιώσω, μαθὼν ὅτι πρεσβεύουσι τῶν Δημοσθένους λόγων αἱ Ἀριστοτέλους τέχναι· ἢ τὸν οὕτως ἐγνωκότα καὶ γράψαι γε παρεσκευασμένον, πρὶν εἰς ὄχλον ἐκδοῦναι τὸ σύνταγμα, μεταβαλεῖν πείσαιμι τὴν δόξαν. οὐχ ἥκιστα δέ με

καὶ σὺ παρέχου ῥοπὴν εἰς τὸ μὴ παρέργως ἐξετάσαι τὴν ἀλήθειαν, παρακαλῶν φανεροὺς ποιῆσαι τοὺς λόγους οἷς ἐμαυτὸν πέπεικα, Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους εἰρηκότος ἀγῶνας, τότε ὑπὸ Ἀριστοτέλους τὰς ῥητορικὰς γεγράφθαι τέχνας. ἐδόκεις τέ μοι καὶ τοῦτο ὀρθῶς παραινεῖν, μὴ σημείοις, μηδ' εἰκόσι, μηδ' ἀλλοτρίαις τὸ πρᾶγμα πιστώσασθαι μαρτυρίαις, ἐπειδὴ τούτων οὐδεμία τῶν πίστεων δι' ἀναγκαίων συνάγεται λημμάτων· ἀλλ' αὐτὸν Ἀριστοτέλη παρασχέσθαι διὰ τῶν ἰδίων τεχνῶν ὁμολογοῦντα τἀληθὲς οὕτως ἔχειν. τοῦτο δὴ πεποίηκα βέλτιστε Ἀμμαῖε, τῆς τε ἀληθείας προνοούμενος, ἣν ἐπὶ παντὸς οἴομαι δεῖν πράγματος ἐξετάζεσθαι, καὶ τῆς ἁπάντων τῶν περὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους ἐσπουδακότων χάριτος. ἵνα μὴ τοῦθ' ὑπολάβωσιν, ὅτι πάντα περιείληφεν ἡ περιπατητικὴ φιλοσοφία τὰ ῥητορικὰ παραγγέλματα· καὶ οὔτε οἱ περὶ Θεόδωρον καὶ Θρασύμαχον καὶ Ἀντιφῶντα σπουδῆς ἄξιον οὐδὲν εὗρον, οὔτε Ἰσοκράτης καὶ Ἀναξιμένης καὶ Ἀλκιδάμας, οὔτε οἱ τούτοις συμβιώσαντες τοῖς ἀνδράσι, παραγγελμάτων τεχνικῶν συγγραφεῖς καὶ ἀγωνισταὶ λόγων ῥητορικῶν, οἱ περὶ Θεοδέκτην καὶ Φίλισκον καὶ Ἰσαῖον καὶ Κηφισόδωρον, Ὑπερίδην τε καὶ Λυκοῦργον καὶ Αἰσχίνην· οὔτε αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ὁ πάντας ὑπερβαλόμενος τούς τε πρὸ αὐτοῦ καὶ τοὺς καθ' ἑαυτόν, καὶ μηδὲ τοῖς γενησομένοις ὑπερβολὴν καταλιπών, τοσοῦτος ἐγένετο τοῖς Ἰσοκράτους τε καὶ Ἰσαίου κοσμούμενος παραγγέλμασιν, εἰ μὴ τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας ἐξέμαθεν. οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος οὗτος, ὦ φίλε Ἀμμαῖε, οὐδ' ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν τῶν ὕστερον ἐξενεχθεισῶν οἱ Δημοσθένους λόγοι συνετάχθησαν· ἀλλὰ καθ' ἑτέρας εἰσαγωγάς τινας ὑπὲρ ὧν ἐν ἰδίᾳ δηλώσω γραφῇ

τὰ δοκοῦντά μοι. πολὺς γὰρ ὁ περὶ αὐτῶν λόγος, ὃν οὐ καλῶς εἶχεν ἑτέρας γραφῆς ποιῆσαι πάρεργον. ἐν δὲ τῷ παρόντι τοῦτο πειράσομαι φανερὸν ποιῆσαι, ὅτι Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη κατὰ τὴν πολιτείαν, καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους εἰρηκότος ἀγῶνας, τούς τε δικανικοὺς καὶ τοὺς δημηγορικούς, καὶ θαυμαζομένου διὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ δεινότητι λόγων, τότε ὁ φιλόσοφος τὰς ῥητορικὰς ἔγραψε τέχνας. ἀνάγκη δ' ἴσως πρῶτον ὅσα παρέλαβον ἐκ τῶν κοινῶν ἱστοριῶν, ἃς καταλελοίπασιν ἡμῖν οἱ τοὺς βίους τῶν ἀνδρῶν συνταξάμενοι, προειπεῖν. ποιήσομαι δὲ ἀπὸ Δημοσθένους τὴν ἀρχήν. Οὗτος ἐγεννήθη μὲν ἐνιαυτῷ πρότερον τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἄρχοντος δὲ Τιμοκράτους εἰς ἔτος ἦν ἐμβεβηκὼς ἑπτακαιδέκατον· δημοσίους τε λόγους ἤρξατο γράφειν ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔχων ἔτος. καὶ ἔστιν αὐτοῦ πρῶτος τῶν ἐν δικαστηρίῳ κατασκευασθέντων ἀγώνων ὁ κατ' Ἀνδροτίωνος, ὃν γέγραφε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι τὸ ψήφισμα παρανόμων. καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἕτερος ἐπὶ Καλλιστράτου ἄρχοντος, ὁ περὶ τῶν ἀτελειῶν, ὃν αὐτὸς διέθετο, χαριέστατος ἁπάντων τῶν λόγων καὶ γραφικώτατος. ἐπὶ δὲ Διοτίμου τοῦ μετὰ Καλλίστρατον, ἐν Ἀθηναίοις πρώτην εἶπε δημηγορίαν, ἣν ἐπιγράφουσιν οἱ τοὺς ῥητορικοὺς πίνακας συντάξαντες, περὶ τῶν συμμοριῶν· ἐν ᾗ παρεκάλει τοὺς Ἀθηναίους μὴ λύειν τὴν πρὸς βασιλέα γενομένην εἰρήνην, μηδὲ προτέρους ἄρχειν τοῦ πολέμου, ἐὰν μὴ παρασκευάσωνται τὴν ναυτικὴν δύναμιν, ἐν ᾗ πλείστην εἶχον ἰσχύν· καὶ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς αὐτὸς ὑποτίθεται. ἐπὶ δὲ Θεοδήμου τοῦ μετὰ Διότιμον ἄρξαντος, τόν τε κατὰ Τιμοκράτους λόγον ἔγραψε Διοδώρῳ τῷ κρίνοντι παρανόμων τὸν Τιμοκράτην, καὶ τὸν περὶ τῆς Μεγαλο-

πολιτῶν βοηθείας δημηγορικὸν, ὃν αὐτὸς ἀπήγγειλε. μετὰ δὲ Θεόδημον ἦν Ἀριστόδημος ἄρχων, ἐφ' οὗ τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἤρξατο, καὶ λόγους ἐν τῷ δήμῳ διέθετο περὶ τῆς ἀποστολῆς ξενικοῦ στρατεύματος καὶ τῶν δέκα ταχικῶν τριηρῶν εἰς Μακεδονίαν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ τὸν κατ' Ἀριστοκράτους ἔγραψε λόγον Εὐθυκλεῖ τῷ διώκοντι παρανόμων τὸ ψήφισμα. ἐπὶ δὲ Θεέλλου τοῦ μετ' Ἀριστόδημον, τὴν περὶ Ῥοδίων ἀπήγγειλε δημηγορίαν, ἐν ᾗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους καταλῦσαι τὴν ὀλιγαρχίαν αὐτῶν, καὶ τὸν δῆμον ἐλευθερῶσαι. ἐπὶ δὲ Καλλιμάχου τοῦ τρίτου μετ' Θέελλον ἄρξαντος τρεῖς διέθετο δημηγορικοὺς, παρακαλῶν Ἀθηναίους βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι τοῖς πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου. πρῶτον μὲν, οὗ ἐστιν ἀρχὴ, Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἰδεῖν ἄν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μοὶ δοκεῖ. δεύτερον δὲ, Οὐχὶ ταυτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. τρίτον δὲ, Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων. κατὰ τοῦτον γέγραπται τὸν ἄρχοντα καὶ ὁ κατὰ Μειδίου λόγος, ὃν συνετάξατο μετὰ τὴν χειροτονίαν ἣν ὁ δῆμος αὐτοῦ κατεχειροτόνησε. μέχρι τοῦ περὶ δώδεκα λόγων ὧν εἴρηκα δημοσίων, ἐν οἷς εἰσι δημηγορικοὶ μὲν ζ', δικανικοὶ δὲ ε', ἅπαντες πρότεροι τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν, ὡς ἐκ τῶν ἱστορουμένων περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀποδείξω, καὶ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων, ἐντεῦθεν ἀρξάμενος. Ἀριστοτέλης υἱὸς μὲν ἦν Νικομάχου, τὸ γένος καὶ τὴν τέχνην ἀναφέροντος εἰς Μαχάονα τὸν Ἀσκληπιοῦ, μητρὸς δὲ Φαιστίδος ἀπογόνου τινὸς τῶν ἐκ Χαλκίδος τὴν ἀποικίαν ἀναγαγόντων εἰς Στάγειρα. ἐγεννήθη δὲ κατὰ τὴν ἐννενηκοστὴν καὶ ἐννάτην ὀλυμπιάδα, Διοτρέφους Ἀθήνησιν ἄρχοντος, ιγ' ἔτεσι Δημοσθένους πρεσβύτερος. ἐπὶ δὲ Πολυζή-

λυ ἄρχοντος, τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἔχων εἰς Ἀθήνας ἦλθε, καὶ συσταθεὶς Πλάτωνι, χρόνον εἰκοσαετῆ διέτριψε σὺν αὐτῷ. ἀποθανόντος δὲ Πλάτωνος, ἐπὶ Θεοφίλου ἄρχοντος ἀπῆρε πρὸς Ἑρμείαν τὸν Ἀταρνέως τύραννον, καὶ τριετῆ χρόνον παρ' αὐτῷ βιώσας, ἐπ' Εὐβούλου ἄρχοντος εἰς Μιτυλήνην ἐχωρίσθη. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς Φίλιππον ἤρχετο, κατὰ Πυθόδοτον ἄρχοντα, καὶ διέτριψε χρόνον ὀκταετῆ παρ' αὐτῷ καθηγούμενος Ἀλεξάνδρου. μετὰ δὲ τὴν Φιλίππου τελευτὴν ἐπ' Εὐαινέτου ἄρχοντος ἀφικόμενος εἰς Ἀθήνας, ἐσχόλαζεν ἐν Λυκείῳ χρόνον ἐτῶν δώδεκα. τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἐπὶ Κηφισοδώρου ἄρχοντος ἀπάρας εἰς Χαλκίδα, νόσῳ τελευτᾷ, τρία πρὸς τοῖς ἑξήκοντα βιώσας ἔτη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐστιν ἃ παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ τὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἀναγράψαντες. ἃ δὲ αὐτὸς ὁ φιλόσοφος ὑπὲρ ἑαυτοῦ γράφει, πᾶσαν ἀφαιρούμενος ἐπιχείρησιν τῶν χαρίζεσθαι βουλομένων αὐτῷ τὰ μὴ προσήκοντα, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, ὧν οὐδὲν δέομαι μεμνῆσθαι κατὰ τὸ παρόν, ἃ τέθεικεν ἐν τῇ πρώτῃ βίβλῳ ταύτης τῆς πραγματείας, ὡς οὐ μειράκιον ὢν ὅτε τὰς ῥητορικὰς συνετάττετο τέχνας, ἀλλ' ἐν τῇ κρατίστῃ γεγονὼς ἀκμῇ, καὶ προεκδεδωκὼς ἤδη τάς τε τοπικὰς συντάξεις καὶ τὰς ἀναλυτικὰς καὶ τὰς μεθοδικάς, τεκμήριον ἐστὶν ἰσχυρότερον. ἀρξάμενος γὰρ τὰς ὠφελείας ἐπιδεικνύειν ἃς περιείληφεν ὁ ῥητορικὸς λόγος, ταυτὶ κατὰ λέξιν γράφει,

» Χρήσιμος δ' ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ
» διά τε τὸ φύσει εἶναι κρείττω τἀληθῆ καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐναν-
» τίων. ὥστε ἐὰν μὴ κατὰ τὸ προσῆκον αἱ κρίσεις γίνωνται, ἀνάγ-
» κη δι' αὐτῶν ἡττᾶσθαι· τοῦτο δ' ἐστὶν ἄξιον ἐπιτιμήσεως. ἔτι
» δὲ πρὸς ἐνίους οὐδ' εἰ τὴν ἀκριβεστάτην ἔχοιμεν ἐπιστήμην,
» ῥᾴδιον ἀπ' ἐκείνης πεῖσαι λέγοντας. διδασκαλία γάρ ἐστιν

» ὁ κατὰ τὴν ἐπιστήμην λόγος. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀλλ' ἀνάγκη
» διὰ τῶν κοινῶν ποιεῖσθαι τὰς πίστεις καὶ τοὺς λόγους ὥσπερ καὶ ἐν
» τοῖς πολιτικοῖς λέγομεν περὶ τῆς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐντεύ- ΤΟΠΙΚ
» ξεως. Περὶ δὲ τῶν παραδειγμάτων προελόμενος λέγειν, ὅτι τὴν
αὐτὴν ταῦτ' ἔχει δύναμιν τῇ ἐπαγωγῇ καὶ τοῖς συλλογισμοῖς,
ταῦτα περὶ τῆς ἀναλυτικῆς καὶ μεθοδικῆς πραγματείας
» τίθησι. Τῶν δὲ διὰ τοῦ δείκνυσθαι ἢ φαίνεσθαι δείκνυσθαι, κα-
» θάπερ καὶ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς, τὸ μὲν ἐπαγωγή ἐστι, τὸ δὲ συλλο-
» γισμός, καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως. ἔστι γὰρ τὸ μὲν παράδειγμα, ἐπα-
» γωγή· τὸ δ' ἐνθύμημα, συλλογισμός· τὸ δὲ φαινόμενον, φαινό-
» μενος συλλογισμός. καλῶ γὰρ ἐνθύμημα μὲν, ῥητορικὸν συλλο-
» γισμόν· παράδειγμα δὲ, ἐπαγωγὴν ῥητορικήν. πάντες δὲ τὰς
» πίστεις ποιοῦνται διὰ τοῦ δεικνύναι, ἢ παραδείγματα λέγοντες
» ἢ ἐνθυμήματα· καὶ παρὰ ταῦτα, οὐδέν πως. ὥστ' εἴπερ καὶ ὅλως
» ἀνάγκη συλλογιζόμενον, ἢ ἐπάγοντα δεικνύναι ὁτιοῦν (δῆλον
» δ' ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν) ἀναγκαῖον ἑκάτερον τούτων
» τὸ αὐτὸ εἶναι. τίς δ' ἐστὶ διαφορὰ παραδείγματος καὶ ἐνθυ-
» μήματος, φανερὸν ἐκ τῶν τοπικῶν. ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ
» ἐπαγωγῆς εἴρηται πρότερον· ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ πολλῶν καὶ ὁμοί-
» ων δείκνυσθαι ὅτι οὕτως ἔχει, ἐκεῖ μὲν ἐπαγωγή ἐστιν, ἐνταῦθα
» δὲ παράδειγμα· τὸ δὲ τινῶν ὄντων, ἕτερόν τι διὰ ταῦτα συμ-
» βαίνειν, παρὰ τὸ ταῦτ' εἶναι ἢ καθόλου ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκεῖ
» μὲν συλλογισμὸς, ἐνταῦθα δὲ ἐνθύμημα καλεῖται. φανερὸν δὲ
» καὶ ὅτι ἑκάτερον ἔχει ἀγαθὸν εἶδος τῆς ῥητορείας, καθάπερ καὶ
» ἐν τοῖς μεθοδικοῖς εἴρηται, καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως ἔχει. Ὁ μὲν οὖν
Ἀριστοτέλης ὑπὲρ ἑαυτοῦ γέγραφε, μαρτυρόμενος διαῤῥήδην
ὅτι τὰς ῥητορικὰς τέχνας συνετάξατο πρεσβύτερος ὢν ἤδη
καὶ τὰς κρατίστας συντάξεις προεκδεδωκώς. ταῦτ' ἐστὶν ἐξ
ὧν προειλόμην ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι πρότερον οἱ τοῦ ῥή-

πρὸς ἀγῶνας τὴν τοῦ φιλοσόφου τεχνῶν, ἱκανῶς ἀποδεδεῖ-
χθαι νομίζω. εἴγε ὁ μὲν εἰκοστὸν καὶ πέμπτον ἔτος ἔχων ἤρξατο
πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν, καὶ λόγους εἰς δικαστήρια γρά-
φειν· ὁ δὲ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἔτι συνῆν Πλάτωνι, καὶ
διετέλεσεν ἕως ἐτῶν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα, οὔτε σχολῆς ἡγού-
μενος, οὔτε ἰδίαν πεποιηκὼς αἵρεσιν. εἰ δέ τις οὕτως ἔσται
δύσερις ὥστε καὶ πρὸς ταῦτα ἀντιλέγειν, ὅτι μὲν ὕστερον ἐ-
γράφησαν αἱ ῥητορικαὶ τέχναι τῶν ἀναλυτικῶν τε καὶ με-
θοδικῶν καὶ τοπικῶν, ὁμολογῶν ἀληθὲς εἶναι, οὐδὲν δὲ κωλύειν
λέγων, ἁπάσας ταύτας κατεσκευακέναι τὸν φιλόσοφον
τὰς πραγματείας, ἔτι παιδευόμενον παρὰ Πλάτωνι· ψυ-
χρὰν μὲν καὶ ἀπίθανον ἐπιχείρησιν εἰσάγων, βιαζόμενος δὲ
τὸ κακουργότατον τῶν ἐπιχειρημάτων ποιεῖν πιθανώτατον,
ὅτι καὶ τὸ μὴ εἰκὸς γίνεταί ποτε εἰκός, ἀφεὶς ἃ πρὸς τοῦτα
λέγειν εἶχον, ἐπὶ τὰς αὐτοῦ τρέψομαι τοῦ φιλοσόφου μαρτυ-
ρίας, ἃς ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῳ τέθεικε τῶν τεχνῶν, περὶ τῆς με-
» ταφορᾶς κατὰ λέξιν οὕτω γράφων, Τῶν δὲ μεταφορῶν τετ-
» τάρων οὐσῶν, εὐδοκιμοῦσι μάλιστα αἱ κατὰ ἀναλογίαν· ὡς
» Περικλῆς ἔφη τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ πο-
» λέμῳ, οὕτως ἠφανίσθαι ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ
» ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλοι. καὶ Λεπτίνης περὶ Λακεδαιμονίων, οὐκ
» ἐᾶν περιιδεῖν τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενομένην. καὶ Κη-
» φισόδοτος, σπουδάζοντος Χάρητος εὐθύνας δοῦναι τοῦ
» περὶ τὸν Ὀλυνθιακὸν πόλεμον, ἠγανάκτει, φάσκων εἰς πνῖ-
» γμα τὸν δῆμον ἀγαγόντα, τὰς εὐθύνας πειρᾶσθαι δι-
» δόναι οὕτως. Εἰ μὲν δὴ σαφῶς αὐτὸς ὁ φιλόσοφος ἀπο-
δείκνυσι μετὰ τὸν Ὀλυνθιακὸν πόλεμον γεγραμμένας ὑπ'
αὐτοῦ τὰς τέχνας, οὗτος δὲ ἐπὶ Καλλιμάχου γέγονεν ἄρ-
χοντος, ὡς δηλοῖ Φιλόχορος ἐν ϛ' βίβλῳ τῆς Ἀτθίδος, κατὰ

» λέξιν οὕτω γράφων, Καλλίμαχος Περγασῆθεν· ἐπὶ τούτου,
» Ὀλυνθίοις πολεμουμένοις ὑπὸ Φιλίππου καὶ πρέσβεις
» Ἀθήναζε πέμψασιν οἱ Ἀθηναῖοι συμμαχίαν τε ἐποιήσαν-
» το καὶ βοήθειαν ἔπεμψαν, πελταστὰς δισχιλίους, τριήρεις δὲ
» τριάκοντα τὰς μετὰ Χάρητος, καὶ ἃς συνεπλήρωσαν. Ἔπειτα
διεξελθὼν ὀλίγα τὰ μεταξὺ γενόμενα, φησὶ ταυτί, Πε-
» ρὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Χαλκιδέων τῶν ἐπὶ Θρᾴκης θλιβο-
» μένων τῷ πολέμῳ καὶ πρεσβευσαμένων Ἀθήναζε, Χαρί-
» δημον αὐτοῖς ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ
» στρατηγόν. ὃς ἔχων ὀκτωκαίδεκα τριήρεις καὶ πελταστὰς τε-
» τρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν, ἦλθεν εἰς τὴν
» Παλλήνην καὶ τὴν Βοττιαίαν μετ' Ὀλυνθίων, καὶ τὴν χώραν
» ἐπόρθησεν. Ἔπειθ' ὑπὲρ τῆς τρίτης συμμαχίας λέγει ταυτί,
» Πάλιν δὲ τῶν Ὀλυνθίων πρέσβεις ἀποστειλάντων εἰς τὰς
» Ἀθήνας, καὶ δεομένων μὴ περιιδεῖν αὐτοὺς καταπολεμη-
» θέντας, ἀλλὰ πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις δυνάμεσι πέμψαι
» βοήθειαν, μὴ ξενικήν, ἀλλ' αὐτῶν Ἀθηναίων, ἔπεμψεν αὐ-
» τοῖς ὁ δῆμος τριήρεις μὲν ἑτέρας ἑπτακαίδεκα, τῶν δὲ
» πολιτῶν ὁπλίτας δισχιλίους καὶ ἱππεῖς τριακοσίους, ἐν ναυ-
» σὶν ἱππηγοῖς, στρατηγὸν δὲ Χάρητα τοῦ στόλου παντός. Ἀπόχρη
μὲν οὖν καὶ ταῦτα ῥηθέντα φανερὰν ποιῆσαι τὴν φιλοτιμίαν
τῶν ἀξιούντων τὰς Ἀριστοτέλους εἰληφέναι τέχνας τὸν
Δημοσθένην, ὃς ἤδη τέτταρας μὲν ἐτύγχανεν εἰρηκὼς δημηγο-
ρίας Φιλιππικάς, τρεῖς δὲ Ἑλληνικάς. περὶ δὲ λόγους δη-
* λώσω οὓς εἰς δικαστήρια γεγραφώς, οὓς οὐδεὶς ἂν ἔχοι
διαβαλεῖν ὡς ἀτελεῖς εἶναι καὶ φαύλους, καὶ μηδὲν ἐπιφαί-
νοντας τεχνικόν, ἐπειδὴ πρὸ τῶν Ἀριστοτέλους συνετάχθη-
σαν τεχνῶν. οὐ μὴν ἔγωγε μέχρι τούτου προελθὼν, στή-
σομαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ λόγους τοὺς μάλιστ' εὐ-

δοκιμοῦντας ἐπιδείξω τοὺς τε δημηγορικοὺς καὶ τοὺς δικανικοὺς πρότερον ἀπηγγελμένους τῆς ἐκδόσεως τούτων τῶν τεχνῶν, μαρτυρεῖ πάλιν αὐτῷ χρώμενος Ἀριστοτέλης. μετὰ γὰρ ἄρχοντα Καλλίμαχον, ἐφ' οὗ τὰς εἰς Ὄλυνθον βοηθείας ἀπέστειλαν Ἀθηναῖοι πεισθέντες ὑπὸ Δημοσθένους, Θεόφιλός ἐστιν ἄρχων καθ' ὃν ἐκράτησε τῆς Ὀλυνθίων πόλεως Φίλιππος. ἔπειτα Θεμιστοκλῆς, ἐφ' οὗ τὴν ἕκτην τῶν κατὰ Φιλίππου δημηγοριῶν ἀπήγγειλε Δημοσθένης, περὶ τῆς φυλακῆς τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλεων, ἧς ἐστιν ἀρχή, Ἃ μὲν ἡμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθα εὑρεῖν, ταῦτ' ἐστί. μετὰ δὲ Θεμιστοκλέα, Ἀρχίας, ἐφ' οὗ παραινεῖ τοῖς Ἀθηναίοις μὴ κωλύειν Φίλιππον τῆς Ἀμφικτυονίας μετέχειν, μηδὲ ἀφορμὴν διδέναι πολέμου, νεωστὶ πεποιημένους τὴν πρὸς αὐτὸν εἰρήνην. ἀρχὴ δὲ ταύτης τῆς δημηγορίας ἐστὶν ἥδε, Ὁρῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα. μετὰ δ' Ἀρχίαν ἐστὶν Εὔβουλος, εἶτα Λυκίσκος, ἐφ' οὗ τὴν ἑβδόμην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τὰς ἐκ Πελοποννήσου πρεσβείας, ταύτην τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, Ὅταν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται. μετὰ Λυκίσκον ἐστὶν ἄρχων Πυθόδοτος, ἐφ' οὗ τὴν ὀγδόην τῶν Φιλιππικῶν δημηγοριῶν διέθετο πρὸς τοὺς Φιλίππου πρέσβεις, ἧς ἐστιν ἀρχή, Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι. καὶ τὸν κατ' Αἰσχίνου συνετάξατο λόγον ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου τῆς δευτέρας πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους. μετὰ Πυθόδοτον ἐστὶ Σωσιγένης, ἐφ' οὗ τὴν ἐνάτην διελήλυθε κατὰ Φιλίππου δημηγορίαν, περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στρατιωτῶν, ἵνα μὴ διαλυθῇ τὸ μετὰ Διοπείθους ξενικόν· ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην, Ἔδει μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν,

μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, μήτε πρὸς χάριν. Καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἄρχοντα τὴν δεκάτην, ἐν ᾗ πειρᾶται διδάσκειν ὅτι λύει τὴν εἰρήνην Φίλιππος, καὶ πρότερος ἐκφέρει τὸν πόλεμον· ἧς ἐστιν ἀρχή, Πολλῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγων γινομένων ὀλίγου δεῖν καθ᾽ ἑκάστην ἐκκλησίαν. μετὰ Σωσιγένην ἄρχων ἐστὶ Νικόμαχος, ἐφ᾽ οὗ τὴν ἑνδεκάτην δημηγορίαν διελήλυθε, περὶ τοῦ λελυκέναι τὴν εἰρήνην Φίλιππον, καὶ τοὺς Ἀθηναίους πείθει Βυζαντίοις ἀποστεῖλαι βοήθειαν· ἧς ἐστιν ἀρχή, Καὶ σπουδαῖα νομίζων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. ἐπὶ Νικομάχῳ Θεόφραστος ἄρχων, ἐφ᾽ οὗ πείθει τοὺς Ἀθηναίους γενναίως ὑπομεῖναι τὸν πόλεμον, ὡς κατηγγελκότος αὐτὸν ἤδη Φιλίππου. καὶ ἔστιν αὕτη τελευταία τῶν κατὰ Φίλιππον δημηγοριῶν, ἀρχὴν ἔχουσα ταύτην, Ὅτι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον, πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν. Ὅτι δὲ δώδεκα τύπους ἅπαντας τοὺς λόγους οὓς κατηρίθμημαι, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν ἀπήγγειλεν ὁ Δημοσθένης, αὐτὸν Ἀριστοτέλην παρέξομαι μαρτυροῦντα. ἀρξάμενος γὰρ ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν τεχνῶν τοὺς τόπους δεικνύειν ἀφ᾽ ὧν τὰ ἐνθυμήματα φέρεται, καὶ τὸν ἐκ τοῦ χρόνου παραλαμβάνει, παραθεὶς αὐτῷ τὰ παραδείγματα. θήσω δὲ αὐτὴν τὴν
„ τοῦ φιλοσόφου λέξιν, Ἄλλος εἰς τὸν χρόνον σκοπεῖν. οἷον, ὡς
„ Ἰφικράτης ἐν τῇ πρὸς Ἁρμόδιον, ὅτι εἰ πρὶν ποιῆσαι,
„ ἠξίου τῆς εἰκόνος τυχεῖν, ἐὰν ποιήσῃ, ἔδοτε ἄν· ποιήσαν-
„ τι δ᾽ οὐ δώσετε; μὴ τοίνυν μέλλοντες μὲν, ὑπισχνεῖσθε,

» παθόντες δὴ ἀφαιρεῖσθε. Καὶ πάλιν πρὸς τὸ διὰ Θη-
» βαίων διϊέναι Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικήν, ὅτι εἰ πρὶν βοηθῆσαι
» Φωκεῖς, ἠξίου, ὑπέσχοντο ἄν· ἄτοπον οὖν εἰ διότι προεῖτο
» καὶ διέπραξεν, μὴ δώσουσιν. Ὁ δὲ χρόνος οὗτος ἐν ᾧ Φίλιππος ἠξίου Θηβαίους ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτῷ δοῦναι δίοδον, ὑπομιμνήσκων τῆς ἐν τῷ πρὸς Φωκεῖς πολέμῳ γενομένης βοηθείας, ἐκ τῆς κοινῆς γίνεται φανερὸς ἱστορίας. εἶχε γὰρ οὕτως· μετὰ τὴν Ὀλυνθίων ἅλωσιν, ἄρχοντος Θεμιστοκλέους, συνθῆκαι Φιλίππῳ πρὸς Ἀθηναίους ἐγένοντο περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. αὗται διέμειναν ἑπταετῆ χρόνον ἄχρι Νικομάχου. ἐπὶ δὲ Θεοφράστου τοῦ μετὰ Νικόμαχον ἄρξαντος ἐλύθησαν, Ἀθηναίων μὲν Φίλιππον αἰτιωμένων ἄρχειν τοῦ πολέμου, Φιλίππου δὲ Ἀθηναίοις ἐγκαλοῦντος. τὰς δὲ αἰτίας δι' ἃς εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν, ἀδικεῖσθαι λέγοντες ἀμφότεροι, καὶ τὸν χρόνον ἐν ᾧ τὴν εἰρήνην ἔλυσαν, ἀκριβῶς δηλοῖ Φιλόχορος ἐν τῇ ϛ' Ἀτθίδος βίβλῳ.
» θήσω δὲ ἐξ αὐτῆς τὰ ἀναγκαιότατα· Θεόφραστος Ἀλαιεύς·
» ἐπὶ τούτου, Φίλιππος τὸ μὲν πρῶτον ἀναπλεύσας Περίν-
» θῳ προσέβαλεν· ἀποτυχὼν δὲ ἐντεῦθεν Βυζάντιον ἐπο-
» λιόρκει, καὶ μηχανήματα προσῆγεν. Ἔπειτα διεξελθὼν ὅσα τοῖς Ἀθηναίοις ὁ Φίλιππος ἐνεκάλει διὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ Δημοσθένους παρακαλέσαντος αὐτὸν πρὸς τὸν πόλεμον καὶ ψηφίσματα γράψαντος, ἐχειροτόνησε τὴν μὲν στήλην καθελεῖν τὴν περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης καὶ συμμαχίας σταθεῖσαν, ναῦς δὲ πληροῦν καὶ τἄλλα ἐνεργεῖν τὰ τοῦ πολέμου. Ταῦτα γράψας κατὰ Θεόφραστον ἄρχοντα γεγονέναι, τῷ μετ' ἐκεῖνον ἐνιαυτῷ τὰ πραχθέντα μετὰ τὴν λύσιν τῆς εἰρήνης ἐπὶ Λυσιμαχίδου ἄρχοντος διεξέρχεται. θήσω δὲ καὶ
» τούτων αὐτῶν τὰ ἀναγκαιότατα· Λυσιμαχίδης Ἀχαρνεύς·

„ ἐπὶ τούτου, τὰ μὲν ἔργα τὰ περὶ τοὺς νεωσοίκους καὶ τὴν σκευο-
„ θήκην ἀνεβάλοντο διὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον·
„ τὰ δὲ χρήματ' ἐψηφίσαντο πάντ' εἶναι στρατιωτικὰ, Δημο-
„ σθένους γράψαντος. Φιλίππου δὲ καταλαβόντος Ελάτειαν καὶ
„ Κυπίνιον, καὶ πρέσβεις πέμψαντος εἰς Θήβας Θετταλῶν, Αἰ-
„ νιάνων, Αἰτωλῶν, Δολόπων, Φθιωτῶν· Ἀθηναίων δὲ κατὰ τὸν
„ αὐτὸν χρόνον πρέσβεις ἀποστειλάντων τοὺς περὶ Δημοσθέ-
„ νη, τούτοις συμμαχεῖν ἐψηφίσαντο. Φανεροῦ δὲ γεγο-
νότος τοῦ χρόνου καθ' ὃν εἰσῆλθον εἰς Θήβας οἵ τε Ἀθηναίων
πρέσβεις οἱ περὶ Δημοσθένη, καὶ οἱ παρὰ Φιλίππου, ὅτι κατὰ
Λυσιμαχίδην ἄρχοντα πίπτει, παρεσκευασμένων ἤδη τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον ἀμφοτέρων, αὐτὸς ὁ Δημοσθένης ποιήσει
φανερὸν ἐν τῷ περὶ στεφάνου. θήσω δὲ ἐξ αὐτῆς λαβὼν τὴν ἐκεί-
„ νου λέξεως τὰ συντείνοντα πρὸς τὸ πρᾶγμα· Οὕτως δια-
„ θεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ
„ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν,
„ ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν, καὶ τὴν Ελάτειαν κατέλαβεν, ὡς
„ οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ἔτι συμπνευσόντων ἡμῶν ἂν καὶ τῶν Θη-
„ βαίων. Ἀλλὰ μὴν τὰ ἔπι συμβάντα διεξελθὼν, διε-
ξελθὼν δὲ καὶ τοὺς ῥηθέντας ὑφ' ἑαυτοῦ λόγους ἐπὶ τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ ὡς πρεσβευτὴς ὑπ' Ἀθηναίων εἰς Θήβας
„ ἐπέμφθη, ταῦτα κατὰ λέξιν ἐπιτίθησιν, Ὡς δ' ἀφικόμεθα
„ εἰς τὰς Θήβας, κατελαμβάνομεν Φιλίππου καὶ Θετταλῶν
„ καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις, καὶ τοὺς μὲν
„ ἡμετέρους φίλους, ἐν φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου, θρασεῖς. Ἔπειτ'
ἐπιστολὴν ἵνα κελεύσαι ἀναγνωσθῆναι, ταῦτ' ἐπιτίθη-
„ σιν, Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον
„ ἐκείνους, διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους ἔχειν. καὶ
„ παριόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιά-

» ζοντες, πολλὰ δ᾽ ὑμῖν ἐγκαλοῦντες, πάνθ᾽ ὅσα πώποτε ἐναν-
» τία ἐπεράξατε Θηβαίοις, ἀναμιμνήσκοντες. τὸ δ᾽ οὖν κε-
» φάλαιον, ἠξίουν, ὧν μὲν εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου,
» χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι· ὧν δ᾽ ὑφ᾽ ὑμῶν ἠδίκηνται, δί-
» κην λαβεῖν, ὁποτέρως βούλονται, ἢ διιέντας αὐτοὺς ἐφ᾽
» ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικήν. Εἰ δὴ κατὰ Λυσι-
μαχίδην μὲν ἄρχοντα τὸν μετὰ Θεόφραστον, λελυμένης ἤδη
τῆς εἰρήνης οἱ παρὰ Φιλίππου πρέσβεις εἰς Θήβας ἀπε-
στάλησαν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς μάλιστα μὲν συνεισβαλεῖ-
λειν εἰς τὴν Ἀττικήν, εἰ δὲ μή, δίοδον τῷ Φιλίππῳ παρα-
σχεῖν, μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ τῶν περὶ τὸν Φωκι-
κὸν πόλεμον· ταύτης δὲ μέμνηται τῆς πρεσβείας Ἀριστοτέ-
λης (ὡς ὀλίγῳ πρότερον ἐπέδειξα, τὰς ἐκείνου λέξεις πα-
ραθέμενος) ἀναμφιλόγοις ἀποδέδεικται τεκμηρίοις ὅτι
πάντες οἱ Δημοσθένους ἀγῶνες οἱ περὶ τῆς Λυσιμαχίδου
ἀρχῆς ἐν ἐκκλησίαις τε καὶ δικαστηρίοις γενόμενοι, πρότεροι
τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν. ἑτέραν προσθήσω μαρτυρίαν
παρὰ τοῦ φιλοσόφου λαβών, ἐξ ἧς ἔτι μᾶλλον ἔσται φανε-
ρὸν ὅτι μετὰ τὸν πόλεμον τὸν συμβάντα τοῖς Ἀθηναίοις πρὸς
Φίλιππον, αἱ ῥητορικαὶ συνετάχθησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ τέχναι,
Δημοσθένους ἀκμάζοντος ἤδη κατὰ τὴν πολιτείαν, καὶ πάντας
εἰρηκότος τούς τε δημηγορικοὺς καὶ τοὺς δικανικοὺς λόγους,
ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἐμνήσθην. διεξιὼν γὰρ τοὺς τόπους τῶν
ἐνθυμημάτων ὁ φιλόσοφος, καὶ τὸν ἐκ τῆς αἰτίας ζήτησι·
» παρέξομαι δὲ τὴν ἐκείνου λέξιν· Ἄλλος παρὰ τὸ ἀναίτιον
» ὡς αἴτιον· οἷον τῷ ἅμα ἢ μετὰ τοῦτο γεγονέναι. τὸ γὰρ μετὰ τοῦτο,
» ὡς διὰ τοῦτο λαμβάνουσι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν ταῖς πολιτείαις.
» ὡς ὁ Δημάδης τὴν Δημοσθένους πολιτείαν πάντων τῶν
» κακῶν αἰτίαν· μετ᾽ ἐκείνην γὰρ συνέβη ὁ πόλεμος. Ποίους

γοῦν

γῶν ὁ Δημοσθένης κατεσκεύασεν ἀγῶνας, ταῖς Ἀριστοτε-
λείοις τέχναις ὁδηγοῖς χρησάμενος, εἰ πάντες οἱ δημόσιοι
λόγοι δι' οὓς ἐπαινεῖταί τε καὶ θαυμάζεται, περὶ τοῦ πολέ-
μου γεγόνασιν, ὡς πρότερον ἐπέδειξα, πλὴν ἑνὸς τοῦ περὶ
τοῦ στεφάνου; οὗτος γὰρ μόνος εἰς δικαστήριον εἰσελήλυθεν μετὰ
τὸν πόλεμον, ἐπὶ Ἀριστοφῶντος ἄρχοντος μετ' ἐνιαυτὸν μετὰ
τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, ὀκτὼ δὲ μετὰ τὴν Φιλίππου τε-
λευτήν, καθ' ὃν χρόνον Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἀρβήλοις ἐνί-
κα μάχην. εἰ δέ τις ἐρεῖ τῶν πρὸς ἅπαντα φιλονεικούν-
των ὅτι τοῦτον ἴσως ἔγραψε τὸν λόγον ταῖς Ἀριστοτέλους ἐντε-
τυχηκὼς τέχναις, τὸν κράτιστον ἁπάντων λόγον, πολλὰ πρὸς
αὐτὸν εἰπεῖν ἔχων, ἵνα μὴ μακρότερος τοῦ δέοντος ὁ λόγος
γένηταί μοι, καὶ τοῦτον ἐπιδείξειν ὑπισχνοῦμαι τὸν ἀγῶνα
περὶ τῶν Ἀριστοτέλους τεχνῶν ἐπιτετελεσμένον, αὐτῷ χρη-
σάμενος τῷ φιλοσόφῳ μάρτυρι. περὶ γὰρ τῶν ἐνθυμη-
μάτων τῶν ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα, ταῦτα κατὰ λέξιν γράφει,
„ Ἄλλος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ θατέρῳ ὑπάρχει τὸ κα-
„ λῶς καὶ τὸ δικαίως ποιῆσαι, θατέρῳ τὸ πεπονθέναι· καὶ εἰ
„ κελεῦσαι, καὶ τὸ πεποιηκέναι. οἷον, ὡς ὁ τελώνης Διομέδων,
„ περὶ τῶν τελωνῶν. εἰ γὰρ μηδ' ὑμῖν αἰσχρὸν τὸ πωλεῖν, οὐδὲ
„ ἡμῖν τὸ ὠνεῖσθαι. καὶ εἰ τῷ πεπονθότι τὸ καλῶς καὶ δικαίως
„ ὑπάρχει, τῷ πεπραγμένῳ ὑπάρξει, καὶ τῷ ποιήσαντι
„ ἢ ποιοῦντι. ἔστι δὲ τοῦτο παραλογίσασθαι. οὐ γὰρ εἰ δικαίως
„ ἔπαθεν ἄν, καὶ δικαίως ὑπὸ τούτου πέπονθεν. ὡς ὁ φόνου
„ ἄξια ποιήσας πατήρ, εἰ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἑαυτοῦ τὴν ἐπὶ
„ θανάτῳ ἀπάγεται, δεῖ σκοπεῖν χωρίς, εἰ ἄξιος ὁ παθὼν
„ παθεῖν, καὶ ὁ ποιήσας, ποιῆσαι· εἶτα χρῆσθαι ὁποτέρως
„ ἂν ἁρμόττῃ. ἐνίοτε γὰρ διαφωνεῖ τὸ τοιοῦτον. ὥσπερ ἐν τῷ
„ Ἀλκμαίωνι τῷ Θεοδέκτου, καὶ οἷον ἡ περὶ Δημοσθένους δίκη,

„ καὶ τῶν ἀποκλεισάντων Νικάνορα. Τίς οὖν ἐστὶν ἡ Δημοσθένους δίκη, καὶ τῶν ἀποκλεισάντων Νικάνορα, περὶ ἧς ὁ φιλόσοφος γέγραφεν, ἐν ᾗ τὸ κυριώτατον τῆς ἀμφισβητήσεως κεφάλαιον ἦν, ἐκ τοῦ πρὸς ἄλληλα τόπου; ἢ ἡ πρὸς Αἰσχίνην, ὑπὲρ Κτησιφῶντος τοῦ παρασχόντος Δημοσθένει τὸ περὶ τοῦ στεφάνου ψήφισμα, καὶ τὴν τῶν παρανόμων φεύγοντος γραφήν; ἐν ταύτῃ γὰρ τὸ ζητούμενον ἦν, οὐ τὸ κοινόν, εἰ τιμῶν καὶ στεφάνων ἄξιος ἦν Δημοσθένης, ἐπιδιδοὺς ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων τὴν εἰς τὰ τείχη δαπάνην· ἀλλ᾽ εἰ καθ᾽ ὃν χρόνον ὑπεύθυνος ἦν, κωλύοντος τοῦ νόμου τοὺς ὑπευθύνους στεφανοῦν. τὸ γὰρ ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα τοῦτ᾽ ἔστιν, εἰ ὥσπερ τῷ δήμῳ τὸ δοῦναι, οὕτως καὶ τῷ ὑπευθύνῳ τὸ λαβεῖν τὸν στέφανον ἐξῆν. ἐγὼ μὲν οὖν ταύτης οἴομαι τῆς δίκης μεμνῆσθαι τὸν Ἀριστοτέλη. εἰ δέ τις ἐρεῖ ὅτι περὶ τῶν δώρων, ἣν ἐπ᾽ Ἀντικλέους ἄρχοντος ἀπελογήσατο, περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτήν, πολλῷ νεωτέρας ἔτι ποιήσει τὰς Ἀριστοτέλους τέχνας τῶν Δημοσθένους ἀγώνων. ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν οὐχ ὁ ῥήτωρ παρὰ τοῦ φιλοσόφου τὰς τέχνας παρέλαβεν, ἃς εἰς τοὺς θαυμαστοὺς ἐκείνους κατεσκεύασε λόγους, ἀλλὰ τοὐναντίον τὰ Δημοσθένους καὶ τὰ τῶν ἄλλων ῥητόρων ἔργα παραθέμενος Ἀριστοτέλης, ταύτας ἔγραψε τὰς τέχνας, ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω.

Ταῦτα εὗρον ἔν τινι παλαιῷ ἀντιγράφῳ τῆς τοῦ Διονυσίου Ἁλικαρνασέως τέχνης, ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν λόγων ἐξετάσεως κεφαλαίῳ.

ΕΤΙ δεῖ τοῖς τῶν παλαιῶν ἐντυγχάνειν συγγράμμασιν, ἵν' ἐντεῦθεν μὴ μόνον τῆς ὑποθέσεως τὴν ὕλην, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἰδιωμάτων ζῆλον χορηγηθῶμεν. ἡ γὰρ ψυχὴ τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς παρατηρήσεως, τὴν ὁμοιότητα τοῦ χαρακτῆρος ἐφέλκεται. ὁποῖόν τι καὶ γυναῖκα ἀγροίκου παθεῖν ὁ μῦθος λέγει. ἀνδρί, φησί, γεωργῷ τὴν ὄψιν αἰσχρῷ παρέστη δέος μὴ τέκνων ὁμοίων γένηται πατήρ· ὁ φόβος δ' αὐτὸν οὗτος εὐπαιδίας ἐδίδαξε τέχνην. καὶ εἰκόνας πλάσας, οἶμαι, εὐπρεπεῖς, ὡς αὐτὰς βλέπειν εἴθισε τὴν γυναῖκα. καὶ μετὰ ταῦτα συγγενόμενος αὐτῇ, τὸ κάλλος εὐτύχησε τῶν εἰκόνων. οὕτω καὶ λόγων μιμήσεων ὁμοιότης τίκτεται, ἐπὰν ζηλώσῃ τις ὃ παρ' ἑκάστῳ τῶν πολλῶν βέλτιον εἶναι δοκεῖ· καθάπερ ἐκ πολλῶν ναμάτων εἴ τις κομίσας ῥεῦμά τι εἰς τὴν ψυχὴν μετοχετεύσει. καί μοι παρίσταται πιστώσασθαι τὸν λόγον τοῦτον ἔργῳ. Ζεῦξις ἦν ζωγράφος, καὶ παρὰ Κροτωνιατῶν ἐθαυμάζετο, καὶ αὐτῷ τὴν Ἑλένην γράφοντι γυμνὴν, γυμνὰς ἰδεῖν τὰς παρ' αὐτοῖς ἔπεμψαν παρθένους· κἀκ πολλῶν μερῶν συλλογίσας τι συνέθηκεν ἡ τέχνη τέλειον καλόν. ἰδοὺ πάρεστι καὶ σοὶ καθάπερ ἐν θεάτρῳ, καλῶν σωμάτων ἰδέας ἐξιστορεῖν, καὶ τῆς ἐκείνων ψυχῆς ἀπανθίζεσθαι τὸ κρεῖττον· καὶ τὸν τῆς πολυμαθείας ἔρανον συλλέγοντι, οὐκ ἐξίτηλον χρόνῳ γενησομένην εἰκόνα τυποῦν, ἀλλ' ἀθάνατον τέχνης κάλλος, ἵνα τε ἐκδήλοις καὶ σαφεῖς τοῖς ἀκροωμένοις τὰς ἐκλογίας ἔχῃ τὸ μίμημα.

ΟΜΗΡΟΣ.

Τῆς μὲν Ὁμηρικῆς ποιήσεως οὐ μίαν τινὰ τοῦ σώματος μοῖραν, ἀλλ' ἐκτύπωσαι τὸ σύμπαν, καὶ λάβε ζῆλον ἠθῶν τε τῶν ἐκεῖ καὶ παθῶν, καὶ μεγέθους καὶ τῆς οἰκονομίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἁπασῶν εἰς ἀλήθειαν τὴν παρά τοι μίμησιν ἠλλαγμένων. τοὺς δὲ ἄλλους, ἐν οἷς ἀλλήλων πλέον ἔχουσι, χρὴ μιμεῖσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

ΑΝΤΙΜΑΧΟΣ.

Ἀντίμαχος δὲ εὐτονίας, καὶ ἀγωνιστικῆς τραχύτητος, καὶ τοῦ συνήθους τῆς ἐξαλλαγῆς.

ΠΑΝΥΑΣΙΣ.

Πανύασις δὲ τάς τε ἀμφοῖν ἀρετὰς εἰσηνέγκατο, καὶ αὐτῶν πραγματείᾳ καὶ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ διήνεγκεν.

ΠΙΝΔΑΡΟΣ.

Ζηλωτὸς δὲ καὶ Πίνδαρος ὀνομάτων καὶ νοημάτων ἕνεκα, καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ τόνου, καὶ περιουσίας καὶ κατασκευῆς, καὶ δυνάμεως καὶ πικρίας μεθ' ἡδονῆς· καὶ πυκνότητος καὶ σεμνότητος καὶ γνωμολογίας καὶ ἐνεργείας, καὶ σχηματισμῶν, καὶ ἠθοποιίας, καὶ αὐξήσεως καὶ δεινώσεως, μάλιστα δὲ τῆς εἰς σωφροσύνην καὶ εὐσέβειαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἠθῶν.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ.

Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν· πρὸς τούτοις, καθ' ὃ βελτίων εὑρίσκεται καὶ Πινδάρου, τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος, παθητικῶς.

ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ.

Ορα δὲ καὶ Στησίχορον ἔν τε τοῖς ἑκατέρου τῶν προειρημένων πλεονεκτήμασι κατορθοῦντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνοι λείπονται, κρατοῦντα· λέγω δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν κατὰ τὰς ὑποθέσεις πραγμάτων, ἐν οἷς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν προσώπων τετήρηκεν.

ΑΛΚΑΙΟΣ.

Ἀλκαίου δὲ σκόπει τὸ μεγαλοφυὲς καὶ βραχὺ, καὶ ἡδὺ μετὰ δεινότητος, ἔτι δὲ καὶ τοὺς σχηματισμοὺς, μετὰ σαφηνείας, ὅσον αὐτῆς μὴ τῇ διαλέκτῳ τι κεκάκωται· καὶ πρὸ ἁπάντων τὸ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἦθος. πολλαχοῦ γοῦν τὸ μέτρον τις εἰ περιέλοι, ῥητορικὴν ἂν εὕροι πολιτείαν. Ἴωμεν ἐπὶ τοὺς τραγῳδοὺς, οὐκ ἐπειδὴ μὴ προσήκει πᾶσι τοῖς ποιηταῖς ἐντυγχάνειν, ἀλλ' ἐπεὶ μὴ πάντων καιρὸς ἐν τῷ παρόντι μεμνῆσθαι· τὸ δὲ τῶν ἐξαιρέτων, ἱκανόν ἐστι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

Ο δ' οὖν Αἰσχύλος, πρῶτος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας ἐχόμενος, καὶ ἠθῶν καὶ παθῶν τὸ πρέπον εἰδὼς, καὶ τῇ τροπικῇ καὶ τῇ κυρίᾳ λέξει διαφερόντως κεκοσμημένος· πολλαχοῦ δὲ καὶ αὐτὸς δημιουργὸς καὶ ποιητὴς ἰδίων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων. Εὐριπίδου δὲ καὶ Σοφοκλέους καὶ ποικιλώτερος ταῖς τῶν προσώπων ἐπισαγωγαῖς.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ καὶ ΕΥΡΙΓΙΔΗΣ.

Σοφοκλῆς δὲ ἐν τοῖς πάθεσι διήνεγκε τὸ τῶν προσώπων ἀξίωμα τηρῶν. Εὐριπίδης μέν γε οὐ τὸ ὅλον ἀληθὲς καὶ προσεχὲς τῷ βίῳ τῷ νῦν ἤρεσεν· ὅθεν τὸ πρέπον αὐτὸν καὶ κόσμιον πολλαχοῦ διέφυγε. καὶ οὐχὶ τὰ γενικὰ καὶ μεγαλοφυῆ τῶν προσώπων ἤθη καὶ πάθη, καθάπερ Σοφοκλῆς, κα-

πρόσωπον· εἰ δὲ τὸ ἄσεμνον καὶ ἄνανδρον καὶ ταπεινὸν, σφόδρα ἰδεῖν ἐστιν αὐτὸν ἠκριβωκότα. καὶ Σοφοκλῆς μὲν οὐ περιττὸς ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλ' ἀναγκαῖος· ὁ δὲ Εὐριπίδης, πολὺς ἐν ταῖς ῥητορικαῖς εἰσαγωγαῖς. καὶ ὁ μὲν, ποιητικός ἐστιν ἐν τοῖς ὀνόμασι, καὶ πολλάκις ἐκ πολλοῦ τοῦ μεγέθους εἰς διάκενον κόμπον ἐκπίπτων, ὅτ' εἰς ἰδιωτικὴν παντάπασι ταπεινότητα κατέρχεται· ὁ δὲ Εὐριπίδης οὔτε ὑψηλός ἐστιν, οὔτε μὴν λιτὸς, ἀλλὰ κεκραμένῃ τῆς λέξεως μεσότητι κέχρηται. τῶν δὲ κωμῳδῶν μιμεῖται τὰς λεκτικὰς ἀρετὰς ἁπάσας. εἰσὶ γὰρ καὶ τοῖς νοήμασι καθαροὶ καὶ σαφεῖς καὶ βραχεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ δεινοὶ καὶ ἠθικοί. Μενάνδρου δὲ καὶ τὸ πραγματικὸν θεωρητέον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ ΘΟΥΚΥδίδης.

ΤΩΝ μέντοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῷ δὲ λεκτικῷ ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δὲ ἔμπαλιν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῶν ὀνομάτων ἐν οἷς ἑκάτεροι προήρηνται διαλόγοις ἀποσώζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβητήτως Ἡροδότῳ τὸ κατόρθωμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν σύντομόν ἐστι παρὰ Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μέντοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι. ῥώμῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ περιττῷ καὶ πολυσχηματίστῳ παρημυδρώμενος

Θουκυδίδης· ἡδονῇ δὲ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸν τρόπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιίαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

ΦΙΛΙΣΤΟΣ καὶ ΞΕΝΟΦΩΝ.

Φιλίστου δὲ καὶ Ξενοφῶντος, ὁ μὲν Ξενοφῶν Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατά τε τὰς πραγματικὰς ἀρετὰς καὶ τὰς οἰκονομικάς, καὶ τὰς ἠθικὰς τῶν διαλεκτικῶν, τῇ μὲν ὅμοιος, τῇ δὲ ἐλάττων. ἐκλεκτικὸς μὲν γὰρ καὶ καθαρὸς τοῖς ὀνόμασι καὶ σαφὴς καὶ ἐναργής, καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἡδὺς καὶ εὔχαρις ὡς καὶ πλεῖον ἐκείνου· ὕψους δὲ καὶ μεγαλοπρεπείας καθόλου τοῦ ἱστορικοῦ πράγματος οὐκ ἐπέτυχεν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦ πρέποντος τοῖς προσώποις πολλάκις ἐστοχάσατο, περιτιθεὶς ἀνδράσιν ἰδιώταις καὶ βαρβάροις ἔσθ' ὅτε λόγους φιλοσόφους, λέξει χρώμενος λόγοις πρεπούσῃ μᾶλλον ἢ στρατιωτικοῖς κατορθώμασι. Φίλιστος δὲ μιμητής ἐστι Θουκυδίδου, ἔξω τοῦ ἤθους· τὸ μὲν γὰρ, ἐλεύθερον καὶ φρονήματος μεστόν· τοῦτο δὲ, θεραπευτικὸν τῆς τυράννων καὶ ὀλίγων πλεονεξίας. ἐζήλωκε δὲ πρῶτον μὲν τὸ τὴν ὑπόθεσιν ἀτελῆ καταλιπεῖν, τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ τρόπον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀταξίαν αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας καὶ δυσπαρακολούθητον τὴν πραγματείαν τῇ συγχύσει τῶν εἰρημένων πεποίηκε. τῆς δὲ λέξεως τὸ μὲν γλωσσηματικὸν καὶ περίεργον οὐκ ἐζήλωκε Θουκυδίδου· τὸ δὲ στρογγύλον καὶ πυκνὸν καὶ εὔτονον καὶ ἐναγώνιον πάνυ ἀκριβῶς ἀπεμάξατο. οὐ μὴν ὁμοίως τὴν καλλιλογίαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ τὰ βάρη καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς σχηματισμούς. μικρὸς δέ ἐστι καὶ ταπεινὸς κομιδῇ ταῖς ἐκφράσεσιν ἤτοι τόπων, ἢ ναυμαχιῶν, ἢ πεζῶν παρατάξεων, ἢ οἰκισμοῦ πόλεων· οὐδὲ ὁ λόγος τῷ

μεγέθει τοῦ πράγματος ἐξισοῦται. συνετὸς μέντοι, καὶ κατὰ τὴν ἑρμηνείαν, Θουκυδίδου πρὸς τοὺς ἀληθεῖς ἀγῶνας ὠφελιμώτερος.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ.

Θεόπομπος δὲ ὁ Χῖος πρῶτον μὲν ἐν τῷ προελέσθαι τοιαύτης ἱστορίας ὑπόθεσιν, ἄξιος ζήλου. μετὰ δὲ, οἰκονομίας. ἔχει οὖν τὸ εὐπαρακολούθητον καὶ σαφὲς ἡ γραφή. ἔτι δὲ καὶ τῆς ποικιλίας τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐφ' ἑκάστοις παρρησίας. καὶ μὴν τοῦ οὐδὲ τὰς ἀπορρήτους τῶν γινομένων ἢ λεχθέντων αἰτίας ἐκρύψασθαι, στοχάσασθαι δὲ ἀκριβῶς τῆς τῶν εἰπόντων ἢ πεποιηκότων γνώμης. τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ τῷ Ἰσοκρατικῷ παραπλήσιον, πλὴν ὅσον μικρὸν ἐστὶ καὶ σφόδρα εὔτονον, τὰ δὲ ἄλλα ὁμοία ἡ λέξις. καὶ γὰρ κοινὴ, καὶ σαφὴς, καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ σεμνὴ, καὶ πομπικὴ, συνθέσεως πετυχηκυῖα τῆς πρὸς ἡδονήν. πονηρὰ δὲ καὶ πολλὴ τῆς τῶν φωνηέντων ἡ σύγκρουσις. καὶ κατ' ἐπιτήδευμα μὲν αἱ κυκλικαὶ περίοδοι καὶ ὁμοιοειδεῖς τῶν σχηματισμῶν. διήμαρτε δὲ καὶ ὁ μάλιστα ἐντὸς πραγματικῆς, κατὰ τὰς τῶν παρεκβάσεων ἐπισαγωγάς. καὶ γὰρ ψυχρῶς ἔνιαι καὶ ἀκαίρως λέγονται. καθάπερ τὰ περὶ τὸν ἐν Μακεδονίᾳ Σειληνὸν ἱστορηθέντα, καὶ τὰ περὶ τὸν δράκοντα τὸν πρὸς τὴν τριήρει ναυμαχοῦντα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ.

Τῶν φιλοσόφων δὲ ἀναγνωστέον τοὺς τῶν Πυθαγορικούς, τῆς σεμνότητος καὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῶν δογμάτων ἕνεκεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπαγγελίας. μεγαλοπρεπεῖς γὰρ τῇ λέξει καὶ ποιητικοί. καὶ οὐδὲ παραλείπουσι τὴν σαφήνειαν, ἀλλὰ

κεκραμένῃ τῇ διαλέκτῳ χρώμενοι. μιμητέον δὲ μάλιστα Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα τῶν τε ἠθῶν χάριν καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας· παραληπτέον δὲ καὶ Ἀριστοτέλη εἰς μίμησιν τῆς τε περὶ τὴν ἑρμηνείαν δεινότητος καὶ τῆς σαφηνείας, καὶ τοῦ ἡδέος καὶ πολυμαθοῦς. τοῦτο γάρ ἐστι μάλιστα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς λαβεῖν. φιλοτιμώμεθα δὴ αὐτοῖς καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐντυγχάνειν, οὐδὲ ἐλάττονος οὖσι σπουδῆς ἀξίοις.

Ἐπειδὴ τοίνυν τὰ περὶ τῶν ἄλλων ἀναγνωσμάτων ἐστὶν ἡμῖν κεφαλαιωδῶς ἐξειργασμένα, ῥητέον λοιπὸν καὶ ὃ παρὰ τῶν ῥητορικῶν ἐστιν ἑκάστου λαβεῖν. ὃ δὴ καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἀναγκαῖον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

ΛΥΣΙΑΣ.

Ο Λυσιακὸς λόγος πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτάρκης, καὶ τὸ μὲν αὐχμηρὸν ἐκπεφευγώς, πάνυ δὲ οὕτως καὶ στενὸς κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν, ἔτι δὲ καὶ κομψὸς καὶ ἀληθής, καὶ τῶν ἀττικισμῶν εὔχαρις· οὐ μὴν συνεχῶς αὐξητικός, πλὴν τοῦ σκοποῦ λεληθότως ἐπιτυγχάνων, μετὰ κεκραμένης τῆς κατὰ τὴν χάριν ἡδονῆς· ὡς ἀναγινωσκόμενον μέν, οὐχ ὅλον νομίζεσθαι, χαλεπὸν δὲ εὑρίσκεσθαι ζηλοῦν πειρωμένοις. μάλιστα δὲ ἐπιδεικτικὸς ἐν ταῖς διηγήσεσιν· ἰσχνότητι γὰρ τῆς φράσεως σαφῆ καὶ ἀπηκριβωμένην ἔχουσι τὴν τῶν πραγμάτων ἔκθεσιν.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

Ο δὲ Ἰσοκρατικός, κομψεύεται μέν, ἀλλὰ μετὰ σεμνότητος, καὶ πανηγυρικώτερός ἐστι μᾶλλον ἢ δικανικώτερος. ἔχει δὲ τὸν κόσμον μετ' ἐνεργείας, καὶ πομπικός ἐστι μετὰ τοῦ ἀνυσικοῦ καὶ

χρησίμου· οὐ μὴν ἀγωνιστικός· περιγράφων δὲ τὰς ἀπαγγελίας ταῖς περιόδοις, καὶ ὅλως μεσότητα σωφρονίζων λιτότητι, τὸ δὲ λιτὸν ἐξαίρων. καὶ αὐτοῦ μάλιστα ζηλωτέον τὴν τῶν ὀνομάτων συνέχειαν, καὶ τὸ τῆς ὅλης ἰδέας ἐπιδεικτικόν.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ.

Ὁ δὲ Λυκοῦργος, ἐστὶ διαπαντὸς αὐξητικός, καὶ διηρμένος, καὶ σεμνός, καὶ ὅλος κατηγορικός, καὶ φιλαλήθης, καὶ παρρησιαστικός. οὐ μὴν ἀστεῖος, οὐδὲ ἡδύς, ἀλλ' ἀναγκαῖος. τούτου χρὴ ζηλοῦν μάλιστα τὰς δεινώσεις.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

Ὁ δὲ Δημοσθενικός, εὔτονος τῇ φράσει, κεκραμένος τοῖς ἤθεσι, καὶ λέξεως ἐκλογῇ κεκοσμημένος· καὶ χρώμενος τάξει τῇ κατὰ τὸ συμφέρον, καὶ μετὰ τοῦ σεμνοῦ τὴν χάριν ἔχων, καὶ συνεχής, οἷς μάλιστα δικασταὶ κατέχονται.

ΑΙΣΧΙΝΗΣ.

Ὁ δὲ Αἰσχίνης, ἀτονώτερος μὲν τοῦ Δημοσθένους, ἐν δὲ τῇ τῶν λέξεων ἐκλογῇ πομπικὸς ἅμα καὶ δεινός. καὶ οὐ πάνυ μὲν ἔντεχνος, τῇ δὲ παρὰ τῆς φύσεως εὐχερείᾳ κεχορηγημένος· καὶ σφόδρα ἐναργὴς καὶ βαρύς, καὶ αὐξητικὸς καὶ πικρός. καὶ ἡδὺς μὲν αὐτόθεν ἐντυχόντι, σφοδρὸς δ', ἐξετασθείς.

ΥΠΕΡΙΔΗΣ.

Ὁ δὲ Ὑπερίδης, εὔστοχος μέν, σπάνιον δ' αὐξητικός· καὶ τῇ μὲν τῆς φράσεως κατασκευῇ Λυσίαν ὑπερηρκώς, τῇ δὲ τῆς *πανουργίᾳ πάντας. ἔτι δὲ τοῦ κρινομένου διαπαντὸς ἔχεται, καὶ ταῖς ἀνάγκαις τοῦ πράγματος πέφυκε, καὶ συνέσει πολλῇ κεχορήγηται, καὶ χάριτος μεστός ἐστι· καὶ δοκῶν ἁπλοῦς, οὐκ ἀπήλλακται δεινότητος. τούτου ζηλωτέον μάλιστα τῶν διηγήσεων τὸ λεπτὸν καὶ σύμμετρον, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἐφόδους

ἐπὶ τὰ πράγματα βαδίζει. Καί μοι καὶ τῶν ῥητόρων οὗτοι κεχαρακτηρισμένοι, καὶ δεδειγμένοι τίνος ἀρετῆς ἐπειλημμένος, εἰς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων καὶ αὐτὸς συνεισφέρει. Τούτου δὲ ἕνεκα τὰς τῶν προειρημένων ἁπάντων ἰδέας διεξῆλθον, ὥστε δεδεῖχθαι τὸν τρόπον τῆς ἐπιμελοῦς ἀναγνώσεως, ἐξ ἧς ὑπάρξει τὸ παρ᾽ ἑκάστοις κατορθούμενον αἱρουμένῳ, μήτε παρέργως τοῖς παλαιοῖς ἐντυγχάνειν, ἀλλ᾽ ἐπιστημόνως, ἄλλως τε καὶ κοσμήσειν μέλλουσι τὸν λόγον τοῖς παρὰ πάντων πλεονεκτήμασιν· ἃ καὶ κατ᾽ αὐτὰ μὲν οἰκείᾳ φύσει τέρπει, εἰ δὲ καὶ κερασθείη διὰ τέχνης εἰς ἑνὸς τύπον λογικοῦ σώματος, βελτίων φράσις τῇ μίξει γίνεται.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΥΤΩΝ ἀντιθέσεων.

ΑΙ ΑΛΥΤΟΙ ἀντιθέσεις ὅτι μὲν οὐκ ἐπιδέχονται λύσιν ἐμφανῆ, πρόδηλον· οὐ γὰρ ἂν εἶεν ἄλυτοι, εἰ ἐπιδέχοιντο λύσιν· ὅτι δὲ μεθόδου τινὸς πρὸς αὐτὰς χρεία, ἐμφανές ἐστι. πόθεν οὖν αἱ μέθοδοι πρὸς τὰς ἀλύτους ἀντιθέσεις; ἐροῦμεν ἃς εὑρήκαμεν. α΄ Ἐὰν ἐμπίπτῃ ἄλυτος ἀντίθεσις, ἢ ἐν προσχήματι τοῦ δοκεῖν λύειν, ἀντικατηγορεῖν τοῦ ἀντιδίκου. β΄ Ἢ εὐπροσώπως μὴ ἔχοντα λῦσαι, ἀναβάλλεσθαι εἰς ἕτερον χρόνον τὴν λύσιν. γ΄ Ἢ συνδραμόντα, οὕτως ἀντικατηγορεῖν τοῦ ἀντιδίκου. δ΄ Ἢ πάλιν συνδραμόντα, τῷ δικαίῳ ἀντιθεῖναι τὸ συμφέρον. ε΄ Ἢ τὸν δικαστὴν ἀπάγειν μὲν ἀπὸ τῆς ἀλύτου ἀντιθέσεως, εἰς ἕτερα δὲ πράγματα κρινόμενα ἐμβιβάζειν. ς΄ Ἢ μετ' αἰτίας λύειν τὴν δοκοῦσαν ἄλυτον εἶναι. ζ΄ Ἢ πολλάκις τὴν ἄλυτον ὑπομείσαντα, κατὰ μέρος εἰσάγοντα δοκεῖν λύειν. η΄ Ἢ μὴ τιθέντα, διὰ λόγου πρὸς αὐτὴν βλέποντας λύειν. θ΄ Ἢ παραινετικῶς καὶ ὥσπερ κηδόμενον τοῦ ἀντιδίκου, μεθοδεύειν τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν ἐν αὐτῇ τῇ παραινέσει. ι΄ Πάλιν, ἐὰν ἄλυτος ἀντίθεσις, προστιθέναι τι αὐτῇ εὔλυτον, ἵνα ἀπὸ τοῦ εὐλύτου ἀφορμὴ λύσεως γένηται. ια΄ Ἢ μηδὲ μεμνῆσθαι τῆς ἀλύτου ἐπα-

ἐάπαν, εἰ ἤλπικε τὸν δικαστὴν αὐτῆς ἐπιλελῆσθαι. ιβʹ Ἢ συνδραμόντα, τὴν γνώμην διαβάλλειν τοῦ ἀντιδίκου. ιγʹ Ἢ μὴ τιθέντα πειρᾶσθαι λύειν, προσειπόντα τὴν λύσιν ὡς ἐν ἀφηγήσεως τρόπῳ, καὶ σπουδὴν ἔχειν ἵνα μὴ τὸ κρινόμενον γίνηται. ιδʹ Ἢ ὄνομα ἀντ᾽ ὀνόματος θέντα, οὕτως τῷ ἀλύτῳ ὀνόματι συμπλεκόμενον δεῖξαι λύειν. ιεʹ Ἢ ἐν προσχήματι τοῦ δοκεῖν πλείους παρέχεσθαι λύσεις, ἀπάγειν μὲν ἀπὸ τοῦ ῥητοῦ τοῦ ὄντος ἀλύτου τοὺς δικαστάς, τὴν δὲ γνώμην ἐξετάζειν τοῦ νομοθέτου, μεθ᾽ ἧς γέγραφε τὸν νόμον. ιϛʹ Ἢ ἐὰν ἰσάζωσιν αἱ ἀντιθέσεις, ἐκ διαβολῆς τοῦ ἀντιδίκου καὶ οἰκείας συστάσεως ἀντερωτῶντα, οὕτως λύειν τὴν ἰσάζουσαν μέν, ἄλυτον δὲ εἶναι δοκοῦσαν. ΕΙΠΩΜΕΝ οὖν ἑκάστου τούτων τὰ παραδείγματα, ἃ προεθέμεθα ἐν τάξει ἀλύτοις, ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ῥήτορος τὰς μεθόδους τῶν ἀλύτων ἀντιθέσεων λαμβάνοντες. αʹ Ἐν μὲν οὖν προσχήματι τοῦ δοκεῖν λύειν ἄλυτον οὖσαν τὴν ἀντίθεσιν, ἀντικατηγορεῖ ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ κατ᾽ Αἰσχίνου. Καλῶς οἱ στρατηγοὶ ἐχρῶντο τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τοῦτο εἰρήνην ἐπράξαμεν. Οὐ δυνάμενος λῦσαι ταύτην ὁ ῥήτωρ, ἀντικατηγορῶν φάσκει, Ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἀντερωτήσατε αὐτὸν μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς πόλεως ᾤχετο πρεσβεύων, ἢ ταύτης αὐτῆς. εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας, ἣν κεκρατηκέναι τῷ πολέμῳ φησί, καὶ χρηστοὺς ἔχειν στρατηγούς, εἰκότως χρήματα εἴληφεν· εἰ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῆς, τίνος ἕνεκα ἐφ᾽ οἷς ἡ πέμψασα πόλις τὴν αὐτῆς ἀφέστηκεν, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; Ἀδυνατῶν γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐ κακῶς οἱ στρατηγοὶ ἐπολέμουν, διὰ τοῦτο οὖν φησιν ἀντικατηγορῶν, δῶρα εἴληφας. βʹ Ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς λῦσαι ἀντίθεσιν, εὐπροσώπως ἀναβάλλῃ τὰς λύσεις τῶν εἰρημένων· εἰς ἐπι-

ρον χρόνον παρέξομαι. ἢ, νῦν διὰ τόδε οὐ πεποίηκα. ἢ, παρὰ τῷδε ποιήσω. οὕτως ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κτ' Ανδροτίωνος, Αν τοίνυν λέγῃ περὶ τοῦ τῆς ἑταιρήσεως νόμου, ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς καὶ βλασφημίας οὐχὶ προσηκούσας καθ' αὐτῆς ποιούμεθα, δέον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἐλέγχειν, ἵνα ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυνεύομεν, ὑποβάλλετε αὐτῷ, ὅτι καὶ τοῦτο ποιήσομεν ὕστερον, ἐπειδὰν νῦν περὶ ὧν εἰσήκται, δῷ λόγον. Οὔτε γὰρ ἀδύνατος ἐστι δόξεις λῦσαι τὴν ἀντίθεσιν, καὶ ἀναβολὴν μετ' ἀπολογίας εἰργασμένος ἀξιοπίστως, ἀπάξεις ἀπὸ τῆς ἀντιθέσεως οὔσης ἐγγύτου τὴν δικαστήν. γ' Συνδραμὴ δὲ τῇ ἀλύτῳ ἀντιθέσει, καὶ συνδραμὼν ἀντικατηγορήσεις τοῦ ἀντιδίκου. πάλιν γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀλύτων θεωρήματι παρὰ χεῖλεον παρὰ σχῆμα, μικρᾶς καὶ ἀσθενοῦς καὶ γλίσχρου τῆς διαφορᾶς οὔσης ἐνταῦθα. ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου, Εἶπε τοίνυν μοι τίς ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου, Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου καὶ τούτων τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἤλπιζεν. ἐγὼ δὲ ὅτι πάντα μετὰ τρόπον κρινόμενος Χάρης εὑρεθήσεται πιστῶς καὶ εὐνοϊκῶς ὅσον ἦν ἐπ' ἐκείνῳ, πράττων ὑπὲρ ὑμῶν· διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς πράγμασι, πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρα διϊσχυρίζομαι. ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω γάρ, πάντα τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ Αἰσχίνην οὐδενὸς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων· τούτων γάρ εἰσιν ὑπεύθυνοι οἱ στρατηγοί· οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην. ἀλλ' ἄχρι τούτου πάντα ἀφίημι. τί οὖν λέγω, καὶ πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; τοῦ, ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην, Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ

βέλτιστα γράφοισι· τὸ δῶρα εἰληφέναι, τὸ ἐξαπατῆσαι. Συνδραμὼν γὰρ ὅτι κακῶς ἐπολέμει Χάρης, οὕτως κατηγορῶν Αἰσχίνου προδοσίαν ἐπὶ τῷ συνειπεῖν Φιλοκράτει, ἀξιόπιστος ἔδοξεν εἶναι, ὅτι καὶ δῶρα εἴληφε, λέγων. δ' Συνδραμὼν δὲ πάλιν οἷς ὁ ἀντίδικος λέγει δικαίοις οὖσι, τὸ συμφέρον ἀντιτίθησιν οὕτως, ὡς ὁ Δημοσθένης πάλιν ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου ὅτι πονηροὶ Φωκεῖς ἦσαν, καὶ ἐχρῆν αὐτοὺς ἀπολωλέναι, οὐκ ἀντέστη μὲν, συνδραμὼν δὲ ἔφη, Ἀλλὰ συνέφερεν αὐτοὺς σώους εἶναι τῇ πόλει. οὐδὲ γὰρ Λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ποτε ἐσώσατε, οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας, ἀλλ' ὅτι συνέφερε τοῦτο τῇ πόλει. ε' Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως ἣν ὁ ἀντίδικος παρέχεται, μεταβιβάσεις τὸν δικαστὴν ἐφ' ἑτέραν ἀντίθεσιν, τὴν μὲν δεύτερον, μὴ συνεκτικὴν εἶναι λέγων τοῦ παρόντος ἀγῶνος, ἣν δὲ ἀντεισάγεις σύ. οὕτως ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους ὁ ῥήτωρ πεποίηκε λόγῳ. λέγοντος γὰρ τοῦ Τιμοκράτους ὅτι ἐκτέτισται τὰ χρήματα Ἀνδροτίωνι καὶ Γλαυκέτῃ καὶ Μελανώπῳ, ὑπὲρ ὧν αἰτίαν ἔχω θεῖναι τὸν νόμον, ὡς ὀφειλόντων ἔτι τῇ πόλει, φησὶν, Ἀλλ' οὐ περὶ τούτων κρίνεται νῦν, εἴτε ἐκτέτισαι τὰ χρήματα τούτοις, εἴτε μή· ἀλλ' εἰ παράνομον ἔγραψε Τιμοκράτης ψήφισμα. Ἀπαγαγὼν γὰρ τῆς δευτέρου ἀντιθέσεως, τῆς λεγούσης ὅτι ἐκτέτισται τὰ χρήματα αὐτοῖς, οὐχ ὑπὲρ τούτων κρίνεται, λέγων καὶ οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔγραψα τὸν νόμον, τὸ παράνομον ἐπήγαγεν εἰπὼν, ὡς παρανόμου τῆς γραφῆς οὔσης ὑπὲρ ἧς ἥκουσι κρίνοντες. ς' Μετὰ αἰτίας δὲ τὸ πιστὸν τῶν πραχθέντων παρέξεις, ταῖς δευτέραις ἀντιθέσεσι μεθοδεύων. ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Φορμίωνος, λέγοντος Φορμίωνος, Η μήτηρ σου ἡ σὴ ταῖς διαθήκαις ἐμοὶ πεισθεῖσα ἐξέπληξε, καὶ ἐρω-

παντὸς ἐδόκει ἀπίθανον εἶναι τὸ τὸν Φορμίωνα προσδιαμηθῆναι ὑπὸ τῆς Ἀπολλοδώρου μητρός. μετὰ τῆς αἰτίας οὖν τὸ πιστὸν παρήγαγεν, εἰπών, ὅτι μὴ ἀπιστεῖ· διέφθαρται γὰρ ἡ μήτηρ. καὶ οὐ δοῦλος ἦν Φορμίων, ἀλλ' ἀνήρ. τὸ δὲ ἐπαχθὲς ἔφυγε, τῷ δόξαι μητρὸς κατηγορεῖν, προσεπισημηνάμενος ὅτι ἀναγκαζόμενος καὶ οὐχ ἑκὼν λέγει ταῦτα. ζ' Ὅταν δὲ ἀλύτου ἀντιθέσεως μέρη διαιρῇς, πειράσῃ μεθοδεύειν, ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου πεποίηκε. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου ὅτι καὶ Χερρόνησος ὑμῖν ἀπὸ τῆς εἰρήνης περιγέγονε, καὶ εἰρήνην ἔχετε ἀντὶ πολέμου, καὶ τριήρεις τριακοσίας, καὶ σκεύη ταύταις καὶ χρήματα, οὐ δυνάμενος πρὸς ἅπαντα ταῦτα ὁ Δημοσθένης ἀθρόως ἀντιστῆναι, οὐδὲ ὡς οὐκ ἔστιν ἀληθῆ δεῖξαι, διεῖλε τὴν ἀντίθεσιν εἰς τρία μέρη· καὶ καθ' μέρος εἰσαγαγών, οὕτως τῇ διαιρέσει μεθώδευσε τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, καὶ ταῖς λύσεσιν ἐσοφίσατο, ἀλύτων ὄντων καὶ τῶν μερῶν. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ, τὴν Χερρόνησον ἔχετε ἐξ ἧς σῖτος ἄφθονος ὑμῖν κομίζεται, ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τὴν δοκοῦσαν λύσιν διὰ τῆς ἀντικατηγορίας παρέστησεν, εἰπὼν οὕτως, Ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν Χερρόνησος ὡς περίεστι τῇ πόλει, λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε. ἐδύνασθε γὰρ ἂν εἰ μὴ διὰ τούτους, καὶ Χερρόνησον καὶ Πύλας καὶ Φωκέας ἔχειν. Εἰ μὲν γὰρ ἀληθὴς ἦν λύσις ἐκείνη ὅτι οὐ περιγέγονε Χερρόνησος· ἐπεὶ δὲ ψεῦδος ἦν, τὸ σόφισμα ἐκεῖνο γέγονεν, Ἀλλ' οὐκ ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν. Πάλιν δὲ τὸ δεύτερον τῆς ἀντιθέσεως μέρος εἰσήγαγε, λέγων, Οἶδα τοίνυν ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτῷ λόγοις Αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δὲ ὑμᾶς ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπαγαγεῖν, διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίνεται, καὶ τοὐναντίον

ἐκ τοῦ

ἐκ τοῦ πολέμου κακά. καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ. καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα, κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία, τοσούτων πραγμάτων καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία γέγονε, τίνος εἶναι τοῦτο φῇ, πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι, καλὸν πρᾶγμα φύσει, κακῶς διέθηκαν; Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαιρέσει ἐσοφίσατο. οὐ γὰρ ἔλυσεν, ὅτι καλὸν ἡ εἰρήνη· ἢ, οὐκ εἰρήνην ἄγετε. ἀλλ' ἐζημιώθημεν ἐξ αὐτῆς, εἶπε. καὶ τὸ ἕτερον δὲ μέρος τῆς ἀντιθέσεως οὕτως εἰσήγαγε· Τί δὲ οὐ τριήρεις τριακόσιαι, καὶ σκεύη ταύταις καὶ χρήματα ὑμῖν περίεστι, καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι. πρὸς δὲ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα γέγονεν εὐπορώτερα ἐκ τῆς εἰρήνης πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων, καὶ χώραις, καὶ προσόδοις, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι· τὰ δὲ ἐκείνου οὐδεὶς ἀπέδοτο, ὡς οὗτοι τὰ ἡμέτερα. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερα ηὐξῆσθαι, καὶ τὰ τῆς χώρας καὶ τὰ τῶν συμμάχων· ἃ δὲ ἡμῖν δικαίως ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτα ἀντὶ ὧν ἀπέδοντο οὗτοι, λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτα ἀντ' ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἂν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ τούτους. Τὸ σόφισμα κἀνταῦθα πρὸς τὸ μεμερίσθαι τὴν ἀντίθεσιν ἐκείνῳ γέγονε, καὶ τοῦ μέρους ὄντος τῆς ἀντιθέσεως ἀλύτου. μὴ δυνάμενος γὰρ εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔχουσι τριήρεις τριακοσίας, ἀντέθηκε φήσας, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα πολλῷ εὐπορώτερα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ἐκεῖνα δὲ οὐ προσδέδοται, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα. ἡ

Δι' ὅλου δὲ τοῦ λόγου μεθοδεύσεις τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, οὐδέποτε προηγουμένως παρεχόμενος τὰς λύσεις, οὕτως ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Ὀλυμπιοδώρου, ὅτι οὐ προσήκει τοῖ

τὴν Κόνωνος τοῦ ἁλιέως. ἐγὼ γὰρ καὶ ἠμφισβήτησα, καὶ εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον ἐνίκησα, καὶ δεσπότης εἰμί· σὺ δὲ οὐκ ἠμφισβήτεις τοῦ κλήρου, περὶ τῆς τῶν δικαστῶν ἀποφάσεως ἔχεις τὴν ἀντιποιεῖσθαι. τὰς μὲν ἀντιθέσεις οὐδαμῶς προηγουμένως ἔθηκε, λέγει δὲ δι᾽ ὅλου τοῦ λόγου, ὅτι μοι πρὸς Ὀλυμπιόδωρον συνθῆκαί τινες ἐγένοντο, ἵνα κοινῇ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγωνισώμεθα· τὸ μὲν ἥμισυ τοῦτον ἔχειν τοῦ κλήρου, τὸ δὲ ἥμισυ ἐμέ. καὶ ὠμόσαμεν κοινῇ πρὸς ἅπαντας ἀγωνιεῖσθαι. παρέβη δὲ Ὀλυμπιόδωρος τὰς συνθήκας. Οὕτως γὰρ ἀμφοτέρας λεληθότως τὰς ἀντιθέσεις μεθοδεύει, μηδὲ ἣν τινα συνθεὶς ἐκ προηγουμένου. λέγω δὲ ὅτι διὰ τὰς συνθήκας οὐκ ἠμφισβήτησα, νομίζων σε πιστὸν εἶναι· ἐνίκησας δὲ, ἐμοῦ σιωπήσαντος κατὰ τὰ δόξαντα. θ´ Παραινῶν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ, καὶ ὡς δοκῶν αὐτοῦ προκήδεσθαι, ἄλυτον εἶναι δοκοῦσαν μεθοδεύσεις ἀντίθεσιν, ὡς ὁ Δημοσθένης πεποίηκεν ἐν τῷ πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος. λέγοντος γὰρ τοῦ Βοιωτοῦ, Μαντίθεος λέγομαι· δεύτερον γὰρ ὁ πατὴρ εἰσήγαγέ με εἰς τοὺς φράτορας· τὴν μὲν ἀντίθεσιν προηγουμένως οὐκ ἔθηκεν· ὁ Μαντίθεος γὰρ ἦν αὐτός· ὡς προνοούμενος δὲ μεθοδεύει, ἐρωτῶν, Βούλει πρὸς θεῶν ὦ Βοιωτὲ Μαντίθεος λέγεσθαι; σεαυτὸν εἰσήγαγε δεύτερον ὁ πατὴρ εἰς τοὺς φράτορας, ὃν ἀναγκασθεὶς ἐποιήσατο ὄντα ἀπὸ τῆς ἑταίρας Πλαγγόνος. Ἀδυνατῶν γὰρ κἀνταῦθα λῦσαι τὴν ἀντίθεσιν, ἔθηκε προηγουμένως ὡς παραινῶν τῷ ἀντιδίκῳ, καὶ κατεσοφίσατο. καὶ λύειν ἔδοξε, μετὰ τοῦ καὶ ὀνειδίζειν αὐτῷ τὰς προτέρας τύχας τῶν πατέρων. ι´ Παρεμπλέκων δέ τι εὔλυτον τῇ ἀλύτῳ ἀντιθέσει, δόξεις παρέχεσθαι λύσιν, τὴν ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ συμπλεκομένου εὐλύτου λαμβάνων· ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην πεποίηκεν. οὐ δυνάμενος

γὰρ λύσαι ὡς οὐ πολλοὶ ἀνάξιοι ἔχουσι τὰς ἀτελείας, παρα-πλέκει τι τούτῳ, καὶ λέγει, ὅτι φησὶ Λεπτίνης, ἐπειδὴ ἀνάξιοι ἔχουσι τὰς ἀτελείας, διὰ τοῦτο τὰς δωρεὰς τοὺς εὐεργέτας ἀφελώμεθα. Ἀπὸ τοῦ πεπραγμένου, ὅτι τὰς δωρεὰς τοὺς εὐεργέτας ἀφελώμεθα, εὐπορεῖν ἔδοξε λύσεως, πρὸς τὸ, ὅτι πολλοὶ ἀνάξιοι τὰς ἀτελείας ἔχουσιν. ια΄ Ἐὰν δὲ ἡ ἀντίθεσις ἰσχυρὸς ᾖ, ἐλπίζῃς δὲ τοὺς δικαστὰς ἐπιλήσεσθαι αὐτῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιτηδείων ἐν τῷ λόγῳ συμπεραχθέντων, μηκέτι μέμνησο ἐν τῷ λόγῳ αὐτῆς. τοῦτο δὲ καὶ ὁ ῥήτωρ πεποίηκε. λέγοντος γὰρ Αἰσχίνου, Ἀλλὰ πρίν ἐμὲ ἐξελθεῖν, καὶ Κερσοβλέπτης ἀπώλετο· οὐκ ἔθηκε τὴν ἀντίθεσιν ἐν τῷ λόγῳ, τῷ χρόνῳ δόξας πολλὴν ἀντιθέσεων ἀφθονίαν παρέχεσθαι ἑτέρων, καὶ σύγχυσιν ἐργασάμενος, τὴν ἀνθυποφορὰν τὴν περὶ τῶν χρόνων, οὐκ ἐλπίζας τοὺς δικαστὰς ὡς περὶ τούτου κρινόμενον ἐνστήσεσθαι. ιβ΄ Συντρέχων δὲ τῇ ἰσχυρῷ ἀντιθέσει, τὴν γνώμην διαβάλλεις τοῦ ἀντιδίκου, ἵνα δοκῇς πρόσχημά τι ὡς λύσιν δή τινα τὴν κατηγορίαν γνώμης παρέχεσθαι. ὡς ἐν τῷ κατ' Ἀριστοκράτους ὁ ῥήτωρ πεποίηκε. μὴ δυνάμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ψήφισμα τὸ γραφὲν τῷ Ἀριστοκράτει προβούλευμα, τὴν γνώμην τοῦ γράψαντος διαβάλλει. Ἐγὼ δέ, φησίν, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦτο οὕτως ἔγραψεν, οὐχ ἵνα ὄντος ἀκύρου, μηδὲν ἀηδὲς ὑμῖν συμβῇ (τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐξῆν αὐτῷ μὴ γράφειν, εἴγε τὸ τῇ πόλει βέλτιστον σκοπεῖν ἐβούλετο) ἀλλ' ἵνα ἐξαπατηθέντων ὑμῶν, διαπράξαιντό τινες τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν. οἱ δὲ γραψάμενοι καὶ χρόνους ἐμποιήσαντες, καὶ δι' οὓς ἄκυρόν ἐστιν, ἡμεῖς ἐσμεν. Ἐνστῆναι γὰρ οὐ δυνάμενος ὅτι οὐκ ἔστι προβούλευμα, συνέδραμε, καὶ συνδραμὼν, τῆς γνώμης τοῦ γράψαντος κατηγόρησεν.

ιγ΄ Μηδεὶς δὲ ἀντίθεσιν, λύσεις προεκτίθων τὴν λύσιν,
καὶ σπουδὴν ἕξεις ἵνα μὴ περὶ τοῦτο ὡς κρινόμενον ἵστηται ὁ δι-
καστής. ὡς ἐν τῷ κατ᾽ Αἰσχίνου ὁ ῥήτωρ ἐποίησεν· οὐ δυνά-
μενος γὰρ ἐξαρνηθῆναι ὅτι οὐκ ἔδωκε χρήματα Ὀλυνθίοις
καὶ Φωκεῦσιν ἵνα Αἰσχίνου καταμαρτυρήσωσιν· ἤλεγχε γὰρ
ταῦτα Αἰσχίνης, αὐτῶν Ὀλυνθίων παρεχόμενος μαρτυ-
ρίας, οἷς περὶ τούτου διαλεχθεὶς ὁ Δημοσθένης ἐφαίνετο. μη-
δεὶς τὴν ἀντίθεσιν προηγουμένως ταύτην ὁ ῥήτωρ πει-
ρᾶται λύειν, προεκτίθων τὴν λύσιν, καὶ λέγων, Φωκέων τῶν
ἐκπεπλωκότων, οἱ μὲν οἶμαι βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυ-
γάδες γεγενημένοι καὶ τοιαῦτα πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσιν·
οἱ δὲ μηδ᾽ ὁποιῶν ἂν ἄλλου ἀργυρίου ποιήσοντες, τὸν δώσοντα
οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔγωγε ἔδωκα ἂν οὐδενὶ οὐδέν,
ὥς τε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ, βοᾶν οἷα πεπόνθασιν. ἡ γὰρ
ἀλήθεια καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ βοᾷ. Οὔτε γὰρ ἔθηκεν
αὐτῷ τὴν ἀνθυποφοράν· αὐτὸς γὰρ ἦγε Φωκέων αὐτῶν
καταμαρτυρούντων αὐτοῦ· καὶ δόξας παρέχεσθαι τὴν λύσιν ταύ-
την προσέρριψεν, οὐκ ἐποίησε περὶ αὐτὸ ἵστασθαι τὸν δικαστήν,
εἰπὼν αὐτὸ ἐν ἀφηγήσεως τρόπῳ. ιδ΄ Ὄνομα δὲ ἀντ᾽
ὀνόματος μεταθεὶς, τὴν ἄλυτον μεθοδεύσεις ἀντίθεσιν, ὡς ὁ
Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου πεποίηκεν. οὐ δυνάμε-
νος γὰρ ἀντιστῆναι πρὸς τὸ ὅτι οὐχ ὑπεύθυνον ὄντα αὐτὸν
ὁ Κτησιφῶν ἀνηγόρευσεν (ὅπερ ἄντικρυς καὶ διαρρήδην
ὁ νόμος ἀπαγορεύει, μηδένα τῶν ὑπευθύνων ἀναγορεύεσθαι
κελεύων) ὀνόματος μεταθέσει τὴν μέθοδον παρέσχετο, ἀντὶ
τοῦ ἀνηγόρευσεν, ἐπῄνεσεν, εἰπὼν, αὐτὸν ὑπεύθυνον ὄντα. οἱ
γὰρ νόμοι οὐ κωλύουσιν ἐπαινεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἀναγορεύεσθαι. Ἀπὸ
δὲ τοῦ ὁρισμοῦ μεθοδεύσεις τὴν ἄλυτον ἀντίθεσιν, συντρέ-
χων αὐτῇ τὸν τρόπον τοῦτον. κέχρηται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ῥήτωρ.

ἐκεῖνος γὰρ οὐ δυνάμενος δεῖξαι ὅτι οὐκ ἦν ὑπεύθυνος, οὐδὲ αὖ τό, ὅτι οὐ κωλύουσιν οἱ νόμοι τοὺς ὑπευθύνους ἀναγορεύεσθαι, συνδραμὼν τῷ ὅτι ὑπεύθυνος ἦν, λέγει τό, ἄξιον ἔκρινέ με στεφάνου Κτησιφῶν οὐ περὶ τούτων οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα ὦ συκοφάντα. ἀλλὰ τειχοποιὸς ἦσθα, φησί· τὸ διὰ τοῦτό γε ὀρθῶς ἐπῃνούμην (οὐκ ἀνηγορευόμην εἶπεν) ὅτι τὰ ἀνηλωμένα ἐπέδωκα, καὶ οὐκ ἐλογιζόμην. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν τε τῶν ἐξεταζόντων προσδεῖται· ἡ δὲ δωρεά, χάριτος καὶ ἐπαίνου δικαία τυγχάνειν ἐστίν. Ἀδυνατῶν γὰρ ὅτι οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, δεῖξαι τὴν ἀντίθεσιν, συνδραμὼν καὶ ἐπὶ τὸ ὁρίσασθαι καταφυγὼν ὧν οὐκ ἦν ὑπεύθυνος, τουτέστιν ἐφ' οἷς ἐπέδωκε, μεθοδεύειν ἔδοξε τὴν ἀντίθεσιν. ιε' Ἐν προσχήματι δὲ τοῦ δοκεῖν πλείους μὲν ἔχειν παρέχεσθαι λύσεις τοῦ ἔχοντος νόμου, ὡς ὁ ἀντίδικος λέγει, οὐ βούλεσθαι δὲ αἰτήσασθαι αὐτῷ, τὴν γνώμην δὲ ἐξετάζειν τοῦ θέντος τὸν νόμον μᾶλλον αἱρεῖσθαι τῶν συλλαβῶν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ νόμῳ ὑπεναντίως ἐχουσῶν σοι· ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τοῦ στεφάνου πεποίηκεν. οὐ δυνάμενος γὰρ δεῖξαι ὅτι ἔξεστι τοὺς ὑπευθύνους ἀνακηρύττεσθαι ἐν τῷ θεάτρῳ, τούτου μὲν ἀφίσταται, τὴν γνώμην δὲ τοῦ νομοθέτου ὑπὲρ αὐτοῦ οὖσαν ἐξετάζει, μετὰ τοῦ δοκεῖν πλείους ἂν παρέχεσθαι λύσεις πρὸς τὸ ῥητόν, εἰ ἐβούλετο. Καὶ μὴν περί γε τοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνακηρύττεσθαι παραλείπω καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν, οὕτω σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος Αἰσχίνη, ὥστε οὐ δύνασθαι λογίσασθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὅπου ἂν ἀναρρηθῇ ὁ στέφανος· τὸ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος, ἐν τῷ θεάτρῳ γίνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες, εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέ-

ποντα, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανουμένου. Δόξας γὰρ πλείους ἔχειν ἂν παρέχεσθαι λύσεις εἰ ἐβούλετο, ἐκείνας μὲν παρέλιπε, τὴν γνώμην δὲ ἐξετάσας καθ' ἣν συμφέρει μᾶλλον ἐν τῷ θεάτρῳ ἀνακηρύττεσθαι, μεθώδευσε τὸν νόμον, καὶ αὐτὸν μὲν ὄντα, ἔχοντα δὲ οὕτως.

ιϛ´ Ἐὰν δὲ ἰσάζωσιν αἱ ἀντιθέσεις, ἐκ διαβολῆς μὲν τοῦ ἀντιδίκου, συστάσεως δὲ τῆς ἑαυτοῦ, κρατύνεις ἃ οἴει σοὶ συμφέρειν· ὡς ὁ Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Κόνωνος πεποίηκεν· ὄντος γὰρ τούτου τοῦ ζητήματος, ὄμοσον σύ. οὐχί. ἀλλ' ἐγὼ ὀμνύω. καὶ τοῦ κατὰ τὸν ὅρκον ἰσάζοντος, πότερον ὀμόσαι δεῖ, διαβαλὼν τὸν ἐχθρόν, καὶ εἰπὼν ὅτι τὰ ἐναντία κατήσθιε, καὶ ἠσέβει μὲν περὶ τοὺς θεοὺς ἀεί, εὐσεβὴς δὲ ἐγὼ καὶ πλεῖστον τῶν κρειττόνων ποιούμενος λόγον· οὕτως τὴν ἰσάζουσαν ἀντίθεσιν ὡς ᾤετο συμφέρειν μὲν ἑαυτῷ, λυπεῖν δὲ τὸν ἀντίδικον, ἐκράτυνεν, εἰπών, Ἐγὼ τοίνυν ὀμνύω ὡς νόμιμον καὶ ἐξωλείας αὐτοῦ καὶ γένους καὶ οἰκίας, ἀξιοπιστότερος ὁ τῶν θεῶν πλείω ποιούμενος λόγον.

Ἐπὶ περὶ τῶν εὐλύτων καὶ τῶν δυσλύτων ἀντιθέσεων.

ΤΑΣ ἀντιθέσεις ὅσαι λύσεις ἐπιδέχονται, ἐὰν μὲν ὦσιν εὔλυτοι, προηγουμένως θείς, καὶ κατασκευάσας ἃ ἂν ὁ ἀντίδικος εἴποι, διά τε ἀξιοπιστίαν καὶ τὸ πιστεύειν τῷ πλήθει τῶν λύσεων, οὕτως ἔπαγε πρὸς τὴν ἀντίθεσιν. Ἐὰν δὲ ᾖ δύσλυτος, προδιαβαλὼν καὶ ἀθρόαν ποιήσας ταῖς διαβολαῖς, οὕτω λύσεις πρόσφερε. εἰσάγαγε δὲ τὰς ἀνθυποφορὰς ποικίλως. ἢ γὰρ ὡς ἀκούσας ὅτι μέλλει λέγειν ὁ ἀντίδικος· ἤ, ὅτι πρὸς τάδε δεῖ πρῶτον ἀπαντῆσαι· ἤ, ὅτι ἀκήκοας τάδε τι μέλλειν λέξειν αὐτόν· ἤ, ὅτι ἄλλοι πέπεισαι, τάδε αὐτὸν λέξειν· ἤ, ὅτι αὐτὸν χρὴ τῶνδε τῶν λόγων ἀποκλείεσθαι· ἤ, ὅτι οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις λέγει· οἱ

μὲν γὰρ τάδε, οὗτος δὲ τάδε· ἢ οὕτως, εἰκὸς αὐτὸν τάδε λέξειν· ἢ, ὡς θαυμάζοντά σε ὅτι τόδε τι μέλλει λέξειν ὁ ἀντίδικος χρὴ εἰσάγειν· ἢ, ὡς ἀγανακτοῦντος τοῦ ἀντιδίκου, καὶ ταῦτα λέγοντος· οἷον, ποῦ δὲ δῆες; ποῦ δὲ τράπεζαι; ποῦ σπονδαί; ἢ, ὅτι τάδε λέγοντος οὐ χρὴ ἀποδέχεσθαι· ἢ, ὅτι οὐκ ἤσθετε τόδε μέλλων λέγειν· ἢ, ὅτι ὁμοίοις τισὶ τῶν πρότερον κεκριμένων λέξει λόγοις· ἢ, ὅτι τεχνικώτατος οὗτός ἐστιν αὐτοῖς ὁ λόγος· ἢ, ὅτι περὶ μικροῦ τῶν ἀκοῦσαι ὃ μέλλω λέγειν· ἢ ὅπως ἂν ἐπινοήσαις.

Περὶ τῶν ἐπιλογικῶν ἀντιθέσεων.

ΑΙ δὲ ἐπιλογικαὶ ἀντιθέσεις αὐξήσεως ἕνεκεν παραλαμβάνονται, καὶ ὥστε τὸν δικαστὴν πρὸς ὃ βούλει ἐγκρατῆ ποιῆσαι. χρὴ δὲ αὐταῖς ἔσθ' ὅτε καταμιγνύναι ταῖς μαχίμοις. ἐπεὶ δὲ μετὰ τοῦ ἀγωνίζεσθαι ἔσθ' ὅτε χρὴ καὶ τὸν δικαστὴν ἐμπαθῆ ποιῆσαι, δεῖ οὖν ποιεῖν τὸν ἀντίδικον ὡς ἀντιθέσεως σχήματι λέγειν περὶ αὐτοῦ, ὅ, τι ἂν ὁ ἡττηθεὶς εἴπῃ. οἷον, Μή με Δημοσθένει παραδῶτε, μηδὲ διὰ Δημοσθένην ἀνέλητε. Ἡ γὰρ ἀντίθεσις αὕτη ἐν μέσῃ τῇ μάχῃ κειμένη τῇ λεγούσῃ ὅτι χρή σε ἰδιωτικὴν πρός με ἐπαναιρεῖσθαι δίκην, τοὺς μὲν δικαστὰς ἀπὸ φθόνου τοῦ καθ' ἑαυτὸν διὰ τὸ δημοσίαν εἰληχέναι, εἰς ὀργὴν ἐμβέβληκε τὴν κατὰ Μειδίου· τὸν ἀντίδικον δὲ ὡς προκαταγινώσκοντα ἑαυτοῦ ὅπερ ἀμφισβητεῖται, τοὺς λόγους ἐποίησε τούτους λέγειν διὰ τῆς ἐπιλογικῆς ἀντιθέσεως.

HENRICVS STEPHANVS LECTORI.

CVIVS *ſint cenſoris ea quæ hîc appoſui de ſcriptoribus* Græcis *elogia, ne te lateret,* Lector, *locũ unde ea ſumpſiſſem, tibi indicaui.* Nam *quum ſtudioſè cum alios libros, tum* Dionyſii Halicarnaſſei *exemplaria cõquirerem* De *arte rhetorica, quæ paſſim in* Italiæ *bibliothecis extant, ídque ut animo meo ſatiſfacerem: uenit tandem in manus meas unũ, in quo non ea quæ maximè reperta deſiderabam, ſed hæc de ſcriptoribus* Græcis *elogia inueni.* Cui *tamen exemplari ſiquis fidẽ derogare uelit,* Dionyſio *hæc adſcribenda negans, fateatur certè neceſſe eſt alicuius eſſe, qui ab eo acceperit: quum eadem hîc de multis ſcriptoribus dicta reperiantur, quæ alibi apud ipſum* Dionyſium*: nullúmque ſit inter hæc atque illa diſcrimen, niſi quòd quæ hîc breuiter perſtringũtur, fuſius illic tractẽtur.* Verùm *ut incertus ſit author,* Quintilianum *profectò, qui quamplurima alia è libris* Dionyſii *in ſuas* Inſtitutiones *trãſtulit, multa hinc etiam mutuatum conſtat: quibus modò, nomine ſuppreſſo, pro ſuis utitur: modò addito uerbo* Putant, *ſua non eſſe declarat.* Sed *quum alicubi etiam uerbum de uerbo expreſſiſſe uideatur, utriuſque uerba hîc adſcribere, & inter ſe conferre operæpretium putaui: tum ut alter alteri lucem afferat, tum etiam ut intelligas* Græca *hæc, cuiuſcunque ſint, non pœnitendi authoris eſſe, ſi quidem &* Fabius *eius iudicium & teſtimonium ſequi, turpe*

ſibi non putauerit. Primùm ergo uerba faciem de Homero Dionyſius (ita enim eum appellabo) inter cætera, hæc ait, καὶ λάβε ζῆλον ἠθῶν τε τῶν ἐκεῖ καὶ παθῶν. Fabius ſic, Affectus quidem uel illos mites, uel hos concitatos, nemo erit tam indoctus, qui non in ſua poteſtate hunc authorem habuiſſe fateatur.

De Heſiodo.

DIONYSIVS, Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

FABIVS, Magnáque pars eius in nominibus eſt occupata, tamen utiles circa præcepta ſententiæ, lenitáſque uerborũ, & cõpoſitionis probabilis.

De Antimacho.

DIONYSIVS, Ἀντίμαχος δὲ εὐτονίας καὶ ἀγωνιστικῆς τραχύτητος, καὶ τοῦ συνήθους τῆς ἐξαλλαγῆς.

FABIVS, Contrà in Antimacho uis & grauitas, & minime uulgare eloquẽdi genus habet laudẽ.

De Panyaſi.

DIONYSIVS, Πανύασις δὲ τάς τε ἀμφοῖν ἀρετὰς εἰσηνέγκατο, καὶ αὐτῶν πραγματείᾳ καὶ τῇ κατ᾽ αὐτὸν οἰκονομίᾳ διήνεγκεν.

FABIVS, Panyaſin ex utroque mixtum putãt, in eloquendo neutrius æquare uirtutes: alterum tamen ab eo materia, alterum diſponendi ratione ſuperari.

De Pindaro.

DIONYSIVS, Ζηλωτὸς δὲ καὶ Πίνδαρος ὀνομάτων καὶ νοημάτων ἕνεκα, καὶ μεγαλοπρεπείας, καὶ τόνου, καὶ περιουσίας, καὶ κατασκευῆς, καὶ &c.

FABIVS, Nouem uero Lyricorum longè Pin-

darus princeps, ſpiritus magnificentijs, ſententijs, figuris, beatiſſima rerum uerborúmque copia.

De Simonide.

DIONYSIVS, Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν.

FABIVS, *Simonides tenuis, alioqui ſermone proprio, & iucunditate quadam commendari poteſt.* Addit Dionyſius, πρὸς τούτοις, καθ' ὃ βελτίων εὑρίσκεται καὶ Πινδάρου, τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος, παθητικῶς. Fabius, *Præcipua tamen eius in commouenda miſeratione uirtus, ut quidam in hac eum parte omnibus eiuſdem operis authoribus præferant.*

De Steſichoro.

DIONYSIVS, Ὅρα δὲ καὶ Στησίχορον ἔν τε τοῖς ἑκατέρου τῶν προειρημένων πλεονεκτήμασι κατορθοῦντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνοι λείπονται, κρατοῦντα· λέγω δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς κατὰ τὰς ὑποθέσεις πραγμάτων, ἐν οἷς τὰ ἤθη καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν προσώπων τετήρηκεν.

FABIVS, *Steſichorum, quàm ſit ingenio ualidus, materiæ quoque oſtendunt: maxima bella & clariſſimos canentem duces, & epici carminis onera lyra ſuſtinentẽ. Reddit enim perſonis in agendo ſimul loquendóque debitam dignitatem.*

De Alcæo.

DIONYSIVS, Ἀλκαίου δὲ σκόπει τὸ μεγαλοφυὲς καὶ βραχὺ καὶ ἡδὺ μετὰ δεινότητος, ἔτι δὲ καὶ τοὺς σχηματισμοὺς μετὰ σαφηνείας, ὅσον αὐτῆς μὴ τῇ διαλέκτῳ τι κεκάκωται· καὶ πρὸ ἁπάντων τὸ τῶν πολιτικῶν πραγ-

γμάτων ἦθος.

FABIVS, *Multum etiam moribus confert, in eloquendo quoque breuis, & magnificus, & diligens.*

De AEſchylo.

DIONYSIVS, Ὁ δ' οὖν Αἰσχύλος, πρῶτος καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας ἐχόμενος, καὶ ἠθῶν καὶ παθῶν τὸ πρέπον εἰδὼς, καὶ τῇ τροπικῇ καὶ τῇ κυρίᾳ λέξει διαφερόντως κεκοσμημένος.

FABIVS, *Tragœdias primus in lucem* AEſchy*lus protulit, ſublimis, & grauis, & grandiloquus ſæpe uſque ad uitium.*

De Sophocle, & Euripide.

DIONYSIVS, Καὶ οὐχὶ τὰ ψυχικὰ καὶ μεγαλοφυῆ τῶν προσώπων ἤθη καὶ πάθη, καθάπερ Σοφοκλῆς, κατώρθωσεν· εἰ δέ τι ἄσεμνον καὶ ἄνανδρον καὶ ταπεινὸν, σφόδρα ἰδεῖν ἐστιν αὐτὸν ἠκριβωκότα. καὶ Σοφοκλῆς μὲν οὐ περιττὸς ἐν τοῖς λόγοις, ἀλλ' ἀναγκαῖος· ὁ δ' Εὐριπίδης, πολὺς ἐν ταῖς ῥητορικαῖς εἰσαγωγαῖς. καὶ ὁ μὲν, ποιητικός ἐστιν ἐν τοῖς ὀνόμασι, &c.

FABIVS, *Illud quidem nemo non fateatur neceſſe eſt, ijs qui ſe ad agendum comparant, utiliorē longè* Euripidem *fore.* Nanque *is ſermone, quo ipſum reprehendunt, quibus grauitas & cothurnus & ſonus* Sophoclis *uidetur eſſe ſublimior, magis accedit oratorio generi.*

DE HISTORICIS.

De Herodoto & Thucydide.

DIONYSIVS, Καὶ τὸ μὲν σύντομόν ἐστι παρὰ Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μέντοι τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδί-

δης. Paulo pòſt, ῥώμῃ δ' καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ βελτίῳ καὶ πολυσχηματίςῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης, ἡδονῇ δ' καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίςῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν.

FABIVS, Denſus, & breuis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides: Dulcis & candidus & effuſus Herodotus: ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille ui, hic uoluptate. Idem alibi de Herodoto, In Herodoto uerò cum omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam iucunditatem, ut latentes etiã numeros complexa uideatur.

De Philiſto.

DIONYSIVS, Φίλιςος δ' μιμητής ἐστι Θουκυδίδου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀταξίαν αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας καὶ δυςπαρακολούθητον τὴν πραγματείαν τῇ συγχύσει τῶν εἰρημένων πεποίηκε. Paulo pòſt, οὐ μὴν ὁμοίως τὴν καλλιλογίαν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐνθυμημάτων, καὶ τὰ βάρη καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς σχηματισμοὺς Θουκυδίδου ἀπεμάξατο· μικρὸς δὲ ἐστι καὶ ταπεινὸς κομιδῇ ταῖς ἐκφράσεσιν ἤτοι τόπων, &c.

FABIVS, Philiſtus quoque meretur qui turbæ quamuis bonorum poſt hos authorum eximatur, imitator Thucydidis: & ut multo infirmior, ita aliquatenus, lucidior. Habes apud Dionyſium quod apud Quintilianum deſideras, quibus in rebus Philiſtus Thucydide infirmior, quibus item lucidior: nam εὐπαρακολούθητον & ςαφὲς coniungit Dionyſius, quibus opponitur τὸ δυςπαρακολούθητον.

De Xenophonte.

DIONYSIVS, Καθαρὸς τοῖς ὀνόμασι καὶ σαφὴς καὶ ἐναργὴς, καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἡδὺς καὶ εὔχαρις ὡς καὶ πλεῖον Ἡροδότου.

FABIVS, *Quid ego commemorem* Xenophontis *illam iucunditatem inaffectatam? ſed quam nulla affectatio conſequi poſſit? ut ipſæ ſermonem* Gratiæ *finxiſſe uideantur.*

De Theopompo.

DIONYSIVS, Τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ τοῦ Ἰσοκρατικοῦ παραπλήσιον, πλὴν ὅσον μικρὸν ἐστι καὶ σφόδρα εὔτονον· τὰ δ᾽ ἄλλα ὁμοία ἡ λέξις· καὶ γὰρ κοινὴ, καὶ σαφής.

FABIVS, Theopompus *iis proximus, ut in hiſtoria prædictis minor, ita oratori magis ſimilis.*

DE PHILOSOPHIS.

DIONYSIVS, De *Ariſtotele*. Παραληπτέον δὲ καὶ Ἀριστοτέλη εἰς μίμησιν τῆς τε περὶ τὴν ἑρμηνείαν δεινότητος καὶ τῆς σαφηνείας καὶ τοῦ ἡδέος καὶ πολυμαθοῦς· τοῦτο γάρ ἐστι μάλιστα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς λαβεῖν.

FABIVS, *Quid* Ariſtotelem? *quem dubito ſciẽtia rerum, an ſcriptorum copia, an eloquendi ſuauitate, an inuentionum acumine, an uarietate operũ clariorem putem.* PLATONI *autẽ tribuit* Fabius *quod* Dionyſius Pythagoricis *in genere. ait enim eum eſſe præcipuum philoſophorum acumine diſſerendi, & eloquẽdi facultate diuina quadam &* Homerica. *multum enim, inquit, ſupra proſam orationem, & quam pedeſtrẽ Græci uocant, ſurgit.* Dionyſius *autem de* Pythagoricis *loquens*, μεγαλοπρεπεῖς γὰρ τῇ λέξει καὶ ποιητικοί. Statim *addit*, μιμητέον

δὲ μάλιστα Ξενοφῶντα καὶ Πλάτωνα τῶν τε ἠθῶν χάριν καὶ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας.

DE ORATORIBVS.

DIONYSIVS, De Lyſia. Ὁ Λυσιακὸς λόγος πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν αὐτάρκης, καὶ τὸ μὲν αὐχμηρὸν ἐκπεφυγὼς, πάνυ δὲ ἐστὶ καὶ στενὸς κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν, ἔτι δὲ καὶ κομψὸς καὶ ἀληθὴς, ἐκ τῶν ἀττικισμῶν εὔχαρις· οὐ μὴν συνεχῶς αὐξητικός.

FABIVS, quum de Demoſthene, AEſchine, & Hyperide iam uerba feciſſet, His, inquit, ætate Lyſias maior, ſubtilis atque elegans, & quo nihil, ſi oratori ſatis ſit docere, quæras perfectius. nihil enim eſt inane, nihil arceſſitum: puro tamen fonti, quàm magno flumini propior. Idē alibi de eo, Nam neque illud in Lyſia dicendi textum tenue atque rarum lætioribus numeris corrumpendum erat. Perdidiſſet enim gratiam, quæ in eo maxima eſt, ſimplicis atque inaffectati coloris: perdidiſſet fidem quoque.

De Iſocrate.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Ἰσοκρατικὸς λόγος κομψεύεται μὲν, ἀλλὰ μετὰ σεμνότητος· καὶ πανηγυρικώτερός ἐστι μᾶλλον ἢ δικανικώτερος· ἔχει δὲ τὸν κόσμον μετὰ ἐνεργείας, καὶ πομπικός ἐστι μετὰ τοῦ ἀνυστικοῦ καὶ χρησίμου· οὐ μὴν ἀγωνιστικός. περιγράφων δὲ τὴν ἀπαγγελίαν ταῖς περιόδοις, ἐκ ὅλως, &c.

FABIVS, Iſocrates in diuerſo genere dicendi nitidus & comptus, & palæſtræ quàm pugnæ magis accommodatus: omnes dicēdi ueneres ſectatus eſt: nec immeritò: auditorijs enim ſe, non iudicijs compararat: inuētione facilis, honeſti ſtudioſus, in com-

poſitione adeò diligens, ut cura eius reprehendatur.

De Demoſthene.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Δημοσθενικὸς λόγος, οὗτος τῇ φράσει, κεκραμένος τοῖς ἤθεσι, καὶ λέξεως ἐκλογῇ κεκοσμημένος, καὶ χρώμενος τάξει τῇ κατὰ τὸ συμφέρον, καὶ μετὰ τοῦ σεμνοῦ τὴν χάριν ἔχων, καὶ συνεχὴς οἷς μάλιστα δικασταὶ κατέχονται.

FABIVS, *Decem oratorum, quos ſimul Athenis ætas una tulit, longè princeps* Demoſthenes, *ac penè lex orandi fuit: tanta uis in eo, tam denſa omnia, ita quibuſdam neruis intenta ſunt: tam nihil otioſum, is dicendi modus, ut nec quid deſit in eo, nec quid redundet, inuenias.*

De AEſchine.

DIONYSIVS, Ὁ δὲ Αἰσχίνης, ἀπονώτερος μὲν τοῦ Δημοσθένους, ἐν δὲ τῇ τῶν λέξεων ἐκλογῇ πομπικὸς ἅμα καὶ δεινός· τὸ οὐ πάνυ μὲν, &c.

FABIVS, *Plenior* AEſchines, *& magis fuſus, & grandiori ſimilis, quo minus ſtrictus: carnis tamen plus habet, minus lacertorum.*

De Hyperide.

DIONYSIVS *inter cætera hæc de eo dicit,* καὶ χάριτος μεστός ἐστι, καὶ δοκῶν ἁπλοῦς, οὐκ ἀπήλλακται δεινότητος. τούτου ζηλωτέον μάλιστα τῶν διηγήσεων τὸ λεπτὸν καὶ σύμμετρον, ἔπειτα δὲ, &c.

FABIVS, *Dulcis in primis & acutus* Hyperides *eſt: ſed minoribus cauſis, ut non dixerim utilior, magis par.*

CICERONIS ELOGIA DE *aliquot ſcriptoribus* Græcis:*quæ ijs quæ* Diony-*ſius de ijſdem tum in his, tum in alijs libris dixit, multum & ipſa lucis allatura uidentur.*

DE LYSIA. *Cicero in libro* De *optimo genere oratorum,*

Imitemur, ſi poterimus, Lyſiam, & eius quidem tenuitatem potiſſimũ: eſt enim multis in locis grandior: ſed quia & priuatas ille pleraſque, & eas ipſas alijs, & paruarum rerum cauſulas ſcripſit, uidetur eſſe ieiunior, quoniã ſeipſe conſultò ad minutarum genera cauſarũ limauerit. Paulo pòſt, *Ita fit ut* Demoſthenes *certè poſſit ſummiſſè dicere, elatè Lyſias fortaſſe non poſſit.*

Idem in Oratore,

Dicat igitur Atticè *uenuſtiſſimus ille ſcriptor ac politiſſimus* Lyſias. *Quis enim id poſſit negare? dum intelligamus, hoc eſſe Atticum in* Lyſia, *non quòd tenuis ſit atque inornatus, ſed quòd nihil habeat inſolens aut ineptum.*

In Bruto,

Quanquam in Lyſia *ſunt ſæpe etiam lacerti, ſic ut & fieri nihil poſſit ualentius: uerùm eſt certè genere toto ſtrigoſior.* Sed *habet tamen ſuos laudatores, qui hac ipſa eius ſubtilitate admodum gaudeant.*

DE ISOCRATE. *Cicero* III. De Oratore,

S*uauitatem* Iſocrates, *ſubtilitatem* Lyſias, *acumen* Hyperides, *ſonitum* AEſchines, *uim* Demoſthenes *habuit.*

Idem in Oratore,

Nam quum conciſus Iſocrati Thraſymachus minutis numeris uideretur, & Gorgias, Thucydides autem præfractior, primus inſtituit dilatare uerbis & mollioribus numeris explere ſententias.

Idem III. de Oratore,

Idque princeps Iſocrates inſtituiſſe fertur, ut inconditam antiquorum dicendi conſuetudinem, delectationis atque aurium cauſa (quemadmodum ſcribit diſcipulus eius Naucrates) numeris aſtringeret.

DE DEMOSTHENE. Cicero in Oratore,

Hoc nec grauior extitit quiſquam, nec callidior, nec temperatior.

Idem in Bruto,

Sed tamen Antonius in uerbis & eligendis (neque idipſum tam leporis cauſa, quàm ponderis) & collocandis, & comprehenſione deuinciendis, nihil non ad rationem, & tanquam ad artem dirigebat: uerùm multo magis hoc idem in ſententiarum ornamentis & conformationibus. quo genere quia præſtat omnibus Demoſthenes, idcirco à doctis oratorũ eſt princeps iudicatus.

Idem in Oratore,

Demoſthenes nihil Lyſiæ ſubtilitate cedit, nihil Argutijs & acumine Hyperidi, nihil lenitate AEſchini, & ſplendore uerborum. Multæ ſunt eius totæ orationes ſubtiles, ut contra Leptinem: multæ & totæ graues, ut quædam Philippicæ: multæ uariæ, ut Contra AEſchinem, falſæ legationis, ut contra eundem pro cauſa Cteſiphontis.

Ibidem,

Nec enim nunc de nobis,ſed de re dicimus.in quo tantum abeſt ut noſtra miremur, ut uſque eo difficiles ac moroſi ſimus, ut nobis non ſatiſfaciat ipſe Demoſthenes: qui quanquam unus eminet inter omnes in omni genere dicendi,tamen non ſemper implet aures meas.

Idem in Bruto,

Nam planè quidem perfectum, & cui nihil admodũ deſit, Demoſthenẽ facilè dixeris. nihil acutè inueniri potuit in eis cauſis quas ſcripſit,nihil(ut ita dicam) ſubdolè,nihil uerſutè, quod ille non uiderit. nihil ſubtiliter dici,nihil preſſè,nihil enucleatè,quo fieri poſſit aliquid limatius: nihil contrà grande, nihil incitatum,nihil ornatum uel uerborum grauitate uel ſententiarum, quo quicquam eſſet elatius.

Idem in Oratore,

Demoſthenes minus facetus habetur: quo quidem mihi nihil uidetur urbanius,ſed non tam dicax fuit, quàm facetus.

DE AESCHINE. Cicero III. de Oratore,

Suauitatem Iſocrates,ſubtilitatem Lyſias,acumen Hyperides, ſonitum AEſchines, uim Demoſthenes habuit.

Idem De opt.gen.Orat.

Nihil enim illo oratore arbitror cogitari poſſe diuinius.

DE HYPERIDE. Cicero I.de Oratore,

Iam uerò de legibus inſtituendis,de bello, de pace,

de ſocijs, de uectigalibus, de iure ciuium generatim in ordines ætatéſque deſcripto, dicant uel Græci*, ſi uolunt,* Lycurgum *aut* Solonem *(quáquam illos quidem cenſemus in numero eloquentium reponendos) ſciſſe melius quàm* Hyperidem *aut* Demoſthenem*, perfectos iam homines in dicendo & perpolitos.*

Idem III. de Oratore,

Acumen Hyperides*, ſonitum* AEſchines*, uim* Demoſthenes *habuit.*

Idem in Bruto,

Atticam ſubtilitatem Hyperidæ *uolunt eſſe &* Lyſiæ.

Idem in Oratore,

Ex Atticis non omnes faceti: Lyſias *ſatis &* Hyperides, Demades *præter cæteros fertur.*

DE HISTORICIS.

DE HERODOTO. *Cicero in Oratore, prius de* Herodoto*, deinde de* Thucydide *loquens,*

Alter ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum.

Idem II. de Oratore,

Nanque & Herodotum *illum qui princeps genus hoc ornauit, in cauſis nihil omnino uerſatum eſſe accepimus. atqui tanta eſt eloquentia, ut me quidem (quantum ego* Græcè *ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.*

Idem in Oratore,

Itaque & Herodotus*, & eadem ſuperiórque ætas*

numero caruit, niſi quando temere ac fortuitò.

Idem *in* I. De *legibus,*

Q*uanquam & apud* Herodotum *patrem hiſtoriæ & apud* Theopompum *ſunt innumerabiles fabulæ.*

DE THVCYDIDE. *Cicero in* Oratore,

Thucydides *autem res geſtas & bella narrat & prælia, grauiter ſanè & probè, ſed nihil ab eo trãſferri poteſt ad forẽſem uſum & publicum.* Ipſæ *illæ conciones ita multas habent obſcuras abditáſque ſententias, uix ut intelligantur: quod eſt in oratione ciuili uitium uel maximum.*

Ibidem *paulò pòſt,*

Q*uis porro unquam* Græcorum Rhetorum *à* Thucydide *quicquam duxit? at laudatus eſt ab omnibus. fateor: ſed ita ut rerum explicator prudens, ſeuerus, grauis, non ut in iudicijs uerſaret cauſas, ſed ut in hiſtorijs bella narraret.* Itaque *nunquam eſt numeratus orator.* Nec *uerò ſi hiſtoriam non ſcripſiſſet: nomen eius extaret, quum præſertim fuiſſet honoratus & nobilis.* Huius *tamen nemo neque uerborum, neque ſententiarum grauitatem imitatur: ſed quum mutila quædam & hiantia locuti ſunt, quæ uel ſine magiſtro facere potuerunt, germanos ſe putant eſſe* Thucydidis.

Ibidem,

Vt *in* Thucydide *orbem modò orationis deſidero, ornamenta comparent.*

Ibidem,

Thucydides *autem præfractior, nec ſatis (ut ita*

dicam)rotundus.

Ibidem,

Quo magis ſunt Herodotus Thucydidéſque *mirabiles,quorum ætas quum in ea tempora,quos nominaui, incidiſſet, longiſſime tamen ipſi à talibus delicijs,uel potius ineptijs abfuerunt.* Alter *enim ſine ullis ſalebris,quaſi ſedatus amnis fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiã quodammodo bellicum: primiſque ab his(ut ait* Theophraſtus*)hiſtoria commota eſt, ut auderet uberius quàm ſuperiores & ornatius dicere.*

Idem II. *de* Oratore,*quum de* Herodoto *uerba feciſſet,*

Et *poſt illum* Thucydides *omnes dicendi artificio mea ſententia facilè uicit, qui ita creber eſt rerum frequentia, ut uerborum propè numerum ſententiarum numero conſequatur: ita porrò uerbis aptus & preſſus,ut neſcias utrum res oratione, an uerba ſententijs illuſtrentur.*

Ibidem,

Antiquiſſimi *ferè ſunt, quorum quidem ſcripta conſtent,* Pericles *atque* Alcibiades, *& eadem ætate* Thucydides, *ſubtiles,acuti, breues, ſententijs magis quàm uerbis abundantes.*

Idem *in* Bruto,

Huic *ætati ſuppares,* Alcibiades, Critias, Theramenes:*quibus temporibus quod dicendi genus uiguerit,ex* Thucydidis *ſcriptis,qui ipſe tum fuit,intelligi maxime poteſt.grandes erant uerbis, crebri ſententijs, compreſſione rerum breues, & ob eam ipſam*

cauſam interdum ſubobſcuri.

Idem *in* Bruto,

Sed *nimia uetuſtas nec habet eam quam quærimus, ſuauitatem, nec eſt iam ſanè tolerabilis.* Num *igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare uelit, de dolio ſibi hauriendum putet?* Minimè:*ſed quandam ſequatur ætatem.* Sic *ego iſtis cenſuerim & nouam iſtam quaſi de muſto ac lacu feruidam orationem fugiendam, nec illam præclaram* Thucydidis *nimis ueterem, tanquam* Anitianam *notam, perſequendam.* Ipſe *enim* Thucydides, *ſi poſterius fuiſſet, multo maturior fuiſſet & mitior.*

DE PHILISTO. *Cicero* II. *de* Oratore,

Thucydidem *conſecutus eſt* Syracuſius Philiſtus, *qui quum* Dionyſii *tyranni familiariſſimus eſſet, otium ſuum conſumpſit in hiſtoria ſcribenda, maximéque* Thucydidē *eſt, ſicut mihi uidetur, imitatus.*

Idem *in* Bruto,

Amatores *huic deſunt, ſicuti multis iam antè ſeculis &* Philiſto Syracuſio, *& ipſi* Thucydidi. Nam *ut horum conciſis ſententijs, interdum etiam non ſatis apertis cum breuitate, tum nimio acumine, officit* Theopompus *elatione atque altitudine orationis ſuæ, quod idem* Lyſiæ Demoſthenes: *ſic* Catonis, *&c.*

Idem I. De *diuinatione,*

Dionyſii *mater, eius qui* Syracuſiorum *tyrannus fuit, ut ſcriptum apud* Philiſtum *eſt, & doctum hominem & diligentem, & æqualem temporum illo-*

rum, quum prægnans, &c.

DE XENOPHONTE. *Cicero in* Oratore,

Xenophontis ſermo, eſt ille quidem melle dulcior, ſed à forenſi ſtrepitu remotiſſimus.

Idem in Bruto,

Librum conſcriptum molli & Xenophonteo genere ſermonis.

Idem in Oratore,

Xenophontis uoce Muſas quaſi locutas ferunt.

Idem II. *de* Oratore,

Denique etiam à philoſophia profectus princeps Xenophon Socraticus ille, poſt ab Ariſtotele Calliſthenes comes Alexandri, ſcripſit hiſtoriam: & hic quidem rhetorico penè more, ille autem ſuperior leniore quodam ſono eſt uſus, & qui illum impetum oratoris non habeat: uehemens fortaſſe minus, ſed aliquanto tamen eſt, ut mihi quidē uidetur, dulcior.

DE THEOPOMPO. *Cicero in* Bruto,

Philiſti & Thucydidis conciſis ſententijs, interdū etiam non ſatis apertis, cum breuitate, tum nimio acumine, officit Theopompus elatione atque altitudine orationis ſuæ.

Idem in Oratore,

Quod quidem Latina lingua ſic obſeruat, nemo ut tam ruſticus ſit, qui uocales nolit coniungere. In quo quidam etiam Theopompū reprehendunt, quòd eas literas tantopere fugerit: &, ſi id magiſter eius Iſocrates, at non Thucydides.

DE PLATONE. *Cicero in* Oratore,

Longè *omnium, quicunque ſcripſerunt, aut locuti ſunt, extitit & grauitate princeps* Plato.

Ibidem,

Itaque uideo uiſum eſſe nonnullis, Platonis & Democriti *locutionem, etſi abſit à uerſu, tamen quòd incitatius feratur, & clariſſimis uerborum luminibus utatur, potius poema putandum, quàm* Comicorum *poetarum.*

Idem III. *de* Oratore,

Plato *non linguæ ſolùm, uerumetiam animi ac uirtutis magiſter.*

Idem in Bruto,

Quis enim uberior in dicendo, Platone? *Iouem ſiquidē aiunt philoſophi, ſi* Græcè *loquatur, ſic loqui.*

Idem in Oratore,

Has *rerum formas appellat ideas ille non intelligendi ſolùm, ſed etiam dicendi grauiſſimus author & magiſter* Plato.

Idem III. *de* Oratore,

Neque enim quiſquam noſtrum, quum libros Platonis *mirabiliter ſcriptos legit, in quibus omnibus, &c.*

Idem I. Tuſcul.

Credamus igitur Panætio *à* Platone *ſuo diſſentienti. Quem enim omnibus locis diuinum, quem ſapiētiſſimū, quem ſanctiſſimum, quem* Homerum *philoſophorum appellat, huius hanc unam ſententiam de immortalitate animorum non probat.*

DE ARISTOTELE. *Cicero in Bruto,*

Quis Ariſtotele neruoſior? Theophraſto dulcior?

Idem *in* Oratore,

Quanquam enim & philoſophi quidam ornatè locuti ſunt (ſiquidem & Theophraſtus *diuinitate loquendi nomen inuenit, &* Ariſtoteles Iſocratem *ipſum laceſſiuit) tamen horum oratio neque neruos, neque aculeos oratorios ac forenſes habet.*

Idem III. de Oratore,

Itaque Ariſtoteles *armauit & illuſtrauit doctrinam illam omnem: rerúmque cognitionem cum orationis exercitatione coniunxit.*

Idem *in* Topicis,

Quibus philoſophis eo minus ignoſcendum eſt, quòd non modo rebus ijs quæ ab Ariſtotele *dictæ & inuentæ ſunt, allici debuerunt: ſed dicendi quoque incredibili quadam cum copia, tum etiam ſuauitate.*

Idem *in* Oratore,

Sed quis omnium doctior? quis acutior? quis in rebus uel inueniendis uel iudicandis acrior Ariſtotele *fuit? quis porro* Iſocrati *eſt aduerſatus infenſius?*

Idem II. De *inuentione,*

Ac ueteres quidem ſcriptores artis uſque à principe illo atque inuentore Tyſia *repetitos unum in locum conduxit* Ariſtoteles, *& nominatim cuiuſque præcepta magna conquiſita cura perſpicuè conſcripſit, atque enodata diligenter expoſuit, ac tantum inuentoribus ipſis ſuauitate & breuitate dicendi præſtitit, ut nemo illorum præcepta ex ipſorum li-*

bris cognoſcat, ſed omnes qui quod illi præcipiant, uelint intelligere, ad hunc, quaſi ad quendam multo commodiorem explicatorem, reuertantur.

Idem II. de Oratore,

Erat enim ab iſto Ariſtotele, à cuius inuentis tibi ego uideor non lõgè aberrare, atque inter hunc Ariſtotelem, cuius & illum legi librum, in quo expoſuit dicendi artes omnium ſuperiorum, & illos in quibus ipſe ſua quædam de eadem arte dixit, & hos germanos huius artis magiſtros, hoc mihi uiſum eſt intereſſe, quòd ille eadem acie mentis, qua rerum omnium uim naturámque uiderat, hæc quoque aſpexit, quæ ad dicendi artem, quam ille deſpiciebat, pertinebant: illi autem qui hoc ſolum colendum dicebant, laborarunt in hac una ratione tractanda, non eadem prudentia qua ille, ſed uſu in hoc uno genere, ſtudióque maiore.

Idem V. De fin. bon. & mal.

Sed etiam Peripatetici ueteres, quorum princeps, Ariſtoteles, quem, excepto Platone, haud ſcio an rectè dixerim principem philoſophorum.

Idem I. Tuſcul.

Ariſtoteles longè omnibus (Platonem ſemper excipio) præſtans & ingenio & diligentia.

HACTENVS *Cicero: ex cuius uerbis apertiora fore uidentur ea quæ à Dionyſio de iiſdẽ ſcriptoribus dicta ſunt. Conſultò autem ea adſcripſi, quòd nonnulla ſint apud Dionyſium quæ ope*

alterius exemplaris egeant: quod quum nobis defuerit, tu locorum collatione damnum eius repende. in quo potiſſimum Quintiliani quæ appoſuimus uerba te iuuabunt. Ego autem aliquot locos ex prioribus Dionyſii *libellis hîc conabor emendare: de reliquis locis, qui pauci ſunt, ipſe uideris.*

P*agina* 3.*uerſu* κοῖς. S*enſum quidem loci huius mihi uideor aſſequi: ſed uerborum ſeries & contextus non uideo quî ſtare poſſit eo modo quo eſt.* Hoc *enim puto ſibi uelle hoc in loco* Dionyſium, Plato*nem ſtudio reprehēdendi* Lyſiam, *aduerſus ipſum ſcripſiſſe dialogum: cuius tamen argumentum ſit amatorium, ſed captatam in eo exagitandi* Lyſiæ *occaſionem.* Lego *igitur,* ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ κρατίστου τῶν, *&c.* Illud *autem,* ἐρωτικὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν, *declarat pag. 7. ubi ait,* Παράδειγμα δὲ ποιοῦμαι τῆς γε ὑψηλῆς λέξεως ἐξ ἑνὸς βιβλίου τῶν πάνυ περιβοήτων, ἐν ᾧ τοὺς ἐρωτικοὺς διατίθεται λόγους ὁ Σωκράτης πρὸς ἕνα τῶν γνωρίμων Φαῖδρον, ἀφ' οὗ τὴν ἐπιγραφὴν εἴληφε τὸ βιβλίον.

P.5.V.Πλατ. αὐτὴ δεῖγμα. γράφεται μίγμα.

V.γίν. τῶν ναμάτων. γράφεται σωμάτων.

V.χαιοτ. χλοερόν τε π. γράφεται ἱλαρόν.

V.ψόν. τὸ κάλλιον. γράφεται κάλλιστον.

P. 6. V. πειος. ἄλλοι συχνοὶ πρότερον. οὐ γὰρ, &c.

V.τηλικ. ἐπιτίμησιν. ταῦτα μέντοι καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον γενόμενοι ὡς ἁμαρτάνοντι τῷ ἀνδρὶ ἐπιτιμῶσιν, ὧν τὰ ὀνόματα οὐδὲν δέομαι λέγειν.

P.7.V.γὰρ ἐκεῖ. Hæc *omnia,* μέχρι τῆς ἀναγνώσεως τοῦ

Λυσιακοῦ λόγου, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἕως πρὸς, *In excuſis Platonis exemplaribus deſiderantur.*

P. 9. V. αὐτοῖν. εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. *Huius commentarij meminit ipſe Dionyſius in tractatu de Thucydide, quem Quinto AElio Tuberoni dicauit: crediderímque eum ipſum eſſe cuius præfationem his opuſculis præfixi: ex quo & alia nonnulla edita ſunt. ſed de Demetrio, quod ſciam, nulla illic mentio. ad Ammæum enim ſcriptus eſt.*

P. 10. V. Ελλ. Χαρῶνος *lego: cuius etiam meminit in libro ad Q. AElium Tuberonem.*

P. 11. V. φάσεις. ἑτέροις. γρ. ἑτέρας.

P. 15. V. τὸ λεγ. ἰσοελκὸν Ἡρόδοτος ἔχει. *Videtur legendum* Ἡροδότου οὐκ ἔχει. *uel,* ὥσπερ Ἡρόδοτος, οὐκ ἔχει. *Niſi mauis particulam quæ ex aduerſo reſpondeat τῷ* ἧττον, *reponere. Sed ſiue hoc, ſiue illo modo legas, deſideratur negatio.*

P. 16. V. συμμ. Συγχωρησίοις οὐκ ἔφασαν πολεμήσειν. *Sic uidetur legendum.*

P. 17. V. λόγ. τὰς ἀρχαϊκὰς γραφομένας. γρ. ἀρχαϊκάς.

P. 19. V. φερ. εἰ δὴ ὑπερεῖδεν ἐν τούτοις ἐφ' οἷς μάλιστα ἂν ἐσπουδάκει. *Non uideo quid hîc ſit opus particula* ἄν: *ſed nec illud* ἐν τούτοις *mihi ſatis placet. Senſus autem planus eſt. reprehendit enim Theopompi nimiam curam & diligentiam in uitando concurſu & hiatu uocalium: quam etiam Cicero & Quintilianus reprehenderunt.*

P. 20. V. βαρωθῶ. *Omnino hic uidetur eſſe ſenſus, Vt ipſe, ſi compertum habuero Ariſtotelis artes* Rhe

toricas priores eſſe tempore Demoſthenicis orationibus, de ſententia mea deducar: ſin minus, eum qui hoc ſibi perſuaſit, mutare cogam ſententiã. Nam quî hoc ad confirmandam Dionyſii ſententiã facere poſſit, quum ipſe cõtrà totus in hoc ſit ut oſtẽdat anteceſſiſſe Demoſthenis orationes? Quòd ſi ita legas, μαθὼν ὅτι οὐ προτεροῦσι, adiecta negatione, non habebit locum particula quam Grammatici diſiunctiuam appellant, quæ in altera parte ſequitur. Quare uerbum βεβαιωθῶ mihi ſuſpectum eſt.

P. 26. V. χθαι νομίζων. Melius quàm νομίζω.

P. 28. V. τῆς ἐπὶ τοὺς Ορχοις. Legendum ὅρκοις.

P. 40. V. πικρ. πονηρὰ δὲ καὶ πολλὴ τῆς τῶν φωνηέντων ἡ σύγκρουσις. *Articulus τῆς locum hîc non habet, niſi demus illi genitiuum. ſed neque ſi πολλή τις legamus, conuenient hæc cum ijs quæ antea pag. 19. dixit. in quem locum uide quæ paulo ante adnotauimus.*

P. 42. V. Οὐ Λυκ. καὶ διηρμένος. *Ita lego, ut apud Hermogenem, σεμνὸς καὶ διηρμένος πρὸς ὄγκον. Sic apud Lucianum.*

P. 43. V. λημμ. *Poſt* ἐπιλελημμένος *uidetur deeſſe* ἕκαστος.

P. 52. V. αὐτῷ. ἦγε Φωκέων. *Videtur ſubaudiendum* τινάς.

P. 54. V. διαβαλών. ἐκατάγια κατήσθιε. *Apud Demoſthenem legitur* κατέαγε.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE